

Voima

1/2025 10.2.-23.3.
TEEMA: ELOKUVA

SUOMEN SUURIN
KULTTUURILEHTI

Seidi Haarla *vaatimaton filmitähti*

PROPAGANDA • SURF ROCK • LYNCH

TAMPERE
FILM
FESTIVAL

55TH edition

5.-9.3.2025

TUTUSTU OHJELMISTOON JA OSTA LIPUT:
www.tamperefilmfestival.fi

Kaadu. Nouse ylös.

UHMA

Ohjaus Visa Koiso-Kanttila   Käsikirjoitus Reeta Ruotsalainen

RABBIT FILMS ESITTÄÄ ELOKUVAN UHMA

ONA HUCZKOWSKI TINKA ANDERSSON JOONATAN PEKOLA SAMI SOWE KATI OUTINEN EMMI PARVAINEN
TUOMAS NILSSON JARKKO PAJUNEN SONJA KUITTINEN SAMULI NIITYMÄKI TIMO TEERN

KUVAUS KERTTU HAKKARAINEN F.S.C. LEIKKAUS MATTI NÄRÄINEN F.C.E. PUKUSUUNNITTELU MARIA SIRÉN MASKEERAUSSUUNNITTELU MINNA PILVINEN LAVASTUS SAARA JORO
ÄÄNISUUNNITTELU JANNE LAINE MUSIKKI LAU NAU TUOTTAJA TIINA PESONEN LINJATUOTTAJA ASTA VIERTOLA VASTAAVAT TUOTTAJAT MINNA HAAPKYLÄ OLLI SUOMINEN

rabbit films

SSS

yle

WEST
FINLAND
FILM
COMMISSION

salto

KÄSIKIRJOITUS REETA RUOTSALAINEN OHJAUS VISA KOISO-KANTTILA

KMS

JCDecaux

MENEVÄ

RUSKUYG

B/PLAN

Elokuvateattereissa 28.2.

OSTAMME!

FILMIKAMERAT / DIGIKAMERAT / LINSSIT / TARVIKKEET

www.kamerastore.com

Helpoin tapa myydä kuvauskalusto.

Tee tarjouspyyntö netissä tai poikkea liikkeessä!

**KAMERA
STORE**

TAMPERE / HELSINKI / ESPOO

LE MONDE *diplomatique* & NOVAJAGAZETA

SUOMEN
EDITIO

Kansainvälistä politiikkaa suomeksi

Kestotilaus
34,90 €

39,90 € / vuosi
6 numeroa
sis. digilehden

Tilaa nyt Diplo lahjaksi tai omaa tietämystä lisäämään!

mondediplo.fi/tilaa

ARKI RATKAISEE

Vihreät
De Gröna

Vihreitä ehdokkaita Helsingin kaupunginvaltuustoon

**SUSANNA
AIROLA**

58, Pakila
johtava
sosiaalityöntekijä,
VTM, TM

**OUTI
ALANKO-
KAHILUOTO**

58, Herttoniemi
kirjallisuuden tohtori,
kaupunginvaltuutettu

**TOUKO
APAJALAHTI**

42, Itäkeskus
diplomi-insinööri,
koulutuspolitiikan
päällikkö

**FATIM
DIARRA**

38, Munkkiniemi
kansanedustaja,
kaupunginvaltuutettu

**OONA
FOSTER**

28, Länsi-Herttoniemi
tasa-arvon
asiantuntija, FM

**HANNA
HANNUS**

36, Alppiharju
filosofian maisteri,
viestintäpäällikkö

**FRANS
HORNEMAN**

30, Lauttasaari
johtava psykologi

**SINI
KAARTINEN**

37, Vallila
yhdenvertaisuus-
asiantuntija,
kulttuurituottaja

**OTSO
KIVEKÄS**

45, Kumpula
toimitusjohtaja,
kaupunginvaltuutettu

**MARENA
KUKKONEN**

50, Töölö
psykoterapeutti,
sairaanhoitaja (YAMK),
Itsemurhien ehkäisy-
keskuksen päällikkö

**ANNA
LAINE**

57, Pitäjänmäki
filosofian maisteri,
ict-asiantuntija

**MATTI
LEHTO**

35, Kallio
VTM,
lead copywriter

**MINNA
MUSTAPÄÄ**

33, Lassila
pienyrittäjä ja opiskelija
(käyt. filosofia;
yhteiskunta-
filosofiasuuntaus)

**KATRI
MYLLYKOSKI**

61, Herttoniemenranta
laatukoordinaattori,
yhteiskuntatieteiden
maisteri

**TOUKO
NIINIMÄKI**

34, Keski-Pasila
tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuus-
asiantuntija,
sosionomi (YAMK)

**KAI
OVASKAINEN**

66, Käpylä
Käpylä-Seuran pj.,
viestinnän vanh.
asiantuntija (eläkk.)

**AMANDA
PASANEN**

30, Käpylä
ympäristöasiantuntija,
valtuustoryhmän
puheenjohtaja

**TUOMAS
RANTANEN**

59, Roihuvuori
kustantaja,
toimittaja,
kaupunginvaltuutettu

**SAANA
ROSSI**

32, Lauttasaari
arkkitehti,
tutkija

**SAMELI
SIVONEN**

33, Käpylä
arkkitehti SAFA, kestävän
kaupunkisuunnittelun
asiantuntija

**IIRIS
SUOMELA**

30, Kallio
edunvalvonnan
päällikkö

**MYYRI
SYSIVESI**

38, Pikku-Huopalahti
tutkimussukeltaja,
biologi (FM)

**HANNU
TUOMINEN**

70, Malminkartano
opettaja, eläkeläinen,
tietokirjailija

**AUNI-MARJA
VILAVAARA**

73, Lauttasaari
juristi, FM,
ratkaisukeskeinen
valmentaja

Kuntavaalit
Kommunalvalet

13.4.2025

Ennakkoäänestys Suomessa 2.–8.4.2025

Förhandsröstning i Finland den 2 april–8 april 2025

Mainoksen maksaja: kuvan ehdokkaat

ALEKSANDRA IONOWA - NÄKYJÄ HENKIMAAILMASTA JA RAUHASTA

Aleksandra Ionowan elämä taiteilijana alkoi henkimaailman ohjauksessa 1946. Seuraavien vuosikymmenien aikana hän loi teoksia, jotka ovat ihastuttaneet lukuisia taiteilijoita, teosofeja, kristittyjä, selvänäkijöitä, vapaa-muurareita ja antroposofeja. Hänen taiteensa koettiin välittävän syvää ja ajatonta viisautta. Ionowalla uskottiin olevan tärkeä rooli ihmiskunnan henkisessä kehityksessä.

Avoinna ti-pe
11-16, la-su 11-17
www.gallen-kallela.fi

HOLODOMOR - UKRAINAN NÄLÄNHÄTÄ 1932-1933

Maatalouden kollektivisointi ja Stalinin hirmuhallinto ajoivat Neuvosto-Ukrainan nälänhätään vuosina 1932-1933.

Tragediasta vaiettiin niin Neuvostoliitossa kuin länsimaissa. Sitten Euroopan unioni ja monet valtiot ovat julistaneet tapahtumat kansanmurhaksi. Harvinaiset valokuvat kertovat nälänhädän todellisuudesta Harkovassa ja Ukrainan maaseudulla. Näyttely on toteutettu yhteistyössä kanadalaisen Holodomor Research and Education Consortiumin (HREC) kanssa. Näyttelyn kuvat voivat järkyttää.

Näyttely on esillä
11.5.2025 asti.

Avoinna ti-su klo 11-18,
vapaa pääsy.
www.tyovaenmuseo.fi

TASTE OF KINGSTON WALL

Kulttibändin ikoninen soundi materialisoitui olueksi! Kotimaista rock-musiikkia ja progea kaavoittaneen yhtyeen **Jjylli** ja **Kuoppis** halusivat raikkaan, ryhdikkään ja sopivan hapokkaan jenkkityyllisen lagerin, ja Fat Lizard toimitti. Komeaa nimeä kantava Taste of Kingston Wall - Waste of Time Lager on humaloitu reippaasti Columbus, Chinook ja Simcoe -humalilla, eli puraisua ei puutu. Made for all mankind! Saatavilla K-kaupoista ympäri maan - kysy lähikaupasta valikoimaan, jos sitä ei vielä löydy! Gluteeniton, alk. til. 5,5%.

www.fatlizard.beer

AURINKOKUIVATTUJA PORKKANOITA

Palkitun kuvataiteilijan **Anu Tuomisen** ruokaa ja juomaa käsittelevät, arkisia käyttöesineitä hyödyntävät teokset ovat vallanneet Hotelli- ja ravintolamuseon *Makuasioita*-yönnäyttelyn. 6.4. asti jatkuva näyttely tarjoaa löytämisen, oivaltamisen ja ihmettelyn iloa. Mitä ajatuksia herättävät leirinuotiolle piiloutuneet metsäneläimet tai baaritiskin oluttölkeistä karkaavat mehiläiset?

Ti-pe 11-19, la-su 11-18
Kaapelitehdas, Helsinki
hotelljaravintolamuseo.fi

KINO TAPIOLA

Kino Tapiola on laadukasta uutuuselokuvaa esittävä yhden salin perinteinen, mutta pieteetillä remontoitu ja tekniikaltaan moderni korttelikino. Tiloissamme toimii myös tunnelmallinen viinibaari näyttöspäivinäamme keskiviikosta sunnuntaihin. Kesällä 2024 tehdyn saliuudistuksemme myötä kaikkia viinibaarimme herkkuja voi nautiskella myös elokuvan äärellä. Ja mikä parasta, meillä leffaliput maksavat vain 12,50 € / 11,50 €!

www.kinotapiola.fi

STRAIGHT ACTING

Mikko Roininen

& Espoon teatterissa vieraileva *Straight Acting* on näyttelijä **Anssi Niemen** räävitön sooloesitys sisäistetystä homofobiasta ja vakuuttavan miesnäyttelijän kuvan täyttämisestä. Tämä on esitys uskottavuudesta, näyttämön ja seksuaalisuuden välisestä jännitteestä sekä identiteetin ja roolin suhteesta. *Straight Acting* on komedia, joka saattaa itkettää.

Esitykset 25.2., 1.3., 4.3., & 8.3.
www.espoonteatteri.fi

YSTÄVÄNPÄIVÄDISCO & OUT OF SYNC

Ystävänpäivänä 14.2 klo 17-19 Helsingin kaupunginmuseossa jalan saa vipattamaan kansainvälinen drag king -poikabändisensaatio Out of Sync. Siihen kuuluvat **Anne Rönkkö**, **Lauri Lohi**, **Vane Virta** ja **Kiia Beilinson**. He ovat drag-kingejä eli he esiintyvät miespuolisina ja maskuliinisina hahmoina. Pete ja pojat: Toivebiisidisko toteuttaa tanssilattia-toiveesi samaan tapaan kuin karaokessa. Diskossa on vain yksi sääntö: jos toivot sen, tanssit sen!

Eva-Liisa Orupöld

Tapahtuma on osa M/S Baltic Queens - Kokemuksia sateenkaarisiirtolaisuudesta -näyttelyä
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

TOVE JANSSON - PARATIISI

Lähde matkalle Toven maailmaan! Suunniteltu esittelee **Tove Janssonin** julkisia teoksia ensi kertaa näyttelyksi koottuna. Kahteen kerrokseen levittäytyvä kokonaisuus täyttää puolet HAMin näyttelytiloista ja on täynnä elämää. Näyttelyyn liittyy myös tapahtumia taiteilija- ja talvilomapajoista konsertteihin. Paratiisipäivässä 1.3. voi tanssia kuin Tove, tai tutustua Toven ja Tuutikin levykokoelmaan **Palefacen** johdolla. Katso koko tarjonta netistä!

© Moomin Characters. Kuva: HAM / Maija Toivanen

Avoinna 6.4.2025 asti.
hamhelsinki.fi

HELMI-
MAALISKUUN
MERKKI-
TUOTTEET
voima

voima

10.2.–23.3.2025

Vivi Kovelu

Pääkirjoitus

Kuriton kulttuuri

”KULTTUURIALA OSALLISTUU myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen yhteisten tavoitteiden mukaisesti.” Marraskuun lopussa eduskunnalle annettu kulttuuripoliittinen selonteko täyttyy hienoista tulevaisuusvisioista, mutta näinä aikoina tämä virke jää vaivaamaan.

Mitä tarkoittaa ”myönteinen osallistuminen”? Entä mitä ovat ”yhteiset tavoitteet”? Kuka ne määrittelee?

Koska kulttuuripoliittisen selonteen on tarkoitus ylittää hallituskaudet, sen pitää olla joustava. On kuitenkin oltava tarkkana, kuka joustaa ja mihin suuntaan.

Yalen yliopiston professori **Timothy Snyder** on puhunut ”ennakoivasta kuuliaisuudesta”. Kirjansa *On Tyranny* (2020) mukaan ihmiset saattavat ennakoita, mitä aiempaa sortavampi hallinto haluaa, ja tarjoilla sen pyytämättä.

Termi nostettiin esiin *Suomen Kuva-lehden* numerossa 4/25, jossa perattiin Yhdysvaltain mahdollista luisumista fasismiin **Trumpin** toisella presidenttikaudella. ”Ennakoiva kuuliaisuus” mainittiin samassa yhteydessä kuin **Mark Zuckerbergin** masinoimat muutokset Metan alustoilla se-

kä Disneyn päätös poistaa transsukupuolisia käsitteleviä tarinoita tulevista sarjoistaan.

Kun ajat kovenevat, on parempiotella ajoissa. Ja niin ajat kovenevat.

On mahdollista aukottomasti sanoa, mihin Meta tai Disney perustavat päätöksensä. Rahalla saattaa kuitenkin olla tekemistä asian kanssa.

SUOMESSA ON VIIME VUOSINA puhuttu kulttuurin taloudellisista edellytyksistä, kun hallitus on leikannut myös niistä reippaalla kädellä.

Leikkauksia toteuttamassa olleen hallituspuolue perussuomalaisten *Media- ja kulttuuripoliittikka* -julkaisu vuodelta 2020 listaa, että tulevaisuuden taiteen tulisi olla ”hyvää, laadukasta, hyödyllistä, esteettistä tai jotenkin muuten positiivista”. Julkaisun mukaan nykyään monilla taidealoilla haiskahtaa ”taistolainen haju”.

Yleäkin syytetään politisoitumisesta. Samaan aikaan julkaisussa sanotaan, että Ylen ”toimintaan voimme halutessamme vaikuttaa poliittisin päätöksin”.

Vähällä oli, ettei hallitus päässyt yksin päättämään Ylen rahoituksesta.

Ehkä niukkuus ja uhka lisäleikkauksista houkuttavat joka tapauksessa sitoutumaan ”yhteisiin tavoitteisiin” tiukemmin. Ehkä seuraava *Pillupäiväkirjat* jää tekemättä.

HALLITUKSEN SEURAAVA ISO ”kulttuuriprojekti” on yhdistää Taiteen edistämiskeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti uudeksi Kulttuurivirastoksi. Erilaiset taide- ja kulttuuritahot kävivät lausumassa hallituksen esityksestä mielipiteensä.

Avate eli Audiovisuaalisen alan tekijät ry esitti huolensa, että esitys ”avaa oven merkittäväälle poliittiselle vaikuttamiselle”. Elokuvaohjaaja **Jenni Toivoniemi** lausui, että esitysluonnoksen julki lausuttuna tavoitteena on ”virastoihin kohdistuvan ohjauksen helpottaminen”.

Samantapaisia huolia esittivät useat muutkin tahot. Poliittikka saattaa rakenteiden uudistamisen kautta saada vaikutusvaltaa taiteen sisältöihin.

Suomen suurin kulttuurilehti *Voima* kertoo tässäkin numerossa myös kurittomasta kulttuurista.

KAISU TERVONEN

TÄSSÄ LEHDESSÄ MUUN MUASSA

10

Samppa Batal

Vilppu Rantanen

12

Vastamainos

Häiriköt-päämaja

34

Edu Kehäkettunen

Edu Kehäkettusen kotialbumi

34

Ruutana

Wilhelm von Wright

50

Tiina Lymi

Sirke Roisko / Yle

Amazonia lähestyy keikahduspistettä 32

VOIMA Vellamonkatu 30 B, 3. krs, 00550 Helsinki, puhelin 044 238 5109, sähköposti voima@voima.fi, toimituksen sähköposti toimitus@voima.fi, voima.fi | **VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA** Kaisu Tervonen | **ULKOASU** Antti Kukkonen | **KANSI** Nauska | **TOIMITUS** Kukka-Maria Ahokas, Mitja Jakonen, Antti Kurko, Nauska, Tuomas Rantanen, Vilppu Rantanen, Iida Simes, Jari Tamminen, Miia Vistilä & Venla Välikangas | **TOIMITUSJOHTAJA** Teemu Matinpuro | **YHTEYSPÄÄLLIKKÖ** Antti Kurko 040 834 0286 | **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Tuomas Rantanen 040 507 7165 | **AVUSTAJINA TÄSSÄ NUMEROSSA** Anssi Bwalya, Timo Kalevi Forss, Laura Gustafsson, Saara Hietanen, Elisa Helenius, Ville Hänninen, Esko Juhola, Vivi Kovelu, Mika Pekkola, Diego Pérez Romero, Riina Rannasmaa, Janne Siironen & Karstein Volle | **JULKAISIJA** Voima Kustannus Oy | **YHTIÖN OSAKKAAT** Rosebud Books Oy, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Suomen Rauhanpuolustajat, Tuomas Hiilamo, Vilppu Rantanen & Tuomas Rantanen | **JAKELU** Jari Tamminen 050 331 4357 | **TILAUKSET** kauppa.voima.fi, tilaukset@voima.fi, Antti Kurko 040 834 0286 | **VOIMAN VUOSITILAUS** 9 numeroa 39 euroa | **PAINO** Sanoma Manu, Tampere | **PAINOS** 60 000 | **ISSN** 1457-1005 (painettu) 2737-3029 (verkkojulkaisu) | **REKISTERISELOSTE** voima.fi/rekisteriseloste | **VLAST!**-sarjassa Voima julkaisee Venäjää ja Itä-Eurooppaa käsitteleviä juttuja. Sarjan toimittamista on tukenut Alfred Kordelinin säätiö.

KOLME NOPEAA

Max Malka Elokuva- ja tv-tuottaja

1. MITÄ SINULLA ON TÄLLÄ HETKELLÄ TYÖN ALLA?

Kehittelyssä on oltava monta projektia yhtä aikaa, koska fiktiosarjojen ja -elokuvien kirjoittaminen ja rahoittaminen on hidasta, työlästä ja epävarmaa työtä. Työn alla on muun muassa tuttujen sarjojen jatkokausia, uusia elokuvia, komediaa, mysteeriä, toimintaa ja ihmishuhdetarinoita. Niitä yhdistävät taitavat tekijät, kunnianhimoiset tavoitteet ja rakkaus viihdyttäviä ja merkityksellisiä tarinoita kohtaan.

2. MINKÄ YHDEN ASIAN KORJAISIT TV- JA ELOKUVA-ALALLA - JOS SAISIT KORJATA VAIN YHDEN?

Ehkä tässä hetkessä valitsisin sen, että paremmin tunnustettaisiin alan potentiaali teollisuutena, työllistäjänä ja jopa suomalaisen identiteetin kulmakivenä. Jos se tunnistettaisiin, siihen sijoitettaisiin enemmän resursseja valtion tasolla. Rahoitusinstrumentit ja -tahot kuten AV-alan tuotantokannustin, Suomen elokuvasäätiö ja AVEK ovat kaikki keskeisiä alan kasvun kannalta. Fakta on, että jokainen "tukisumma" maksaa itsensä takaisin melkein kaksinkertaisesti ennen kuin sarjat ja elokuvat edes päätyvät yleisön eteen. Ilman niitä Suomen kokoinen markkina (ja osaaminen) ei kehity.

3. MITÄ ELOKUVAA TAI SARJAA SUOSITTELISIT JUURI NYT?

Suosittelen ylipäättään elokuvissa käyntiä, koska tarjonta on laajaa ja jokaiselle löytyy jotain! Oma lempiteatterini tällä hetkellä on Gilda: kiva ympäristö vaikuttaa koko katsomiskokemukseen. Televisiopi puolelta itse ajattelin katsoa seuraavaksi *Mo*-nimisen sarjan uuden kauden Netflixistä, koska pidin kovasti sen ensimmäisestä kaudesta. Sitten tietenkin on suositeltava meidän omaa uusinta sarjaa nimeltä *Kurjen kirous*, jota tähdittävät **Kari Ketonen** ja **Antti Holma**. Se tulee 28. helmikuuta alkaen Neloselta/Ruudusta.

KAISU TERVONEN

Kampanjointia alustojen armoilla

Sosiaalinen media on tärkeä paikka vaalikampanjoinnille, mutta onko siellä mainostaminen saavutettavaa kaikille?

TEKSTI VENLA VÄLIKANGAS

VOIMA teki tammikuussa kyselyn kunta- ja aluevaaliehdokkaille sekä kampanjatyöntekijöille mainonnasta sosiaalisessa mediassa ja siitä, kuinka helppoa ja saavutettavaa mainonnan hankkiminen on ehdokkaille. Markkinaa hallitsee suurilta osin yhdysvaltalainen Meta, jonka alustojat ovat muun muassa Instagram ja Facebook.

Moni vastaaja ilmoitti olevansa tyytymätön siihen, miten mainonta oli sujunut. Useat vastasivat mainostyökalujen olevan sekavia tai että eivät löytäneet niitä. Mainontaa pidettiin myös kalliina ja sen kohdentamista vaikeana. Toisaalta monella oli myös esimerkiksi työn kautta kokemusta mainostamisesta sosiaalisessa mediassa, mistä oli apua myös kampanjoinnissa.

Hanna Laine (sd.) on toiminut Kangasalan valtuustossa vuodesta 2001, mistä viimeiset kaksi kautta puheenjohtajana. Hän on myös Pirkanmaan aluevaltuuston jäsen.

Laine kertoo mainostamisen Facebookissa sujuneen ongelmitta muutamien vaalien ajan. Vuonna 2019 eduskuntavaalien jälkeen mainonta kuitenkin estettiin epäselväksi jääneestä syystä.

Laine epäilee, että häneen kohdistunut verkkohäirintä oli ainakin osasyynlinen estoon. Hänen Facebook-sivuillaan päivityksiä kommentoi henkilö, joka kirjoituksissaan väitti viihvesemmistolaisen perhekäsityksen madaltavan kynnyistä lasten hyväksikäyttöön ja heitteillejättöön. Aluksi Laine piilotti kommentit, mutta lopulta poisti ne saatuaan Facebookilta viestin siitä, että hänen sivuillaan on sääntöjen vastaista sisältöä.

"Kommentit poistettuani mainonta sai jatkaa. Mutta sitten vaalien jälkeen markkinointi estettiin."

Laine yritti selvittää syytä Metalta. "Sain vastaukseksi, ettei heidän ei tarvitse perustella estoa, joka on henkilökohtainen ja elinikäinen."

Tällaisen eston saanut ei voi ostaa myöskään esimerkiksi yritysmainontaa Metan alustoilla.

Laine oli tapauksen jälkeen yhteydessä SDP:n puoluetoimistoon. Hän sai kuulla, että vastaavaa mainonnan estämistä on tapahtunut muillekin ehdokkaille.

Laine kuvaa perustelematonta mainonnan estämistä epäreiluksi. Erityisesti Facebook olisi hyvä alusta oikean kohderyhmän tavoittamiseen.

"**POLIITTINEN MAINONTA** menee sinne, missä kohdeyleisö on", Helsingin

yliopiston viestinnän dosentti **Janne Matikainen** toteaa. Sosiaalisen median rooli on vaalimainonnassa keskeinen, ja se on ehdokkaille hyvä ja edullinen väylä hankkia näkyvyyttä, hän sanoo.

Sosiaalisen median alustat ja työkalut ovat saavutettavia erityisesti nuorille ehdokkaille, jotka ovat tottuneet käyttämään digitaalisia työkaluja. Tämä nähtiin muun muassa viime eduskuntavaalien aikoihin, kun moni nuori ehdokas hyödynsi kampanjassaan tehokkaasti esimerkiksi TikTokia, YouTubea ja Instagramia, Matikainen sanoo.

"Eihän tuo ainakaan kovin reilulta kuulosta", arvioi Matikainen Hanna Laineen sosiaalisen median mainonnan estämistä ja sanoo, että Metan tapa luokitella sisältöjä sääntöjen vastaisiksi ja poistaa niitä vaikuttaa sattumanvaraiselta. Taustalla saattaa Matikaisen mukaan vaikuttaa se, tekevätkö käyttäjät ilmoituksia Metalle asiattomista sisällöistä.

Metan alustoilla poliittista mainontaa varten täytyy erikseen tunnustautua.

"Toisaalta raja on aika häilyvä sen suhteen, minkä katsotaan olevan poliittista markkinointia ja minkä yhteiskunnallista keskustelua", Matikainen sanoo.

Kuvituskuva

VIERASKYNÄ

Varallisuuden haitallinen keskittyminen tulee pysäyttää

TEKSTI SAARA HIETANEN

VARALLISUUS KESKITTYY ennennäkemättömällä vauhdilla. Alkuvuodesta 2024 kehitysjärjestö Oxfam uutisoi maailman viiden rikkaimman miehen kaksinkertaistaneen omaisuutensa arvon vuodesta 2020, kun samaan aikaan viisi miljardia ihmistä oli köyhtynyt entisestään. Vuonna 2024 vauhti vain kiihtyi: tuoreen Oxfamin raportin mukaan miljardöörien omaisuus kasvoi vuonna 2024 kolme kertaa edellisvuotta nopeammin.

Varallisuuden voimakas keskittyminen on johtanut myös vallan epäterveeseen keskittymiseen. Tämä on tullut erityisen selväksi Yhdysvalto-

ritä lainkaan pääomatuloveroa. Esimerkiksi holdingyhtiöön ohjatuista tuloista maksetaan veroa vasta siinä vaiheessa, kun varoja nostetaan yhtiöstä. Vastaavasti sijoitusomaisuuden arvonnousut verotetaan vasta silloin, kun omaisuudesta luovutaan.

Kaikista varakkaimpien kohdalla tämä tarkoittaa, että valtaosa heidän omaisuutensa vuotuisesta kasvusta jää henkilöverotuksen ulkopuolelle. Usein kyse ei myöskään ole vain siitä, että verotus lykkääntyy, vaan tulot voivat jäädä omistajan verotuksessa kokonaan verottamatta.

Näin käy esimerkiksi tilanteissa, joissa tuloja ei nosteta holdingyhtiöstä koko elinaikana vaan varallisuus jätetään perintönä jälkipolville. Oxfamin mukaan peräti 69 prosenttia miljardöörien varallisuudesta EU-alueella on perittyä.

Nykyisten verojärjestelmien voidaan perustellusti katsoa epäonnistuneen kaikista varakkaimpien verotuksessa.

HYVÄ UUTINEN ON, että ongelmaan on mahdollista puuttua verojärjestelmiä korjaamalla. Viimeisen vuoden aikana tarve löytää uusia kansainvälisiä ratkaisuja ultravarakkaiden verottamiseksi on myös noussut ihan uudella tavalla poliittiseen keskusteluun. G20-puheenjohtajamaana toiminut Brasilia on puskenut ultravarakkaiden minimiveroa niin OECD:n kuin YK:nkin agendalle, ja juuri käynnistyneissä YK:n veroneuvotteluissa ultravarakkaiden verovälttelyyn puuttuminen ja tehokkaasta verotuksesta varmistuminen on nostettu prioriteettiteemojen joukkoon.

Ensimmäinen tilaisuus laittaa ratat pyörimään on avautunut jo 2.–6. helmikuuta, kun YK:n jäsenmaat kokoontuvat New Yorkiin verosopimusneuvottelut käynnistävään kokoukseen. Siellä maiden on mahdollista päättää, että ultravarakkaiden tehokkaasta verotuksesta ryhdytään neuvottelemaan jo tämän vuoden aikana.

Tämän jutun ilmestyessä historiallinen ensiaskel varallisuuden haitallisen kasautumisen pysäyttämiseksi on siis hyvässä lykyssä jo otettu.

Kirjoittaja on kansalaisjärjestö Finnwatchin veroasiantuntija. Finnwatch tutkii yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia.

TARVE LÖYTÄÄ UUSIA KANSAINVÄLISIÄ RATKAISUJA ULTRAVARAKKAIDEN VEROTTAMISEKSI ON MYÖS NOUSSUT IHAN UUDELLA TAVALLA KESKUSTELUUN.

jen viimeaikaista kehitystä seuratesa. Maailman rikkain mies **Elon Musk** paitsi käyttää presidentin luottomiehenä merkittävää valtaa kotimaassaan pyrkii myös aktiivisesti vaikuttamaan muiden valtioiden vaaleihin ja politiikkaan. X-alustan omistajana Muskilla on siihen myös poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet.

Ei liene liioittelua sanoa, että varallisuuden ja sitä myötä vallan keskittymisestä harvoille on jo muodostunut kasvava uhka demokraattisille järjestelmille.

TILANTEeseen EI OLE päädytty sattumalta, vaan se on pitkään vallinneen omaisuustuloja suosivan veropolitiikan seurausta. Pääomatuloja verotetaan valtaosassa maita ansiotuloja kevyemmin.

Tätäkin isompi ongelma on se, että nykyisissä realisoituneiden tulojen verotukseen keskittyvissä verojärjestelmissä isoa osaa omaisuuden vuotuisista tuotoista ei katsota lainkaan omistajan tuloksi eikä niistä siten pe-

Tapporahaa Afganistanissa

Venäjän Yhdysvaltoja vastaan käymästä sijaissodasta saatiin näyttöä.

TEKSTI JARI TAMMINEN

LATVIASTA TOIMIVAN *The Insider* -verkkolehden ja saksalaisen *Der Spiegel* -lehden tutkivat toimittajat paljastivat tammikuussa, että Venäjä maksoi vuosien ajan afganistanilaisille taistelijoille korvauksia Yhdysvaltain ja sen liittolaisten tapetuista sotilaista. Operaation olemassaoloa oli jo pidempään pidetty todennäköisenä, mutta nyt saadut todisteet ovat ensimmäiset lajissaan.

Venäläisoperaatio, joka keskittyi aluksi muun muassa afganistanilaisen taistelijoiden aseistamiseen, päättyi afganistanilaisen turvallisuusvirasto NDS:n entinen työntekijän mukaan lopulta maksamaan keskimäärin 200 000 dollarin palkkioita tapetuista Yhdysvaltain johtaman liittouman sotilaista. Operaatiota johtanut Venäjän sotilastiedustelupalvelu GRU rahoitti ja organisoi toimintaa kulussina toimineen jalokivikaupan kautta.

Toimittajien tiedot perustuvat muun muassa afganistanilaisten ja alueella toimineiden tiedusteluvirkailijoiden todistuksiin ja lukuisiin asiakirjoihin. CIA-lähteen mukaan Venäjän tavoitteena on ollut horjuttaa ja hävittää Yhdysvaltain jalansijaa Keski-Aasiassa ja ajaa maa ulos Afganistanista. Historiallista ironiaa löytyy siitä, että vuosina 1979–92 Yhdysvallat varusti ja koulutti Neuvostoliittoa vastaan sotineita afganistanilaisia taistelijoita. Näiden joukossa oli myös **Osama bin Laden**.

NDS:n entisen virkailijan arvion mukaan Venäjä olisi maksanut Talibanille yhteensä noin 30 miljoonaa dollaria tapetuista länsiliittouman sotilaista. Yhdysvaltojen puolestaan arvioidaan 1980-luvulla käyttäneen jopa neljä miljardia dollaria omaan sijaissotaansa Afganistanissa.

Oikaisu

Voiman numeron 9/24 jutusta "Okkultismin äärellä" saattoi saada käsityksen, että ylöjärveläismies olisi tuomittu mainituista rikoksista. Näin ei ole. Poliisi selvitteli miehen osuutta puolue-toimistojen valepommeihin sekä mahdolliseen rituaalimurhan valmisteluun.

Karstein Volle

Tee se itse -ohjaaja

Käsikirjoittaja-ohjaaja Samppa Batal toi indie-elokuvalle kriitikoiden kehuja ja paikan Jussi-gaalassa.

TEKSTI MITJA JAKONEN KUVA VILPPU RANTANEN

SAMPPA BATAL (s. 1990) halusi alkujaan näyttelijäksi. Koska näyttelijälle ei ollut keikkoja tarjolla, elokuva oli kirjoitettava itse. Käsikirjoitustoveriksi alkoi **Krista Hannula**, toinen näyttelijäksi haikaileva tekijä.

”Pian tajusimme että emmehän me tunne ketään ohjaajia”, Batal kertoo.

Prosessista syntyi *Äpärä* (2016). Hannula näytteli, Batal ohjasi.

Äpärä sai vuonna 2016 elokuva-teatterilevityksen. Se oli 2010-luvulla iso juttu itsenäiselle eli suurten tuotantoyhtiöiden ulkopuolella tehdyille pienen budjetin elokuvalle. Nyt useita elokuvateatterilevityksen saaneita elokuvia ohjannut Batal myöntää, että esikoisen kohdalla tekemisessä oli nuoruuden uhmaa. Itseoppinut tekijä ei kaivannut tutkintopapereita tekemisen tueksi.

”Me haluttiin vaan tehdä se elokuva eikä mietitty mitään kouluasioita.”

Kun *Äpärä* oli tulossa elokuvateattereihin, Batal haki kuitenkin opis-

kelemaan elokuvaohjaamista. Pääsykoehaastattelussa häneltä kysyttiin, miksi hän hakee opiskelemaan, kun elokuva näytti jo olevan hyvässä vauhdissa. ”En varsinaisesti itsekään tiedä”, Batal kertoo pienen naurun saattelemana vastanneensa. Nyt hän täsmentää, ettei ole ikinä ollut innokas koulunkävijä. Oppiminen on kiinnostanut pikemminkin konkreettisen tekemisen kautta.

Äpärä sai jakautuneen vastaanoton. Toisilta kriitikoilta tähtiä ropisi neljä, toisilta vain yksi.

”Yksi vuoden parhaista”

Batalille elokuvien tekeminen on kokonaisvaltaista ja käsittää monet elämän osa-alueet. Hän viettää suuren osan ajastaan työnsä parissa ja tienaa elokuva- ja tv-alalta myös elantonsa. Viimeksi hänet nähtiin näyttelijänä Ylen hittisarjassa *Queen of Fucking Everything*.

Batal kertoo ”hengittävänsä elokuvasta”. *Äpärän* jälkeen hän on teh-

nyt kolme lyhytelokuvaa ja kolme pitkää elokuvaa: *Äiti* (2019), *Aikamies* (2022) ja *Omenavargaat* (2024).

”Monesti kuulee sanottavan, että ihminen ei ole sama kuin työnsä. Samalla kuitenkin työ on se asia, jonka kerromme, kun esittelemme itseme. Ja työ on myös se asia, mikä meissä kiinnostaa muita: se, mitä kukin tekee – oli se sitten joku työ tai projekti”, Batal sanoo.

”Ei se tyydytä samalla tavalla, jos esittelen itseni esimerkiksi, että ’moi, mä oon Samppa ja rakennan taloa itselleni’”, hän pohtii ja huomauttaa, ettei oikeasti ole rakentamassa taloa.

Mainetta hän on sen sijaan jo rakentanut. Hänen viimeisin teoksensa, marraskuussa ensi-iltansa saanut *Omenavargaat* sai varsin lämpimän vastaanoton. Sitä tituleerattiin *Hel-singin Sanomien* arviossa ”yhdeksi vuoden parhaista kotimaisista”. Se on kova kehu ohjaajalle, joka teki elokuvansa ilman Suomen Elokuvasäätiön tukea ja joka on opetellut tarvittavat taidot itse – joskus kantapään kautta.

”Kun teimme *Äpärää*, uhosin koko työryhmälle, että saadaan tää elokuva teattereihin. Vaikka en edes tiennyt, että on sellainen asia kuin elokuva-levittäjä”, Batal sanoo.

Oikea levittäjä kuitenkin löytyi Black Lion Picturesista. Batal ajattelee levittäjän nähneen nuorissa elo-

kuvantekijöissä suuren tekemisen palon ja sijoittaneen tekijään.

Tuotantotiimin ohjaaja

Batal on tuottanut valtaosan teoksis-taan itse ja on konkreettisesti mukana elokuvanteon eri vaiheissa. Vaikka Batal itse ei asiasta mainitse, hänen tiedetään myös kuvanneen *Omenavargaat*-elokuvansa.

Elokuvan tekeminen rakentuu kuitenkin yhteisön ja työryhmän varaan, Batal sanoo. Se on käytännössä mahdotonta ilman ammattimaista yhteistyötä. Jokaisessa työvaiheessa on aina mukana useampia ihmisiä, ja esimerkiksi leikkaaminen, värimääritys ja äänityö ovat nekin lopputuloksen kannalta kriittisiä vaiheita. Keskeisiä tekijöitä ovat tietenkin myös näyttelijät. Jo käsikirjoitusta työstäessään Batal ajattelee usein sitä, kenet haluaa rooleihin.

”Tee se itse -ajatusta tukee hyvässä ja pahassa se, että elokuvat tuntuvat usein henkilöityvän ohjaajaan”, Batal sanoo.

Hän muistuttaa, että elokuva-alalla idea saattaa kuitenkin yhtä hyvin lähteä käsikirjoittajalta ja tuottajalta. Batalin on kirjoittanut kaksi ensimmäistä elokuvaansa yhdessä Krista Hannulan kanssa. Batalin mielestä ohjaajan tehtävä on kuitenkin pitää huolta siitä, että tuotantotiimin eri

osat tekevät samaa elokuvaa. Niin kokonaisuudesta tulee toimiva.

Samalla elokuvien henkilöityminen ohjaajaan on tavallaan ihan ymmärrettävää, Batal sanoo.

”Monesti leffat, jotka osuvat kovimmin katsojaan, ovat sellaisia, joissa ohjaajalla on ollut selkeä visio siitä, mitä halutaan näyttää.”

”Mutta se toimii vähän molempiin suuntiin, toisaalta ohjaajan visio voi myös ärsyttää.”

Ensimmäinen apuraha

Alan sisällä suhtautuminen omaehtoiseen tekemiseen ei ole aina ollut yksin myönteistä. Kaikki elokuva-alan toimijat eivät ottaneet alalle lampsinutta uutta tekijää Batalin mukaan erityisen lämpimästi vastaan. Yhdelle työryhmän jäsenelle ihmeteltiin aikanaan, että luulevatko he tosiaan, että joku haluaisi nähdä heidän elokuvansa.

”Kyllä se vastaanotto oli vähän erikoinen. Kun on sittemmin tutustunut kollegoihin alalla, niin on saanut kuulla, että osan suhtautuminen oli aikanaan vähän sellaista ’mitä tämä on’-osastoa”, Batal sanoo.

JOS ME NYT VOIDAAN TEHDÄ ELOKUVAA, NIIN MIKSI EI TEHTÄISI.

”Eikä me edes tajuttu, että olisimme tekemässä jotain väärin tai että emme olisi tervetulleita alalle. Ajateltiin lähinnä sitä, että jos me nyt voidaan tehdä elokuva, niin miksi ei tehtäisi.”

Ehkä suomalaista elokuvantekoa vaivaa sääntöuskovaisuus, Batal pohjaa. Hän ihmettelee tällaista asennetta ja esimerkiksi sellaisia näkemyksiä, että päästäkseen tekemään pitkää elokuvaa, pitäisi ensin tehdä lyhytelokuvia.

Riippumaton tekijä on viime vuosina lähentynyt virallisia elokuvainstituutioita. Batal haki keväällä 2023 Elokuvasäätiöltä käsikirjoitusapurahaa ja myös sai sen. Apuraha mahdollisti parin kuukauden työskentelyn uuden käsikirjoituksen parissa.

Apurahan saaminen ei ole mitenkään itsestäänselvää, sillä arviointiprosessissa ei Batalin mukaan aina paina pelkästään hakemuksen laatu. Elokuvasäätiö hakee keskenään erilaisia projekteja. Samantyyppisiä elokuvia ei välttämättä ole mahdollista rahoittaa samalla rahoituskierroksella. Ja vaikka tukea sattuu saamaan, se ei pelasta kaupallisuuden paineilta.

”Onhan se monitahoinen juttu. Toisaalta on hyvä, että tehdään elokuvia, joita käydään katsomassa. Se jeesaa muun muassa elokuvateatteriyrittäjiä, jollainhan heidänkin täytyy elää.”

Vaikka Batal ei tahdo tehdä puhtaasti kaupallisia valintoja, myös raha ohjaa tekemistä.

”Kyllä mä olen ihan helvetin paineissa koko ajan. Olisin varmaan tehnyt tosi erilaisia valintoja, jos taloudellisia paineita ei olisi lainkaan.”

”Toivottavasti ei kuitenkaan koskaan käy niin, että joidenkin taloudellisten syiden takia pelkään tehdä, mitä haluan.”

Kohti palkintogaalaa

Jokaisen elokuvan tekoprosessi on Batalilla ollut erilainen. Elokuvan muoto ja ajatus syntyvät käsi kädessä.

Esimerkiksi *Omenavarkaiden* tapauksessa elokuvan idea syntyi erään railakkaan illan jälkeisenä aamuyönä. Batal lähti itse kotiin, kun viimeiset juhlijat jäivät vielä puistoon istumaan. Silloin heräsi tunne, josta täytyi tehdä elokuva. Tunne oli pysyttävä kommunikoimaan oikein niin tekstin kuin tunnelman tasolla.

”Halusin muistuttaa itseäni ja katsojia sellaisesta tunteesta, että elämä jatkuu.”

Tammikuun lopussa *Omenavarkaat* sai kuusi Jussi-ehdokkuutta, niiden joukossa parhaan elokuvan, käsikirjoituksen ja ohjauksen ehdokkuudet.

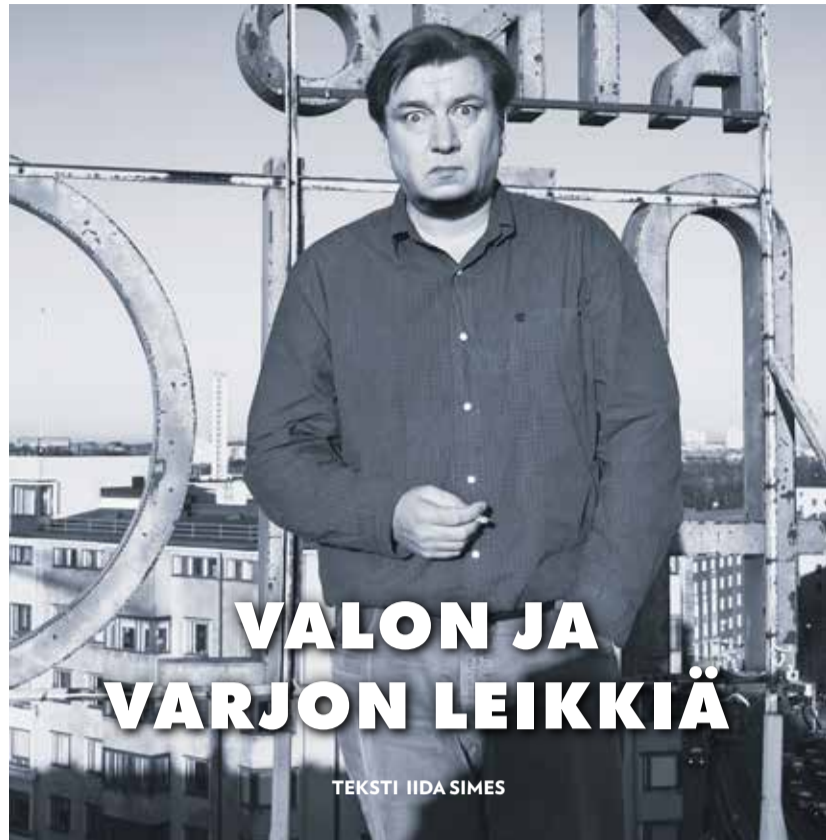
Vaikka Batal on nykyään kriitikoidenkin arvostama elokuvantekijä, tunnustus palkintogaaloissa edes ehdokkuuksien muodossa ei ole itsensänselvyyttä. Ei se toisaalta ole täysin mahdotontakaan, kuten *Omenavarkaat* todistaa. Jo Batalin toinen pitkä elokuva *Äiti* toi ehdokkuuden pääosanäyttelijä *Jaana Saariselle*.

”Vaikka ei saisi odottaa yhtään mitään, kyllä mä toivon *Omenavarkaiden* työryhmän jäsenille alan tunnustusta heidän tekemästään työstä. Kerran Jussien esivalintaraadissa työskennelleenä tiedän, että mitä vaan voi tapahtua”, Batal sanoo. Jussi-ehdokkuudet julistettiin vasta haastattelun jälkeen.

Seuraavaksi Batalilla työn alla oleva elokuva *Isä ja poika* on puolestaan pidemmän ajatusprosessin tulos. Se kertoo henkilökohtaisemmasta teemasta, isättömyyden kokemuksesta.

”Haaveilin lapsena tekevänä elokuvan, jossa minä ja *Harrison Ford* esitettäisiin isää ja poikaa. Olisimme salaisia agenteja ja kohtaisimme jonkun tehtävän parissa. Tutustuin *Omenavarkaiden* aikaan näyttelijöihin *Mikko* ja *Akseli Koukiin*, jotka ovat siis oikeasti isä ja poika. Tajusin, että jos saan heidät tähän, koko juttu käy järkeen”, Batal sanoo.

Ohjaaja hakee tulevalle elokuva-alleen lisärahoitusta, mutta hän ei ole luopumassa riippumattomasta tekemisestä. Haastattelu kääntyy kohti loppua, ja ohjaaja väläyttää suunnitelmiaan tehdä tulevaisuudessa täysin indie-tyyliin elokuvan ”niinkin helposta aiheesta kuin mielenterveysongelmat”. Jotain uhmaa Batalin tekemisessä vaikuttaa edelleen olevan – kriitikoiden tähdistä, Jussi-ehdokkuuksista ja Elokuvasäätiön apurahasta huolimatta.

HMISKUNTA ON AINA rakastanut suurten kuvien katselemista. Ikuistetuksi on tullut heimolle tärkeitä asioita, kuten komeita eläimiä ja yhteisiä ponnisteluja keihäitä heilutellen. Joskus kalliomaalaukset ovat abstraktia ja mystistä muinaistaidetta.

Suomessa kampakeraamisia kalliomaalauksia löysivät ensimmäiseksi säveltäjä *Jean Sibelius* ja taidemaalari *Oscar Parviainen* vuonna 1911 Kirkkonummen Vitträskistä. Niiden verkkomaisilla kuvioilla on maaginen yhteys Norjan Altaan, jossa pyyntiveikot piirtelivät samaan tyyliin.

Nelisentuhatta vuotta Suomen ja Altan maalausten syntyä myöhemmin kreikkalaisfilosofi *Platon* (520 eaa) esitti *Valtio*-teksteissään (kreikaksi *Politeia*) vertauksen tiedon ja ymmärryksen rajallisuudesta. Platon kertoi, miten syntymästä asti luolaan kahlitut vangit tulkitsevat seinillä liikkuvien varjojen olevan paljon enemmän kuin vain heijastus todellisuudesta. Vankien näkökulmasta liikkuvat ja puhuvat varjot olivat todellisuus, eikä muuta ollut.

PLATONIN LUOLAVERTAUKSESTA ei ollut humahtava kuin 2525 vuotta, kun ilmestyi *Voiman* numero 10/2005. Siinä pohdittiin valkokankalle heijastettua, sangen elävältä vaikuttavaa valon ja varjon leikkiä, elokuvaa.

Timo Forss haastatteli elokuvaohjaaja *Aki Kaurismäkeä* otsikon ”Väsynyt susi” alla.

Taiteilijalla on suuri vastuu, Kaurismäki pohti, koska ”taiteilija yrittää tuottaa näkemyksiään laajempaa kulutukseen”.

Taiteilija ei saa myöskään olla ”viihdeteollisuuden juoksupoika”, vaikei viihde ollut Kaurismäestä pelkästään huono juttu. ”Viihdehän on mainio asia, eikä täällä pirukaan kestäisi ilman. Kauneimmillaan viihde ja taide kohtaa kuten *Chaplinilla* ja *Buster Keatonilla* tai Ohukaisella ja Paksukaisella.”

Kaurismäki ei kuitenkaan halunnut keskustella elokuvasta vaan politiikasta.

”Tuntuu siltä, että USA:n virallisen politiikan mukaan ulkomaalaiset, paitsi ehkä valkoiset liittolaisvaltioiden kansalaiset, eivät ole ihmisiä lainkaan. Näillä ei ole tunteita eikä perheitä, ei iloa, surua eikä mitään muutakaan. Kaikki on vaan potentiaalista uhkaa, jos ei hengelle, ainakin taloudelle ja nimenomaan sille.”

KAURISMÄELLÄ EI OLLUT koko päivää aikaa jutella Forssin kanssa, sillä hän oli menossa asianajaja *Matti Wuoren* hautajaisiin. Ei ollut kulunut pitkää aikaa siitä, kun Wuori oli tehnyt cameoroolin *Mies vailla menneisyyttä* -elokuvassa.

Kaipuu oli syvää. ”50 prosenttia Suomen älymystöstä lähti Wuoren kuoltua kerralla ja se toinenkin 50 prosenttia on pelkkä oletus. Taistelevasta humanismista katosi 80 prosenttia, puhumattakaan anarkiasta, joka loppui täysin. Matti oli hyvä esimerkki siitä, että yksilö voi vaikuttaa paljon. Kun näin hänet viimeksi, EU oli palkannut hänet sananvapauden vaalijaksi, vastuualueenaan maailma.”

Kaurismäellä oli koti Karkkilassa – ja muuallakin:

”Suomen kieli on vähäisen ajatteluni koti. Ei kai ihminen ole olemassa ilman kieltä. Olin joskus nuorena Ruotsissa tiskaamassa. Neljän kuukauden jälkeen huomasin ajattelevani ruotsiksi. Irtisanouduin välittömästi ja juoksin laivaan.”

**muinainen
voima**

Ensimmäinen Voima-lehti ilmestyi marraskuussa 1999. Sarja palaa aiheisiin ja teemoihin, joita Voima on käsitellyt parin vuosikymmenen aikana.

"Parasta sotapornoa sitten
Vanhan testamentin."

"Oi beibi, tsiigaa tätä tykkii."
6/5

"Kynä on miekkaa mahtavampi,
mutta lopulta tykki voittaa."

"Vuoden kovimmat
tykittelyt."

Tämä on voittaja ja
voittaja on aina oikeassa.

SOTAELOKUVA

MAALLA, MERELLÄ, ILMASSA

VIIHDE x PROPAGANDA = PROFIT

Elokuviissa ja sarjoissa oikeassa on usein se, joka maksaa laskut. Tämä kannustaa myös eri maiden sotavoimia tukemaan tuotantoja.

TEKSTI JARI TAMMINEN KUVAT HÄIRIKÖT-PÄÄMAJA

HORNETIT kaartavat jyristen sinisellä taivaalla. Äkkiä maasta laukaistut ohjukset syöksyvät kohti hävittäjiä, mutta lentäjät harhauttavat ne taiten. Maan tasalla panssarivaunut etenevät vauhdikkaasti puiden siimeksessä, ohjusveneet kyntävät Itämeren aaltoja, ja ryhmä varusmiehiä yrittää selvittää vihollisen miehittämän Hangon lähimetsiköissä. Kovaa ajoa maalla, meressä ja ilmassa!

Aku Louhimiehen ohjaama *Konflikti*-sarja kuvaa Suomeen kohdistuvaa tunnuksittomien sotilaiden hyökkäystä ja sitä, kuinka poliitikot ja viranomaiset rupeavat tilannetta ratkomaan. Sarjaa on ollut kirjoittamassa muun muassa Helena Immonen, joka teki uran Puolustusvoimien viestinnässä ennen kirjailijaksi ryhtymistään. Puolustusvoimat puolestaan tarjosi sarjalle teknistä tukea, lainasi kalustoa ja päästi kuvausryhmän taltioimaan harjoituksia. Ehkäpä yhteistyön myötä Puolustusvoimat lainasi tuotannolle myös osan brändiinsä keretyneestä arvosta.

Tuotesijoittelu elokuvissa ja sarjoissa on arkipäiväistynyt ilmiö, mutta miten sitä kannattaisi arvioida, jos sijoitetuilla tuotteilla mainostetaan limun, kännyköiden tai autojen sijaan sotavoimia? Kysymystä pohtivat Susanna Hast, Noora Kotilainen ja Saara Särnä.

Kolmikko on syventynyt kriittisen turvallisuustutkimukseen, feministiseen kansainväliseen politiikan tutkimukseen ja kriittiseen militarismitutkimukseen.

Ei tämä niin monimutkaista ole

Termissä ”propaganda” on Noora Kotilaisen mielestä turhankin kielteinen klangi.

”Propagare tarkoittaa ihan vain levittämistä, ja propaganda on jonkun

ajattelun levittämistä. Ei se ole oikeastaan sen kummempaa”, hän toteaa.

Kotilaisen mielestä olisi hyödyllistä ymmärtää, että suuri osa tiedonvälityksestä on jollain tavoin propagandistista tai vähintään strategista. Propagandan voi jakaa valkoiseen, harmaaseen ja mustaan edeten avoimesta vähemmän avoimeen, lopulta jopa valheelliseen. Se, kuka viestin lähettää, voi vaikuttaa jaotteluun itse viestiä enemmän.

”Naton, EU:n ja Suomen Puolustusvoimien viestintää pidetään meillä *strategisena kommunikaationa*. Kun muut tekevät samaa, silloin se on propagandaa”, Särnä hahmottelee niin, että ironia ei jää vahingossakaan hu-

YKSINKERTAISTAEN: PAHAT TEKEVÄT PROPAGANDAA JA HYVÄT STRATEGISTA UIESTINTÄÄ.

maamatta. Yksinkertaistaen: pahat tekevät propagandaa ja hyvät strategista viestintää.

Puolustusvoimat ja -ministeriö viestivät myös suoraviivaisemmin kuin tv-sarjoja ja elokuvia tukemalla. Vuonna 2016 ministeriön sivuilla ja Youtubessa julkaistiin hävittäjävideoita, joita Kotilainen on tutkinut. Ministeriö edellytti kaikkia F/A-18 Hornetia seuraavaa hävittäjämallia Suomelle tarjonneita valmistajia tuottamaan kansalaisille esitettävän mainosvideon. Noissa videoissa *Finlandia* pauhaa ja Suomen lippu liehuu samalla, kun kerosiinia palaa ja huipputekninen sotaporno leviää.

”Eihän niiden videoiden tarkoitus ollut välittää mitään oikeaa tietoa. Ei me tavalliset kansalaiset pystytä muutenkaan hirveästi arvioimaan

koneiden suorituskykyä. Kiinnostavaa tässä on se, että miksi suomalainen ministeriö pyysi nämä ja halusi ne esittää”, Kotilainen toteaa.

Ainakin videot osaltaan normalisoivat ajatusta hävittäjähankinnasta ja valmistivat kansalaisia henkisesti tulevaan hintalappuun.

Siinä missä Kotilainen kokee propagandan pohjimmiltaan melko mutkattomaksi termiksi, hänen kanssaan militarismia tutkinut Susanna Hast vilkuilee vastakkaiseen suuntaan.

”Onko propaganda ylipäätään hyödyllinen käsite?” Hast kysyy. Tabuksi koettu termi voi lyödä keskustelun lukkoon.

Sen lisäksi, että viestien merkitys tai julkilausuttu tavoite ei ole aina ilmeinen, sama taho voi välittää eri yleisöille erilaisia ajatuksia. Puolustusvoimien viestintä ei tukeudu pelkästään maskuliiniseen uhoon ja huipputeknisten kuoleman välineiden esittelyyn. Esimerkiksi Yleisradion *Naissotilaat*-sarjassa seurataan vapaaehtoiseen asepalvelukseen astuneiden naisten kokemuksia armeijassa. Mikä kertoisikaan paremmin intin siirtyneen 2000-luvulle kuin kohtaaminen, jossa viimeisillään raskaana oleva upseeri opastaa naispuolisia varusmiehiä telamiinan asentamisessa.

Sotaisia arvoja

Olemme tottuneet ajattelemaan propagandaa paatoksellisena ja ilmi-ideologisena kuin Neuvostoliiton ja Pohjois-Korean viestinnässä. Demokraattisen valtion strateginen viestintä voi olla kuitenkin paljon hienovaraisempaa. Sokean uskollisuuden ja/tai tottelevaisuuden sijaan voidaan tavoitella vaikka sitä, että kansalaiset *ymmärtäisivät* paremmin viranomaisten toiveita, ja normalisoida militaristista näkökulmaa.

”Militarismilla viitataan ajattelu- tapaan ja ideologiaan, joka perustelee sotilaallista normia ja käytäntöjä, pönkittää sotilaallisia arvoja sekä nor-

malisoi sotilaallista kulttuuria. Militarismi ei siis ole ase- tai sotahulluutta vaan ajatus siitä, että valtion sotilaallinen ja aseellinen voimankäyttö on normaalia ja oikeutettua, jopa haluttavaa”, Kotilainen selventää.

Militarismi ei näy pelkästään armeijan toiminnassa vaan se näkyy lähes kaikkialla yhteiskunnassa. Esimerkiksi niin, että sotilasliitto Nato valjastettiin Suomessa niinkin arkipäiväisten tuotteiden kuin suklaan, makeisten ja oluen myymiseen. Militarismien vaikutuksen voi nähdä siinäkin, kun suomalaiset työeläkeyhtiöt päivittivät sijoitustoimintaansa liittyviä linjauksia, ja nykyään jopa ydinaseita valmistavat yhtiöt nähdään vastuullisena sijoituskohteena – kunhan yhtiöt vaan toimivat Nato-maissa.

Militarismi ja nationalismi ovat valtion ytimessä. Vaikka ne nivoutuvat usein tiiviisti yhteen ja vaikuttavat merkittävästi yhteiskuntaan, niiden normeja purkava tutkimus herättää epämurkavia tunteita. Varsinkin jos asialla ovat naiset, jotka eivät edes ole käyneet inttiä. Suhtautumista kriittiseen tutkimukseen mutkistaa myös se, että tahot, joiden toimintaan militarismi keskeisesti liittyy, eivät välttämättä pidä valtansa ja asemansa kriittisestä pöyhimisestä.

”Sotilaallisen normin kyseenalaistamista pidetään herkästi epäsitämaallisena ja jonkinlaisena veneen keikuttamisena”, Kotilainen kuvaa kokemuksiaan. ”Turvallisuusaiheista pitäisi puhua konsensukseen pyrkivillä tavoilla tai olla puhumatta.”

Ansaittu maine?

Vielä ennen toista maailmansotaa Suomessakin puhuttiin markkinoinnin sijaan kaupallisesta propagandasta, mutta Joseph Goebbelsin äärimmäisen hioma natsi-Saksan propaganda-koneisto leimasi termin. Ero mainonnan ja propagandan välillä onkin vaikeasti määriteltävä, ja useimmiten rajaviivoja vedetään lähinnä viestin

lähettäjän oletettujen motiivien perusteella.

Tämän mainonnan ja propagandan lähisukulaisuus herättää Kotilaisen pohtimaan sitä, pitäisikö näistä ei-kaupallisista yhteistyökuvioista tiedottaa samalla tavalla kuin kaupallisistakin. Olisiko *Konfliktin* taistelukohtausten aikana ruudun ylänurkassa voinut näkyä maininta tuotesijoittelusta? Miksi ajatus tuntuu hassulta?

”Haluamme ajatella olevamme immuuneja mainonnalle, ja kaikki sanovat, että minuun markkinointi ei vaikuta. Mutta minkä ihmeen takia monet sitten haluavat uuden merusen?” Kotilainen kysyy.

Onko lopulta niinkään suurta eroa mainostetaanko juomalasia, autoa tai sotillaallista suorituskykyä? Mainos on mainos on mainos.

Jos mainonnan ja propagandan yhteinen perintö on ilmeinen, vaikea on erottaa toisistaan myöskään viihde- ja propagandateollisuuksia. Kokemuksia ja oppeja näiden kahden välillä onkin vaihdettu tiuhaan. Natsi-Saksan jylhimpiä propagandaelokuvia ohjanneen **Leni Riefenstahlin** sommitelmista ja visioista monet ovat siirtyneet Hollywoodiin, ja niitä on nähty esimerkiksi *Star Wars* -elokuvissa. Tämä taiteen ja tavoitehakuisen strategisen viestinnän – tai propagandan – yhdistäminen toisiinsa tuottaa lopputulokseen sisäistä jännitettä.

”Taide tarjoaa monimutkaisen kuvan maailmasta. Propagandasta puuttuu se monimutkaisuus, eikä siinä hämmästellä tai käsitellä vaikeita asioita. Propaganda on usein mustavalkoista, eikä se kannusta ajattelemaan asioita monimutkaisemmin”, Hast toteaa.

Sotavoimien ja muiden mainostajien kanssa yhteistyössä syntyneet elokuvat voisi kenties nähdä jonkinlaisina eri suuntiin etenevien tavoitteiden hybrideinä tai antiikin mytologioista tuttuna khimairana, jolla on leijonan pää, vuohen ruumis ja häntä käärmeeltä tai skorpionilta. Erityisesti Yhdysvaltain asevoimat on näyttänyt, kuinka viihdeteollisuus valjastetaan strategiseksi viestintätyökaluksi. Ehkä eniten tunnustusta

tästä viihteen ja propagandan yhdistämisestä ovat saaneet laivaston sankarilentäjiä kuvaavat *Top Gun* -elokuvat. Ne ovat kannustaneet värväystoimistojen ovipumput laulamaan *hoosiannaa* eri vuosikymmenillä. Tunnustukseksi tästä elokuvien tähdelle **Tom Cruiselle** myönnettiin vuonna 2024 The Navy Distinguished Public Service Award, korkein siviilille myönnettävä laivaston ansiomerkki.

EIHÄN SIINÄ VOI OLLA LIKUTTUMATTA, UAIKKA ON SAMAA AIKAAN, ETTÄ ”EI VITTU MITÄ PASKAA TÄMÄ ON”.

”Kun näin uuden *Top Gunin*, olin ihan, että tämä on parasta ikinä”, Saira Särnä toteaa. ”Se veteli musiikkeineen nostalgianaruista. En silloin ensimmäisen *Top Gunin* ilmestyessä lapsena osannut oikein olla kriittinen katsoja. Siten tämän jatko-osan pystyi katsomaan kriitikittömästi ja miettimään vasta jälkikäteen, että mitäs juuri tapahtui.”

Näitä yhdysvaltalaisia elokuvia ei usein haluta nähdä propagandana – olemmehan liittolaisia – vaikka

ne ovat monin tavoin samasta puusta veistettyjä kuin propagandaksi tunnustetut ja tunnustetut historialliset esikuvansa. Yhden propaganda on toisen viihdettä ja päinvastoin, ja toisinaan molemmat mahtuvat samaan pakettiin.

”Näihin elokuviin nivoutuu aika usein myös patriotismi. Otetaan vaikka *Armageddon*, missä ne maailman kovimmat syvänmeren poraajat torjuvat asteroidin ja Yhdysvaltojen lippu liehuu siinä taustalla. Sitten kuullaan vähän tunteikasta musiikkia, ja isästään vieraantunut lapsi juoksee maailman pelastaneen isän luokse. Eihän siinä voi olla likuttumatta, vaikka on samaan aikaan, että ei vittu mitä paskaa tämä on”, Särnä jatkaa.

Tunnekuohujen keskellä katsojat sisäistävät, että kun maailma pelastetaan, tähtilippu hulmuu ja atomipommit räjähtelevät.

Yhteistyössä on voimaa

Mainonta ilman tavoitteita on jokseenkin järjetön ajatus, mutta tavoitteista puhumista pidetään helposti sopimattomana, ellei tavoitteena ole raha. Puolustusvoimien ja tuotantoyhtiöiden yhteistyössä ei silti itsessään tarvitse nähdä mitään erityisen synkkää ja salailevaa. Kuten mainostaja yleensä, myös Puolustusvoimat haluaa viestiä omasta toiminnastaan mahdollisimman laajasti ja mielestään oikealla

sävelellä. Yhteistyön tavoitteena voi olla vaikkapa lisätä kansalaisten halukkuutta osallistua aseelliseen palvelukseen ja kasvattaa ymmärrystä sotakalustoon upotettavien miljardien tarpeellisuudesta.

Tuotantoyhtiöiden halukkuus yhteistyöhön on myöskin ymmärrettävää. Sotatoimien esittäminen elävässä kuvassa muuttuu helpommaksi, jos kuvausryhmä saa käyttöönsä aitoa kalustoa ja pääsee kuvaamaan paikoissa, joissa voidaan oikeasti räjäytellä asioita. Aku Louhimies, *Konflikti*-sarjan ohjaaja ja yksi sen käsikirjoittajista, sanoi *Ruotuväki*-lehden haastattelussa, ettei yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa ole tehty ”mainosmielessä”. On helppo uskoa, ettei Louhimies itse ole lähtenyt hankkeeseen päästäkseen nimenomaan mainostamaan Puolustusvoimia. Toisaalta yksi sarjan tuottajista, kapteeni **Tommi Kangasmaa**, on todennut että Puolustusvoimat lähti mukaan tuotantoon koska siellä tiedostetaan fiktion vaikutus maanpuolustustahtoon ja käsikirjoitus miellytti. Puolustusvoimien näkökulmasta kyse on siis strategisesta viestinnästä – eli markkinoinnista.

Eikä siitä ole epäilystä, etteivätkö nämä mainokset toimisi. Viihteen sotakuvaukset tunnetusti vaikuttavat siihen, miten sota nähdään, ja siksi sotavoimien halukkuus osallistua teosten sisältöjen suunnitteluun on ymmärrettävää.

”Haastattelin Maanpuolustuskorkeakoulussa kadetteja vuonna 2018, ja yksi sanoi ihan suoraan, että hänen käsityksensä sodasta perustuu elokuvaan”, Hast toteaa.

Ei sotaelokuvilla tietenkään pystytä suoraan ohjailemaan ihmisten käytöstä, mutta Kotilaisen sanoin niillä ”luodaan todellisuutta, tarjotaan tiettyä maailmankuvaa ja tulkintakehyksiä”.

Kun suomalainen sotilas *Konfliktissa* käsittelee konepistoolia taitavasti kuin Don Juan naita, Puolustusvoimatkin näyttää oikeassa valossa. Vaikka tuotannon mahdollistanut yhteistyökumppani ei saikaan kirjoittaa koko käsikirjoitusta mielekseen, niin osallistumalla se voi huolehtia siitä, että oikeat tarinat kerrotaan, oikeat hyvät voitavat ja että se itsekin kuuluu voittajien joukkoon.

Tärkeää tietoa tieteen tai taiteen APURAHANSAAJALLE!

Hae eläke- ja tapaturmavakuutusta, jos apurahasi on myönnetty vähintään 4 kuukautta kestävään työskentelyyn!

? TIESITKÖ, ETTÄ

työeläkkeen kerryttämisen lisäksi eläkevakuutuksesi ja siinä määritelty työtulo vaikuttavat myös sosiaaliturvaasi?

- ▶ Sosiaaliturvasi lasketaan sen perusteella
- ▶ Määrittää eläkkeesi ja tapaturmakorvaustesi tason
- ▶ Vaikuttaa mm. sairauspäivärahan, vanhempainetuksien ja asumistuen määrään

Vakuutusmaksut ovat noin 15 % apurahan määrästä ja ovat verovähennyskelpoisia.

26 000 euron apuraha vuodeksi

	Tapaturmapäiväraha ▶ 72 €/pv +hoito- ja lääkekulut
	Sairauspäiväraha ▶ 60 €/pv (vähimmäispäiväraha 32 €/pv)
	Vanhempainraha ▶ 60 €/pv (vähimmäispäiväraha 32 €/pv)
	Vanhuuseläke ▶ 33 €/kk (Tämän hetken kertymä tästä apurahasta, jos jäisit eläkkeelle heti apurahakautesi jälkeen)

Esimerkki

Esimerkki vakuutuksen vaikutuksesta sosiaaliturvaan ja päivärahoihin vuoden 2025 luvuilla.

MITÄ SAAN?

MELA-SAIRAUSPÄIVÄRAHA

Sinullakin on oikeus sairastaa. Mela-sairauspäivärahasta saat turvaa esimerkiksi kausiflunssan, hammassäryn tai vatsataudin aiheuttaman lyhyen työkyvyttömyyden varalle. Sitä maksetaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta kaikilta viikonpäiviltä, myös sunnuntailta ja juhlapyhiltä.

Lääkäriissäkäyntipäivä

TAPATURMATURVA

Jos tarvitset hoitoa tai menetät työkykysi tapaturman tai ammattitaudin seurauksena, saat korvausta Melan vakuutuksista.

OIKEUS KELA-TURVAAN

Eläkevakuutuksessasi määritelty työtulo vaikuttaa myös muun muassa Kelan maksamiin etuuksiin, kuten äitiys-, vanhempain- ja sairauspäivärahaan.

TYÖKYKYPALVELUT

Tapahtumat:

Mela järjestää erilaisia maksuttomia tapahtumia, koulutuksia ja webinaareja työkykysi tueksi vaihtelevin teemoin. Kuulet mielenkiintoisia luentoja, pääset mukaan työpajoihin ja tapaat kollegoitasi. Seuraa: mela.fi/tapahtumat.

Henkilökohtainen neuvonta:

Saat henkilökohtaista neuvontaa, jos sinulla on ongelmia työkykysi kanssa. Tyhy-neuvojalta saat apua esimerkiksi kysymyksissä, jotka liittyvät jaksamiseen, työhyvinvointiin tai työkykyyn.

ELÄKETURVA

Eläketurva on muutakin kuin vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeen lisäksi olet oikeutettu mm. työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuntoutustukeen ja perhe-eläkkeeseen.

€ RYHMÄHENKIVAKUUTUS

Apurahansaajan kuoleman jälkeen hänen edunsaajillaan on oikeus saada ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumma. Ryhmähenkivakuutus on voimassa vielä kolme vuotta vakuutuksen päättymisen jälkeenkin.

Hae vakuutusta ▶ mela.fi/asiointipalvelut

PINE

Näytteleminen on elämän paljastamista

Seidi Haarlan mielestä näyttelijän tulee panna kaikki peliin, mutta hän toivoo myös turvan kokemuksia.

TEKSTI KAISU TERVONEN KUVAT NAUSKA

”**M**IKS MÄ?” on kysymys, jonka toimittaja harvoin saa vastauksena

haastattelupyynnöön. Näyttelijä **Seidi Haarla** kysyy sen ihan vilpittömästi. Hän suostuu kyllä haastatteluun, mutta kysyy sen motiiveja.

Haarlan töistä tunnetuin on **Rosa Liksom**in kirjan filmatisointi *Hytti nro 6* (2021). **Juho Kuosmasen** elokuva voitti Cannesin elokuvajuhlien Grand Prix -palkinnon ja kahdeksan Jussipystiä. Lisäksi se sai muun muassa Golden Globe -ehdokkuuden.

Haarla on nähty myös muun muassa elokuvissa *Tottumiskysymys* (2019) ja *Je'vida* (2023) sekä sivurooleissa tv-sarjoissa *Estonia* (2023) ja *Maria Kallio* (2021–2023).

Teatterin lavalla hän on esiintynyt muun muassa **Tommi Kinnusen** romaaniin pohjaavassa näytelmässä *Ei kertonut katuvansa*, jota esitettiin Helsingin Kaupunginteatterissa vuonna 2023. Siskonsa **Ruusua Haarlan** kanssa hän on kirjoittanut näytelmät *Traumaruumis* (2014) ja *Uusi lapsuus* (2020), joissa hän on myös näytellyt.

Toukokuussa hänet nähdään Suomen valkokankailla ruotsalaiselokuvassa *Nainen ja meri*, ja loppuvuodesta Suomen ensi-iltansa saa *Jään vangit*, ylikuonnollinen jännityssarja, jossa Haarlalla on yksi päärooleista yliperämies Laura Hongistona. Viimeksi Haarla on kuvannut kauhu-elokuvaa *Yön lapsi*.

Juuri nyt hän ei ole kuitenkaan näkyvästi esillä missään. Haastattelupyynnö ei siis koske tiettyä sarjaa tai elokuvaa. Ehkä siksi Haarla kysyy sille syytä.

”Kyllä mä päivän verran tai ainakin muutaman tunnin sen viestin jälkeen prosessoin, kuuluuko mun ottaa se tila. Että onko jollain, mitä mä sanon, mitään merkitystä muille kuin sille ihmiselle, kenen kanssa olen juuri siinä tilanteessa kontaktissa ja vuorovaikutuksessa”, Haarla kertoo varsinaisessa haastattelussa.

Hän jutteli haastattelupyynnöstä ystävänsä kanssa, joka huomautti, että haastateltavan valinta ei ole hänen murheensa.

”Jos yritän ottaa tämän vastuun, silloin toisaalta ajattelisin, että sinä et ole kykenevä tekemään sellaista ratkaisua. Ikään kuin se pyyntösi olisi jotenkin typerä”, Haarla sanoo.

”Mutta mun mielestä maailmassa on ihan hyvä punnita sitä, mille me annetaan tilaa.”

Joillain on töitä, toisilla ei

Haarla on marraskuussa tehnyt *Yön lapsi* -elokuvan viimeiset kuvauspäivät. Se on *Pahanhautoja*-kauhuleffan tehneiden ohjaaja-käsikirjoittaja **Hanna Bergholmin** ja käsikirjoittaja **Ilja Rautsin** käsialaa.

Yön lapsi kertoo ennakkotietojen mukaan vanhemmuudesta. Haarla näyttelee Sagaa, joka muuttaa brittimiehensä (**Rupert Grint**) kanssa Suo-

meen maaseudulle ja saa ensimmäisen lapsensa. Jälkikasvu ei kuitenkaan ole ilon vaan pelon lähde.

Elokuva on ollut Haarlan mielessä puolentoista vuoden ajan.

”Se on ollut koko ajan mun unissa, ja käsis on ollut koko ajan jossain hollilla. Ja kun on itsekin äiti, se prosessi ei oikeastaan voi jättää rauhaan, koska se peili ikään kuin asuu sun kotona, sun mielessä.”

Haarla sanoo, ettei hän muutenkaan erota työtä ja muuta elämää tiukasti toisistaan.

”Minun ei tarvitse yrittää luoda sitä rajaa. En ole koskaan kokenut, että mulla olisi joku erillinen työminä ja sitten joku toinen minä.”

Kun elokuvasta uutisoitiin viime elokuussa, ohjaaja Bergholm kertoi muun muassa *Iltalehdelle*, että Haarla oli hänen ja Rautsin mielessä jo elokuvaa käsikirjoittaessa.

Kun Haarlalta kysyy, miten hän päätyi mukaan projektiin, vastaus kestää hetken.

”Mua hävettää tai nolottaa sanoa, että ohjaaja pyysi minut siihen. Mutta niin se meni.”

Mikä siinä hävettää?

”Pelkään, että jotkut kokisivat siitä kateutta ja ajattelisivat, etteivät prosessit saisi mennä noin.”

Suurin osa suomalaisista näyttelijöistä on freelancereita. Tulot ovat epäsäännöllisiä, työt tiukassa ja ainakin elokuva-alalla uuvutaan keskimääräistä useammin (lisää aiheesta s. 21). Näyttelijän työn luonne on sellai-

nen, että osalle ammattilaisista riittää koko ajan kysyntää, osalle vähemmän.

”Mutta en oikeastaan osaa sanoa tuollaiseen asiaan mitään, kun mielestäni on päivänselvää, että joillain on töitä ja joillain ei. Jostain syystä minäkin tykkään jostain ihmisestä ja sitten taas en tykkää jostain toisesta”, Haarla sanoo.

Bergholm kommentoi *Iltalehdelle* elokuussa, että ”Seidissä on sellaista erityistä herkkyyttä, mitä tähän haluttiin. Seidi osaa totisesti näyttellä tunteiden koko kirjon.”

Jään vangit -sarjan luoja ja tuottaja Mia Ylönen puolestaan sanoo, että Haarla ”sopi erinomaisesti pinnalta viileän mutta sisäisesti hauraan Lauran rooliin”.

Hytti nro 6 teki Haarlan skaalan selväksi kansainvälisellä tasolla. Elokuva keskittyy kahden ihmisen kohtaamiseen, ja näyttelijät saivat tekemiselleen paljon tilaa. Haarla sai roolistaan parhaan naispääosanäyttelijän Jus-

sin ja Shooting Stars -palkinnon yhtenä Euroopan lupaavimmista elokuva näyttelijöistä.

”Jos mulla olisi aina ollut tosi helppoa ja olisin saanut tosi paljon palkintoja, apua, tukea ja rahaa, ja jos mulla olisi aina ollut sopivasti rutiineja

OLEN OLLUT ALTIS VERTAILLULLE JA VERTAILEMAAN ITSEÄNI

ja turvallinen koti ja rakenteita, olisi kohtuuttoman epäreilua, että saisin lisää töitä ja resursseja. Mutta mulla ei ollut sellaista.”

Autofiktiiviset näytelmät *Traumaruumis* ja *Uusi lapsuus* käsittelivät siskosten traumaattista lapsuutta, johon liittyi väkivaltaa. Nuorena aikuisena Haarla muutti Pietariin opiskelemaan

näyttelijäksi, mutta uusien olosuhteiden turvattomuus ja lapsuuden taakat saivat hänet turvautumaan alkoholiin. Samaan aikaan hän kärsi bulimiasta.

Palattuaan Suomeen Haarla pääsi kolmannella yrittämällä sisään Teatterikorkeakouluun. Toipuminen on ollut asteittaista.

”Luulen, että mulle on tehty hyvää se, että olen saanut jonkin verran tunnustusta ja mahdollisuuksia. Se on varmaan kompensoinut mun arvottomuuden tunnetta jonkin verran”, Haarla aloittaa.

”Voihan se olla, että minusta on tullut sietämättömämpi joidenkin ihmisten näkökulmasta”, hän jatkaa ja nauraa.

Traumatyöstä on hyötyä

Haastattelutilanteessa Haarlan ”sietämättömyydestä” ei näy piiruakaan. Hänestä piiryy kuva turhankin vaatimattomana tekijänä. Eikö näyttelijän

omilla päätöksillä ole kuitenkin oma osansa maineen ja palkintojen kasautumisessa? Haarla myöntää, että asia on myös näin.

”Se on vähän sama kuin jos olisin torpannut sun haastattelupyynnön ja sanonut, että ei mua kannata haastatella, kun ei mulla ole mitään sanottavaa. Se on tavallaan ihan yhtä haavainen paikka kuin se, että mulle kuuluvat kaikki palkinnot, koska olen niin hyvä”, Haarla sanoo.

Läpi haastattelun Haarla harkitsee vastauksiaan huolellisesti. Hän miettii niitä usein pitkään, joskus silmät kiinni. Välillä vastattuaan hän saattaa kommentoida vastaustaan. ”Melkein tuli tuossa suojarahotit päälle” tai ”vähän lipsahdin kuuntelemaan itseäni ulkopuolelta”.

Henkilökuvat ovat aina osatotuuksia. Nauhalle päätty vain osa haastateltavan ja haastattelijan välisestä kommunikaatiosta, ja lehteen päätty vielä vähemmän.

”Kyllä traumatyöstä on tosi paljon hyötyä, koska silloin ei voi huomata tai ainakaan yhtä paljon huomauttaa tai ainakaan yhtä paljon huomauttaa triggeröityä tai vaikuttua jostain: vaikka punaisesta tuolista tai tietyn pituisesta naisesta. Silloin tiedän, että ’ahaa, toi kolahtaa minussa siihen ja siihen juttuun.’”

Haarla kerää tietoa itsestään pystyäkseen näyttämään, ja toisaalta hän näyttää kerätäkseen itsestään tietoa. Aina yhtälö ei ole ollut ongelmaton.

”Nuorempana esimerkiksi suuttuminen on ollut vaan liian pelottavaa. Mulla on ollut siitä liikaa kokemuksia ja ehkä kokemuksia, jotka ovat tavallaan olleet joskus liiallisia ja joista on aiheutunut joku rikko. Ja silloin en tavallaan ole voinut ottaa sitä tunnetta käyttööni voimavaraksi”, Haarla sanoo.

Näyttelijän työhön kuuluva leikki ei silloin hänen mukaansa onnistu.

Kun Seidi Haarla sai Jussi-patsaan pääosastaan elokuvassa *Hytti nro 6*, hän esitti itselleen kiitospuheessa kysymyksen ”Mitä näyttelijä on?”. Hänen vastauksensa kuului silloin ”elämän paljastamista ja jonkin asettamista altiksi”.

Kun häneltä nyt kysyy, mitä näyttelijän pitää asettaa altiksi, hän vastaa, ettei siinä tavallaan ole mitään rajaa.

”Kaiken sen, minkä pitää. Se tarkoittaa, että uskaltaa olla sen kanssa, mitä on.”

Vertaisuus ei enää pelota

Seidi Haarla on freelancer omasta halustaan, vaikka siihen liittyy joidenkin näkökulmasta ”ilmiselvää turvattuutta”. Hänelle asema tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden jatkuviin projektien ja yhteisöjen vaihdoksiin ja seikkailuun.

”Se ei oikeastaan liity siihen, että mulla olisi tosi hyvät tulot tai miten paljon mulla on valinnan mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja töiden suhteen. Se liittyy vain siihen, että kaipa vaihdosta.”

Toisaalta se on tarkoittanut näyttelijänä usein myös yksinäisyyttä. Ehkä siksi yksi viime syksyn iloisimpia tapahtumia hänelle oli ystäväystyminen kollegan kanssa.

”Olen ollut tosi iloinen siitä, miten monin tavoin voimme puhua. Voimme puhua myös näyttelijäntyöstä, miettiä yhdessä, mitä se tarkoittaa suhteessa kaikkiin muihin elämänalueisiin.”

Haarlalle on uutta löytää vertaisuudesta turvaa. Hän kertoo Teatterikorkeakoulussa olleensa liian ”pieni ja pelokas” uskaltaakseen sanoa ääneen omia haparoivia ajatuksiaan näyttelijäntyöstä.

”Ja olen pelännyt vertaisuutta. Koska vertaisuus ja kaltaisuus ovat edustaneet mulle nuorempana jonkinlaisia uhkaa. Olen ollut altis vertailulle ja vertailemaan itseäni, että se mun oma positio on aina ollut tosi alapuolella tai tosi yläpuolella eri tilanteissa ja ihmisuhteissa.”

Ystävykset suunnittelevat yhteistä näyttämöprojektia. Suunnittelu on al-

kutekijöissään, eikä Haarla halua puhua siitä sen enempää. Projektiin liittyy kuitenkin uudenlaisten vastuiden ottamista ja freelance-näyttelijälle uudenlaista johtajuuden kokeilemistä.

”Yleensä olen tavallaan sen armoilla, kuka minuun ihastuu ja haluaa minut johonkin työhön, ryhmään tai rooliin. Tähän uuden ystävän kanssa ideointiin liittyy se, että se lähtee meidän yhteisestä halusta ja nimenomaan siitä halusta, että haluamme näyttellä yhdessä.”

Haarlan mukaan sillekin on toisaalta määränsä, kuinka paljon näyttelijästä ja omasta tekemisestä kannattaa puhua. Hän jättää mielellään jotain siitä ”tuntemattoman palveluun”: osa työstä syntyy vasta tekemisen hetkellä.

HAARLA KERÄÄ TIETOA ITSESTÄÄN PYSTYÄKSEEN NÄYTTELEMÄÄN, JA TOISAALTA HÄN NÄYTTELEE KERÄTÄKSEEN ITSESTÄÄN TIETOA.

Näyttelijä on kuitenkin vastuussa myös omasta intuitiostaan.

”Jos taiteilijat eivät kuuntele intuitiotaan, kuka sitten? Ehkä voisin antaa itselleni siihen vielä enemmän lupaa. Se tarkoittaa, että luotan itseeni ihmisenä. Että minun ei tarvitse kysellä itseltäni, olenko ihan pimeä tai mitä, jos olen psykopaatti.”

Haarla asettaa kesken haastattelun nikotiinipussin huuleensa. Hän sanoo olevansa riippuvainen nikotiinista ja kahvista. Ja myös älypuhelimesta, vaikka onkin jossain naistenlehdessä joskus väittänyt lopettaneensa somen käytön. Haarlan paheet ovat nykyään arkipäiväisiä.

Haarla tosin kertoo, että hän on tosi reaktiivinen ja että hänen on tavallisesti vaikea nukahtaa. Siinä mielessä hänen paheensa tosiaan ovat paheita.

Ilo kertoo turvasta

Saulo Haarla ja Helena Salonius, Seidi Haarlan isovanhemmat isän puolelta, olivat molemmat näyttelijöitä. Seidi Haarla tiesi ammatista jo lapsena. Hänen molemmat vanhempansa olivat puolestaan taiteilijoita.

Haastattelussa Haarla kiemurtelee vähän, kun häneen viitataan taiteilijana. Samalla hän kuitenkin myöntää, että taiteilijuus on osa hänen itseymmärrystään. Taiteilijuus on kuulunut siihen ehkä aina, tai viimeistään siitä asti, kun hän 19-vuotiaana ensimmäistä kertaa liittyi Ylioppilasteatterin näyttelijäryhmään.

”Olen välillä miettinyt, olisiko kiva mennä johonkin kouluun ja opiskella vaikka psykoterapeutiksi, mutta se ymmärrys ei silti poistu. En tavallaan edes pyörittele kysymystä taiteilijuus-

desta. Se tuntuu niin helpolta, vaikka siinä ei ole käytännön tai toiminnan tasolla mitään helppoa. Siinä on ehkä joku tunnistamisen elementti, että tässä on tammoinen itsestään selvä ja tosi kokemus.”

Nyt hänellä on itselläänkin lapsi. Miltä äidin taiteilijuus mahtaa näyttää lapsen silmin?

”Se näyttää varmaan paljon siinä, kuinka paljon olen kotona ja en ole kotona. Sen perusteella lapsi on voinut verrata työtä kavereidensa vanhempien työhön”, Haarla sanoo. Hän kertoo kuulleen yhdeksänvuotiaaltaan aiemmin ”miksei sulla voisi olla jotain tavallista työtä” -kysymyksiä.

”Toisaalta nyt se on muuttunut niin, että ’on tosi kiva, että sä oot näyttelijä, koska sit oot aina niin pitkään kotona.’”

Haarla sanoo pyrkivänsä avoimuuteen siinä, miksi työ vie välillä parin kuukauden kuvausreissulle: onko kyse siitä, että raha tulee tarpeeseen, tai siitä, että hän välttämättä haluaa tehdä jonkun projektin.

Kulunut tokaisu kuuluu, että kirjailijan tulisi elää kirjailijan elämä. Kuuluisiko näyttelijän kokea mahdollisimman paljon? Pitäisikö hänen elää monipuolinen elämä, jotta voisi työssään heijastella erilaisia tunteita?

”Ei tarvitse. Saa kuolla vaikka heti, jos haluaa”, Haarla sanoo ja nauuraa. Hän ei halua määritellä, kuka sopii alalle ja kuka ei.

”Niin paljon kuin pystyy valitsemaan ja kykenee valitsemaan uteliaisuuden, se on varmaan parempi. Mitään muuta elämänohjetta mulla ei ole kenellekään antaa.”

Haarla kertoo löytäneensä turvaa itsensä sisästä. Satunnainen trauman aktivointuminenkaan ei ole enää tuntunut sietämättömältä. Näyttelijän työn tekemistä helpottaa se, että muutkin työryhmässä kokevat turvaa.

”Toivon, että kohtaan elämässäni enemmän niitä ihmisiä, jotka kokevat itsensä sisällä turvaa, kuin niitä, jotka ovat täysin turvattomuutensa vietävissä. Se lisää luovan tilan määrää.”

Taidekin voi luoda turvaa. Mutta yhtä hyvin taiteella on kyky rikkoa turvallisuuden tunnetta.

Etenkin kulttuurileikkausten aikana taiteelle halutaan sysätä monenlaista tehtävää. Toisten mielestä sen pitäisi luoda työpaikkoja, hyvinvointia ja rahaa. Joidenkin mielestä tukea turvallisuutta tai esittää kriittisiä ääniä.

Haarla pitää ajatusta taiteen merkityksen tiivistämisestä yhteen tehtävään vähän jopa ällöttävänä.

”Meitä on kahdeksan miljardia ihmistä. Miten meidän kaikkien pitäisi suhtautua taiteeseen, tai miten meidän pitäisi ajatella taiteesta?”

Tai turvasta.

”Ehkä jollekin se turvan kuva on tosi jyrkeistä aineksista rakennettu talo, jossa on tosi korkea aita ympärillä. Mutta sehän tarkoittaa, että siellä ollaan aika yksin eikä ihan hirveästi alistutua ympäristölle.”

”Minulle turvan kieltä puhuu se, että elämässäni on ollut menneen puolen vuoden aikana tosi paljon iloa.”

”Se asettaa pienen paineen siitä, pitääkö mun erityisesti miettiä sanojani – voivatko ne tulla ymmärretyksi tavalla, jota en tarkoita. Mutta toisaalta jos mietin, millainen vaikutelma jostain sanoistani tai lauseistani tulee, menen vähän hakoteille.”

Haarla on opetellut kuuntelemaan tuntemuksiaan, vetämään tarvittaessa rajoja. Se on olennainen taito kenelle tahansa näyttelijälle, joka joutuu harjoituksissa tai kuvauksissa heittäytymään rajuun tilanteeseen joskus 15 kertaa peräkkäin.

”Minua on auttanut se, mitä enemmän olen tutustunut omiin suurimpiin pelkoihin tai toisaalta iloihin tai merkittäviin muistoihin – mitä enemmän olen siis tavallaan kerännyt tietoa elämästäni. Silloin huomaan, mihin ärsykkeet tai tieto, joita tulee käsikirjoituksesta, toiselta näyttelijältä, jostain tilanteesta tai vaikka seinistä, resonoi minussa”, Haarla kertoo.

Avoimna ti-pe 12-18, la-su 12-16

Suomen ikonisimmasta punkkarista, **Pelle Miljoonasta**,
kertova näyttely Punkmuseossa 30.4. asti.

PUNK MUSEO Jaakonkatu 3 (Graniittitalo) - 00100 Helsinki

S U L A || M O L T E N

Antti Laitinen & Hanna Saarikoski

8.2.—18.5.2025

Rauma
Museovirasto
Finnish Heritage Agency

RAUMAN TAIDEMUSEO
RAUMA ART MUSEUM

Kuninkaankatu 37
Ti/Tue-Pe/Fri 12-17
La/Sat-Su/Sun 11-16

EIJA-LIISA AHTILA

Heijastus metsästä | 27.4.2025 saakka

Ahtilan kolmas komissio Serlachiukselle on massiivinen videoinstallaatio, jossa hän jatkaa ihmiskeskeisen näkökulman kyseenalaistamista ja ekologisen kerronnan mahdollisuuksien kartoittamista.

Ahtila etsii esittämisen ja ilmaisun tapoja, joiden avulla voidaan luoda tasapainoisempi kuva maapallon todellisuudesta.

Juna & Kyyti -palvelu tiistaisin ja lauantaisin >>

SERLACHIUS

TAIDEKOHDTE MÄNTÄN
KULTTUURIMAISEMASSA

8.2.-10.8. 2025

Institut für Kulturaustausch

Philippe Halsman: Dori und Tetenkopf, 1981. © Philippe Halsman / Magnum Photos / Agentur Focus. Photo: Walter Bayer

SURREALISMI!

JAETTU / A
UNI / COLLECTIVE
DREAM

TAMPERE ART MUSEUM
TAMPEREEN TAIDEMUSEO

Puutarhakatu 34, 33230 Tampere
www.tampereentaidemuseo.fi

HEIKKI MARILA

8.2.-18.5.2025

SARA
HILDÉNIN
TAIDEMUSEO

Särkänniemi, Tampere
Avoimna ti-su 10-18
sarahildenintaidemuseo.fi

Heikki Marila, *Lukko 3*, 2024. Öljy kankaalle, 150 x 215 cm. Kuva: Vesa Aaltonen

Elokuvaohjaajaksi ohjaamatta elokuvaa

Vain osalle ohjaajaopiskelijoista myönnetään laitokselta rahoitus ja kuvauslupa maisterielokuvan tekoon. Vaille jääneet harmittelevat harjoituksen puutetta ja pohtivat työkultuurin ongelmia.

TEKSTI MIIA VISTILÄ KUVAT VIVI KOVELO

ELOKUVAOHJAAJIA koulutetaan Suomessa vain Aalto-yliopistossa, ja linjalle otetaan muutama opiskelija vuosittain. Yleensä elokuvaohjaajaksi valmistuvat tekevät sekä taiteellisen että kirjallisen lopputyön. Taiteellinen työ tarkoittaa maisterielokuvan ohjaamista. Kirjallisessa työssä opiskelijat tutkivat valitsemaansa aihetta. Kirjallinen työ voi liittyä ohjattuun elokuvaan, mutta ei välttämättä.

Jotta loppuöelokuvaan saisi rahoitusta koululta, täytyy tiettyjen ehtojen täytyä. Ehtoja ovat esimerkiksi se, että projekti varten täytyy saada koottua työryhmä, jossa on muitakin valmistuvia opiskelijoita eri tehtävissä, kuten kuvaajana ja tuottajana. Ja se, että projekti vaikuttaa kaikin puolin toteuttamiskelpoiselta esimerkiksi työn laajuuden, aikataulun ja budjetin suhteen.

Maisterielokuvan rahoitus elokuvataiteen laitokselta on noin 10 000–

40 000 euroa projektiin kuuluvien opiskelijoiden määrästä ja opiskeluaajoista sekä tuotannon laajuudesta ja tuotannollisista seikoista riippuen. Mitä nopeammin opiskelijat valmistuvat, sitä enemmän he voivat saada rahoitusta. Projektin luovuutta ja omaperäisyyttä arvostetaan myös, ja sitä arvioi useampi ihminen laitoksella.

”Ei ole koskaan ollut sellaista tilannetta, että koulu rahoittaisi kaikkien valmistuvien elokuvat”, kertoo Aalto-yliopistossa elokuvataiteen professorina vuosina 2018–2023 toiminut **Saara Saarela**, joka oli mukana kehittämässä nykyistä rahoitusmallia. Nyt hän työskentelee elokuvaohjaajana ja toimii SELO ry:n eli Suomen elokuvaohjaajaliiton hallituksen puheenjohtajana.

Saarelasta järjestelmä on sikäli epätasa-arvoinen, että kaikki kandidaatin tutkintoa opiskelevat pääsevät ohjaamaan oman lyhytelokuvan osana tutkintoa, mutta maisteriksi

opiskelevat – joista osa on suorittanut kandidaatintutkintonsa Aalto-yliopiston ulkopuolella – eivät välttämättä pääsekään. Hänen aikanaan rahoitus myönnettiin noin puolelle elokuvaohjaajalinjalta maisteriksi valmistuvista.

Osa opiskelijoista käsittelee lopputyössään välityöksi kutsuttua elokuvansa. Ne ovat joko ulkopuolisella tai yliopistolta saadulla korkeintaan muutaman tuhannen euron budjetilla tehtyjä elokuvia. Välityönkin ohjaaminen edellyttää laitoksen hyväksymää suunnitelmaa, eikä kaikkia suunnitelmia hyväksytä. Elokuvaohjauksen linjalta voi siis valmistua maisteriksi myös ohjaamatta elokuvaa eli pelkällä kirjallisella työllä.

Saarela ja tätä artikkelia varten haastatellut opiskelijat ovat sitä mieltä, että maisterielokuva on tärkeä työuran edistämiseksi. Tuotantoyhtiöiden edustajat tulevat katsomaan valmistuvien elokuvia ja saattavat nii-

den perusteella palkata tekijöitä tuleviin tuotantoihin.

Resurssien rajallisuus tulee vastaan

Aalto-yliopiston elokuvataiteen laitoksen nykyinen johtaja **Anna Heiskanen** sanoo, että vuosien 2023–2025 aikana rahoituksen ovat saaneet kaikki ohjeistuksen ehdot täyttäneet elokuvat.

Moni rahoitusta vaille jäänyt, kuten dokumentaristi **Katja Niemi**, kertoo kuitenkin täyttäneensä ohjeistuksen. Niemi kokee, ettei hylkäämispäätöstä perusteltu kunnolla. ”Mitään kirjallista palautetta tai päätöstä emme saaneet.”

Niemi kuuli hylkäyspäätöksestään toiselta opiskelijalta. ”Syyksi oli sanottu se, että olin vaihtanut elokuvan aihetta ensimmäisen ja toisen pitchauksen välissä.” Se oli kerrottu hänelle aiemmin sallituksi.

Laitoksen johtaja Heiskanen myöntää, että opiskelijat ansaitisivat enem-

män ja useammalta taholta tulevaa palautetta, mutta ”henkilökunnan työaikaressurssi on jo nykyiselläänkin venytetty äärimmilleen. Palautteen anto ja vastaanotto ovat vaikeita lajeja, ja pyrimme jatkuvasti parantamaan osaamistamme ja käytäntöjämme. Ohjeistus ja palaute on yritetty tehdä mahdollisimman selkeäksi.”

Niemeä harmittaa, ettei päässyt tekemään ja tekemällä oppimaan sitä, mitä eniten kaipasi. ”Menin kouluun oppimaan ja juuri saadakseni tehdä elokuvan”, Niemi tuskailee. Hän pohdii nyt, mistä aiheesta tekisi lopputyötään varten välityöelokuvan. Niemi on ohjannut useita lyhytelokuvia ennen opintojaan ja saanut myös yksityistä rahoitusta aiemmille elokuva-projekteilleen.

Elokuvataiteen professorina toimint Saarela myöntää, että se, ettei oppimaansa teoriaa pääse välttämättä harjoittelemaan käytännössä, on tavallaan resurssien tuhlausta. Laitoksen resurssit ovat kuitenkin täydessä käytössä.

Samaa sanoo laitoksen johtaja Heiskanen: ”Vaikka rahaa itse projekteihin olisi enemmän, muiden resurssien, kuten studiotilojen, kaluston ja post-yksiköiden, rajallisuus tulee vastaan. Kapasiteetti on mitoitettu vastaamaan vuosikurskien opiskelijamäärää, ja tilat ovat jo nyt osin käytössä vuoroissa.”

Saarela kertoo, että kun maisteriopinnot avattiin vuonna 2018 muillekin kuin samalla laitoksella kandidatkinnon suorittaneille, opiskelijoiden määrä lisääntyi mutta rahoitus ei. Ja kun opiskeluaajat vaihtelevat, joinakin vuosina opiskelijoilla voi olla vaikeuksia saada työryhmää kasaan ja toisina taas resursseja ei riitä kaikille.

Näin kävi **Reiskalle**, joka esiintyi tässä jutussa nimimerkillä. Hän ei saanut kootuksi maisterielokuvasuunnitelman ehtoissa vaadittua työryhmää, jossa olisi ollut riittävästi muita valmistuvia opiskelijoita. Seuraavaksi Reiska suunnitteli välityöelokuvan, mutta senkin tuotannolta koulu eväsi tuotantoluvan, kun ulkopuolinen tuotantoyhtiö vetäytyi hankkeesta viikkoa ennen suunniteltuja kuvauksia.

”Olisimme voineet kuvata sen silti, vaihdoimme kuvauspaikkoja ja muuta, mutta laitoksen johtaja päätti, ettemme saa tehdä elokuvaa nyt”, hän harmittelee.

Kuvausluvan evännyt Heiskanen ei ota kantaa yksittäistapauksiin, mutta kommentoi yleisellä tasolla, että ”työturvallisuusseikat, kuten totetutuskelpoiset kuvausaikataulut ja huolelliset tuotantojen riskiarviot, ovat edellytyksenä tuotantojen etenemisessä kuvauksiin”.

Nopeasti valmistuvista enemmän rahaa

Lopputyölleen voi saada sitä enemmän rahoitusta, mitä enemmän mukana on vähemmän vuosia yliopistossa kirjoilla olleita opiskelijoita. Opetusministeriö rahoittaa yliopistoa opiskelijoiden valmistumisaikoihin perustuen, ja siksi opiskelijoiden halutaan valmistuvan nopeasti.

”Tavoiteajoissa suoritetuista tutkimuksista tulee moninkertainen vastinraha”, Heiskanen tiivistää.

Samalla tuotantolupien rajoittaminen kuitenkin hidastaa valmistumista. Reiska harmittelee opintojen venymistä, kun lopputyötä varten tehdyt suunnitelmat eivät johtaneetkaan elokuvan tekemiseen: ”Olen käyttänyt yhteensä yhden lukuvuoden siihen, että yritän päästä tekemään taiteellista MA-lopputyötä”, hän laskee.

Reiskan opinto-oikeus on voimassa kesään, eikä hän ehdi enää esitellä ja saada hyväksytyksi suunnitelmaa eikä tehdä elokuvaa.

Mutta miksi kaikki valmistuvat eivät voi saada saman verran rahoitusta?

Laitoksen johtaja Anna Heiskanen uskoo, että nykyisessä rahoitusmallissa elokuvantekijöiden omaäänisyys pääsee parhaiten esiin: ”Haluamme edistää toimintatapaa, jossa käsikirjoituksen sisältö määrittää tarvittavan rahoituksen ja jossa käsikirjoituksia ei tehtäisi alirahoitettuna. Rahoituksen jakaminen niin, että kaikki toteutettavat elokuvat tehtäisiin samalla tietyllä rahamäärällä, ohjaisi käsikirjoitusten sisältöä jo etukäteen esimerkiksi tiettyyn näyttelijämäärään tai greenen, johon tuo rahamäärä riittäisi.”

Saarela puolestaan toteaa, että rahoituksen hakemisen opettelu simuloi ammatinharjoittamista, mutta ”onhan se opiskelijan näkökulmasta haasteellista, jos jo opiskeluaikana joutuu kilpailemaan”. Hän kuitenkin muistuttaa, että pitchaaminen eli omista ideoistaan kertominen ja niiden markkinointi, yhteistyön tekeminen ja muu projektinhallinta ja suunnittelu ovat erittäin keskeisiä osia elokuvaohjaajan työtä, ja niitä myös harjoitellaan koulutuksen aikana.

Silti tilanne on epätasa-arvoinen. Ne, jotka pääsevät tekemään elokuvaa kymppitonniin budjetilla, oppivat myös elokuvantekoon liittyvää rahan käyttöä ja budjetin hallintaa toisella tavoin kuin pienemmällä budjetilla tekivät. Resurssien vähyys ohjaa toisenlaiseen luovuuteen.

”Yliopiston rahoituksen mekanismien ei pitäisi vaikuttaa näin merkittävästi elokuvaohjaajien mahdollisuuksiin valmistua ammattinsa parhaimmiston”, Saarela lisää.

Reiska muistuttaa, että rahoitus ei automaattisesti tarkoita hyvää elokuvaa tai sen vähyys huonoa. Kännykkäkamerallakin voi kuvata vaikuttavan teoksen. ”Kahdella tonnilla voi tehdä hyvän lyhytelokuvan ja 40 tonnilla huonon, mutta raha näkyy silti tuotannon tasossa”, hän tarkentaa.

Hankalan tyyppin mainetta varotaan

Moni rahoituksetta jäänyt opiskelija ei halua tulla haastatelluksi aiheesta tai halua kertoa kokemuksistaan, mutta ei tulla mainituksi jutussa. Yksi syy tähän on, että he eivät halua tulla tunnistetuiksi ja saada alalla mainetta ”hankalana tyyppinä”.

Reiskakin pelkää, että kokemuksista kertominen omalla nimellä julkisesti johtaisi huonompaan kohteluun tulevaisuudessa. ”En usko, että kukaan tulisi suoraan sanomaan, etten saa puhua, mutta tiedostamatta se voisi vaikuttaa.” Toisaalta hän uskoo, että laitoksen henkilökunta ja opiskelukaaverit tunnistavat jo nyt yksityiskohdisti, kuka kokemuksistaan kertoo.

Opinnot aloittaessaan hän oli paljon valmiimpi nostamaan esiin huomaamia ongelmia. ”Ajattelin, että mä oon taiteilija: tottakai mun pitää nostaa esiin epäkohtia, jos näen sellai-

sia.” Nykyisin hän miettii tarkemmin, mistä kannattaa sanoa.

Elokuva- ja tv-alan ongelmista on kuitenkin alettu puhua laajemmin viime vuosina.

Työterveyslaitoksen selvityksen mukaan elokuva- ja tv-alalla kärsitään loppuunpalamisen oireista kolminkertaisesti muuhun työikäiseen väestöön verrattuna ja psyykkisistä oireista kärsii kolme neljäsosaa alalla työskentelevistä. Psyykinen kuormittavuus korreloi vahvasti asemaan työmarkkinoilla: mitä epävarmempi toimeentulo, sitä enemmän koettua stressiä.

Dokumentaristi Katja Niemi ei ihmettele tutkimuksen tuloksia. ”Elokuva-alalla kaikilla työnantajilla ei välttämättä ole riittävästi työnantajaosaamista.”

Niemi myös ymmärtää, että varsinkin pienissä tuotantoyhtiöissä tekijöiden ammatillinen kiinnostus on ollut muualla.

”Eikä työlainsäädännön tuntemukseen yksin auta, sillä työehtosopimus määrittää ehtojen minimitason, mikä ei selvästi tutkimustulosten perusteella ole hyvällä tasolla turvataksien työntekijöiden jaksamista”, Niemi jatkaa.

Suuri osa alalla eri tehtävissä työskentelevistä toimii freelancereina, ja tekijät valitaan projekteihin aina erikseen. Töiden loppumisen pelossa työn johtamisen ongelmista valittamisen kynnys on korkea. Elokuva- ja tv-alalla ihmiset siirtyvät positiosta toiseen, ja eri työrooleissa vastaan tulleet tekijät ovat mahdollisesti päättämässä tulevien projektien rahoituksesta ja työmahdollisuuksista.

Ammattilainen joutuu pitämään puolensa, jotta saa lakisääteiset edut kuten tauot ja palkat, mutta samalla tasapainoilemaan, että ei saa sitä monen mainitsemaa liian hankalan mainetta. Näin kertoo moni haastatelluista. Jos työnantajalla ei ole osaamista esimerkiksi työsuojelusta, työn tekemisen lainmukaistenkin edellytysten kuten taukojen vaatiminen voidaan kokea vaikeana.

”Kuvauksissa tehdään käytännössä yli 11-tuntisia päiviä, kun työsuojeluksen mukaisen 10 tunnin lisäksi päivään tulee tunnin lounas. Toki joskus tehdään myös ylitöitä tämän päälle. Matkoihinkin menee aikaa. Eihän tämä perheelliselle sovi”, Niemi kertoo.

Kuvaukset voidaan kuitenkin hoitaa myös toisin.

”Elokuviissa, joissa on lapsinäyttelijöitä, kuvauspäivät ovat lyhyempiä, esimerkiksi kahdeksantuntisia. Tämä todistaa, että myös lyhyemmät työpäivät ovat mahdollisia”, Niemi muistuttaa.

Vaikka pitkien kuvauspäivien vastapainoksi on tasausvapaita, ei se aina riitä. ”Ihmisen keho ei toimi niin, ihmisen täytyy palautua joka päivä!”

Työterveyslaitoksen tutkimuksessa 70 prosenttia vastanneista, alalla eri tehtävissä toimivista kertoi riittämättömästä palautumisesta. Freelancereilla ei myöskään ole samanlaisia mahdollisuuksia esimerkiksi palkallis-

ten vuosilomien pitämiseen kuin työsuhteessa olevilla. Työtaukojen aikana haetaan uusia töitä.

Ohjaajan työpäivään voi kuulua vielä monia kuvausaikojen ulkopuolella tehtäviä asioita, kuten seuraavien viikkojen kuvauksien suunnittelua ja myös tuottajan työhön kuuluvaa rahoituksen hankintaa. Toisaalta ohjaajilla tilanne on monia muita alan ammattilaisia parempi. Heillä on projekteissa usein töitä pidemmäksi aikaa ja kuvaukset ovat vain yksi, mahdollisesti hyvinkin pieni osa pitkää prosessia. Työhön voi kuulua myös käsikirjoittamista, rahoituksen hakemista ja monenlaista suunnittelua, jälkitöitä sekä valmiin työn markkinointia.

Reiska jännittää työelämään siirtymistä. Hän kaipaa työskulttuuria, jossa palautumiselle olisi riittävästi aikaa. Hän vertaa alan työskulttuurin ongelmia #metoo-liikkeeseen: ”Kaikki jo tiesivät, mistä on kyse, mutta vasta kun riittävän moni sanoi siitä ääneen, asia alettiin ottaa vakavasti.”

”Kiire tulee siitä, että yritetään tehdä enemmän kuin mihin olisi varaa”, Niemi huomauttaa.

Rahoituksen ongelmat näkyvät alalla laajasti. Esimerkiksi muutokset suoratoistopalvelujen kilpailutilanteessa ovat johtaneet kierteeseen, jossa ei ole varaa panostaa suomalaisen tv-sarjojen tuotantoihin. Se näkyy lopputulosten laadussa, mikä taas vähentää mahdollisuuksia myydä teoksia laajempaan levitykseen, kirjoittaa **Kalle Kinnunen** *Long Playssa* haastateltuaan tv-sarjojen tekijöitä.

Esihenkilötyön osaamista kehitetään

Kaikki ongelmat eivät palaudu rahan tai työaikoihin. Tilastokeskuksen selvityksen mukaan alalle kaivataan erityisesti projektinhallinnan ja esihenkilötyön osaamista. Kun alalla saa mainetta ja valtaa, ei tarvitse enää samalla tavalla olla hyvä tyyppi tai mukava työkaveri.

Ohjaaja **Aku Louhimiehen** työtapoja ja hänen näyttelijöille asettamia vaatimuksia kritisoitiin 2010-luvun lopulla. Yksityiskohtaiset paljastukset näyttelijöihin kohdistetusta vallankäytöstä, kuten fyysisestä väkivallasta ja jättämisestä metsään yöksi ilman ruokaa ja lämpimiä vaatteita, eivät kuitenkaan keskeyttäneet hänen uraansa.

Vastaavista henkisen tai fyysisen väkivallan kokemuksista ei ole sittemmin puhuttu julkisuudessa. Aivan kuten seksuaalisesta häirinnästä ennen metoo-liikettä, ongelmista, joista ei uskalleta puhua suoraan, varoitellaan salaa selän takana.

Työterveyslaitoksen tutkimuksessa pidetään tärkeänä kommunikoinnin kehittämistä eri työntekijöiden ja työntekijäryhmien välillä, ja Saarelakin kertoo, että ongelmat tiedostetaan alalla. Aalto-yliopistossa opetetaan nyt ihmisten johtamista ja kestävä ohjaamisen metodeja osana koulutusohjelmaa, ja elokuvaohjaajaliitossa on kehitteillä johtamisen täydennyskoulutusta jo alalla oleville.

Alan nykyisistä pulmista huolimatta Saarela uskoo tulevaisuuteen. ”Vaikka kilpailu on koventunut, nyt valmistuvilla ohjaajilla on paljon enemmän mahdollisuuksia kuin mitä oman sukupolveni ohjaajilla oli. Ala on muuttunut koko ajan kansainvälisemmäksi, ja elokuva-ala kiinnostaa koko ajan enemmän myös yksityisiä rahoittajia.”

Kuva: Eeva Anundi

Pääseekö kauppaan, loppuuko ruoka?

Kysymme Palvelualojen ammattiliitto PAMin nettisivuilla kaikilla avoimessa tes-testissä, mistä palkankorotukset tulevat. Vastanneista 75% osasi valita oikean vastauksen eli sen, että niistä neuvottelevat työntekijöiden ammattiliitto ja työnantajajärjestysten työntajaliitto. Voisi kuvitella, että tällainen tieto olisi kutakuinkin jokaisella kansalaisella, mutta ei. Osa veikkasi direktiiviä, osa elinkustannusindeksiä.

Olen parhaillaan ollut neuvottelemassa palkankorotuksista ja monista muista työsuhteen ehtoista kaupan alalle. Kevään mittaan PAM neuvottelee työehtosopimuksista majoitus- ja ravintola-alalle, kiinteistöpalvelualalle, turvallisuusalalle jne.

Haluamme kahden vuoden sopimusta; kuukausipalkkaan lisää vähintään 150 euroa ensimmäisenä vuonna (tai 6%) ja toisena vuonna vähintään 100 euroa (tai 4%). Se tekee tuntipalkkoihin ensimmäisenä vuonna reilu 90 senttiä ja toisena vuonna reilu 60 senttiä. Viime vuosina inflaatio on ollut niin kova, että näillä korotuksilla palkkojen ostovoima palaisi takaisin vuoden 2021 tasolle ja varauduttaisiin myös tulevaan inflaatioon.

Neuvottelut eivät edenneet, kauppaja edustavan Kaupan liiton mukaan meidän palkkavaatimuksemme oli aivan liian iso. Tammi-helmikuun vaihteessa PAM jätti lakkovaroituksen helmikuun puolivälissä alkavasta lakosta kauppoissa.

Meidän tarkoituksemme on vaikuttaa lakolla yrityksiin, jotta halu tehdä sopimus lisääntyisi. Lakolla työntekijät voivat näyttää työpanoksensa merkityksen. On ikävää, että työtaistelut tuottavat haittaa ulkopuoliselle, asiakkaille. Sen välttäminen on kuitenkin mahdotonta, kun työ on asiakaspalvelua.

Median tärkein kysymys onkin ollut, pääseekö kuitenkin kauppaan, loppuuko ruoka. Työnantajat ovat vakuutelleet, että he tekevät kaikkensa, jotta mahdollisimman moni kauppa saadaan pysymään auki. Minä toivon, että mahdollisimman moni asiakas ei kuitenkaan mene kauppaan tai muusta syystä lakossa olevaan paikkaan, vaikka se auki olisikin. Sillä tavalla voi osoittaa tukeaan kaupan ja muiden lakkoilevien alojen työntekijöille.

Vetoan myös niihin, joita pyydetään töihin lakon aikana. Älä mene, sillä se on ikävä temppu työkavereille. He ovat lakossa, jotta koko alalle saataisiin parempia työehtoja. Sen sijaan voit liittyä liittoon ja lakkoon.

Annika Rönni-Sällinen

Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja

@RonniSallinen • Instagram ronnisallinen

@pamliitto

@pamliitto

www.pam.fi

Lissää! Lissää!

OLEN KÄYNYT Itäkeskuksen uimahallissa kolmisenkymmentä vuotta, säännöllisen epäsäännöllisesti. Silloin se oli uudenkarheita, nyt aika on tuonut tarpeellista patinaa.

Sama ei koske kävijäkuntaa, joka on suurelta osin vaihtunut. Vanhat ukot ovat miltei hävinneet. En halua kysyä, mihin. Enkä halua lisätä, että nyt se ukko olen minä, tosin en vieläkään vanha, en.

1990-luvulla suomalaisoletettujen joukossa saattoi olla jokunen virolainen. Nykyään on ihan tavanomaista, että täpötäyden saunan lauteilla vain minä olen varmuudella Suomessa syntynyt. Yhteinen kieli saattaa silti olla suomi. Englantia en kuule saunassa koskaan, se on kantakaupungin kieli.

Tavanomaisin tilanne viime kuu-kausilta: Istua märehdin, yritän meditoida maailmaa pois päästäni. Hikoilen henkeni niin puhtaaksi kuin pystyn.

Yhtäkkiä havahdun siihen, että minulle puhutaan ja/tai viittilöidään.

– Löylyä lissää!

– Heitä lissää!

Heitettävä on. Usein en huomaa pyyntöä tai joku muu tarttuu toimeen. Jos joudun itse urakkaan, välttelen viskomista.

Hapenottookykyeni on heikko ja sitkeyteni olematon. Kiuas sihisee, pääni pihisee. Nautin matalista lämmöistä ja varmaan tuntisin oloni kotoisaksi josain hamamissa. Tai Saksassa.

Laudetoverini eivät heittelystä tikaudu. Saunaan tullaan paahtumaan. Sillä konstilla selvittää tässä pimeässä ja paskassa maassa.

Rehellisyyden nimissä: tyyppit ovat ymmärtäneet saunan idean minua paremmin.

En muista julkisuudessa käydyn vuosiin keskusteluita maahanmuuttajien kotoutumisesta. Sanaa on alettu käyttää enää vain rasistisen argumentin osana. Vastaus on silloin etukäteen tiedossa, ja arjen sijaan puhutaan havaituista tai tulevista rikoksista.

– Tämä oli rikki viime viikolla. Nyt toimii. Ei ole viileä!

– Jahas. Sepä hyvä.

– Heitä löylyä!

Suomalaisessa saunakuvastossa maailman muuttuminen ei näy vielä millään lailla. Lämpömittarien, pelttien, saunahattujen ja muun (luojan kiitos) suhteellisen vähäisen tuot-

teiston aiheet ovat luonnonläheisiä ja usein humoristisia. Jos ihmisiä kuvataan, he ovat toki pellavapäisiä.

Uimahallin opasteikonografia on neutraalimpaa. Pelkistys tapahtuu VR:n vaunuopasteiden malliin: pallo-
pää, sormia tai varpaita ei ensinkään.

PALSTALLA KULTTUURITOIMITTAJA
VILLE HÄNNINEN KIRJOITTA KUVISTA

ILAHDUTTAVAA

Puhelinsoitto avasi uran

Elokuvasäveltäjä Ilari Heinilä on ehdolla niin Jussi-pystin kuin pohjoismaisen Harpa-palkinnon saajaksi.

TEKSTI ELISA HELENIUS KUVA VIVI KOVELO

ILARI HEINILÄ, 33, ojentaa toimittajalle kahvikupin, jossa on piirroskuva Luvialla sijaitsevista Säpin majakasta. Se on Säpin Seudun Purjehtijoiden muki. Heinilä asui 16-vuotiaaksi asti piskuisessa Luvian kunnassa, kunnes perhe muutti Helsinkiin.

Hän peri lapsuudenperheestään rakkauden niin purjehtimiseen kuin musiikkiin.

”Luokanopettaja- ja merimiesisäni oli lisäksi jazzkitaristi, ja Tapio-veljeni soitti myös. Perustimme lapsena Tapion ja ystäviemme kanssa bändejä ja järjestimme keikkoja. Haaveilin teininä, että soittaisin aikuisena Flow Festivaleilla hienossa indierockbändissä.”

Kolme vuotta nuoremasta veljestä Altista taas tuli valokuvaaja. Altti ja Ilari rakensivat viime keväänä Lauttasaareen yhteisen studion, jonne Heinilältä on vain kävelymatka asunnoltaan. Tilan seinissä on syvennyksiä, joista töröttää erikokoisia puupalikoita. Taideteoksilta näyttävien rakennel-

mien, diffuusorien, tarkoitus on rikkoa ääntä.

MUSIIKKIPAINOTTEISEN Sibeliuksen jälkeen Ilari Heinilä meni opiskelemaan liiketaloutta Haaga-Helia ammattikorkeakouluun. 21-vuotiaana hän alkoi kuitenkin kiinnostua vaihtoehdoista elektronisesta musiikista ja ryhtyi opiskelemaan itseksensä musiikin tuottamista.

Hän haki kesätöitä useasta alasta. Kun hakeminen ei tuottanut tulosta, hän tarttui puhelimeen ja soitti diggailemansa Husky Rescue -bändin **Marko Nybergille**.

”Olin ollut Husky Rescuen keikalla ja kokenut, että bändiläiset ovat samanhenkisiä tyyppejä kuin minä ja tekevät kiinnostavia juttuja”, hän kertoo.

Heinilä oli selvittänyt, että Nybergillä on yritys, jonka kautta hän tekee äänisuunnittelua sekä musiikkia mainoksiin ja elokuvaan. Heinilä esitteli itsensä ja tekemänsä musiikkiprojektin ja pyysi töitä. Hän pääsi Nybergin osastoksi assistentiksi.

Heinilä ja Nyberg tekivät lopulta yhdessä töitä kuusi vuotta. Samaan aikaan Heinilä haki ja pääsi opiskelemaan musiikin tutkinto-ohjelmaan Metropoliaan.

Heinilä perusti toiminimen, jotta pystyi tekemään keikkaa eri toimeksiantajille. Parhaimmillaan hänellä oli avaimet neljään studioon.

NYT HEINILÄ TEKEE SAMAA kuin Nyberg. Hän säveltää musiikkia tv-sarjoihin ja elokuvaan sekä tekee myös äänisuunnittelua mainoksiin. Heinilä on muun muassa tehnyt musiikin **Ina Mikolan** Ylelle tuottamaan dokumentisarjaan *Yksin isäksi* (2024), joka kertoo transmiehen matkasta isäksi.

Kontaktit ovat usein syntyneet luontevasti tuttavuuksien kautta.

TUTKITTUA

Laulava tutkimus

TEKSTI KAISU TERVONEN

SUSIVIHA KUMPUAA historiasta, sanoo väitöstutkija **Sanna Komi** tuoreessa väitöskirjassaan. Komin oli alun perin tarkoitus tutkia litiumin tuotantoa Boliviassa, mutta hän päätyi kotimaisen susikeskustelun äärelle.

”Teoreettinen viitekehyseni eli poliittinen ekologia pysyi kuitenkin samana”, hän kertoo. Komi tarkastelee tutkimuksessaan susien suojelua yhteiskunnallisten näkökulmien kautta.

”Suojelukriittiset äänet saavat ehkä suhteettoman paljon tilaa julkisessa keskustelussa”, Komi sanoo. ”Kyseessä on lopulta aika pieni joukko ihmisiä.”

KOMI NOSTAA tutkimuksestaan esiin yhden vähälle huomiolle jääneen näkökulman. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa metsästys nivoutui osaksi käsityksiä luonnonsuojelusta. Se taas lisäsi osaltaan susivihaa.

”Näkyvillä oli ’hankkiudutaan eroon suurpedoista’ -hanke”, Komi sanoo.

Metsästäjät ajoivat hyötyriistana pidettyjen eläimien suojelua suurpedoilta. Metsästäjien joukossa oli Komin mukaan aikansa eliittiä tehtaanomistajista senaattoreihin, ja susista maksetut tapporahat olivat merkittäviä summia.

VÄITÖKSESTÄ TEKEE poikkeuksellisen siihen liittyvä taiteellinen osa. Levy-yhtiö Minna Records on tammikuun lopussa julkaissut Komin – artistinimeltään KO:MI – albumin *Belonging in Nature*, joka pohjaa väitöskirjan artikkeleihin.

”Kun tein edellistä soololevyä, oli vaikea siirtää ajatuksia kahteen eri asiaan. Molemmat ovat kuitenkin luovaa tekemistä”, Komi sanoo.

Hän väisti ”kognitiivisen loikan” sillä, että alkoi käsitellä väitöskirjan teemoja myös musiikissaan. Komi valmistautuu väitöstilaisuudessaan perjantaina 7. helmikuuta myös sisoimaan.

”Suomessa elokuva-ala on niin pieni, että jengi tuntee toisensa, ja sitä vähän kuin ajautuu mukaan produktioihin. Omat verkostot alalla kasvavat luonnostaan. En itse lähesty tekijöitä, vaan elokuvan tekijät pohtivat, minkä tyyppisen säveltäjän teos vaatii. Jos valinta osuu minuun, he ottavat yhteyttä.”

Heinilä tuntee elokuvatuottaja **Severi Koivusalon**, joka kertoi hänelle tekeillä olevasta elokuvasta. Säveltäjä sai elokuvasta luettavakseen treatmentin eli laajahkon tiivistelmän ja kiinnostui. Kyseessä oli **Mikko Mäkelän** elokuva *Sebastian*. Koivusalo hoiti kaksikon esittelyn.

Sebastian kuvaa Maxia (**Ruaridh Mollica**), nuorta kirjailijanalkua, joka pyrkii Lontoon kulttuuripiireihin. Hän etsii öisin inspiraatiota esikoisromaaniinsa miesten maksettuna seuralaisena, salanimellä Sebastian.

Heinilä alkoi työstämään elokuvaan musiikkia, kun kuvaukset oli suurimaksi osaksi jo tehty. Hänellä oli käytössään ensimmäiset leikkausversiot.

Elokuva sai ensi-iltansa vuosi sitten Sundancen elokuvajuhlilla. Elokuvan musiikki on ehdolla Jussi- ja Harpa-palkintojen saajaksi. Harpa on pohjoismaisille elokuva-säveltäjille myönnettävä palkinto, jota on jaettu vuodesta 2010. Se jaetaan 15. helmikuuta Nordic Film Music Days -tapahtumassa Berliinissä.

Heinilä oli samaisessa tapahtumassa myös viime vuonna. Silloin hän tutustui brasilialaisohjaaja **Luiza Shelling Tubaldiniin**.

”Juttelimme niitä näitä, ja Luiza pyysi minua esittelemään hänelle töitäni. Pari kuukautta myöhemmin sain WhatsAppissa viestin, jossa hän pyysi minua tekemään musiikin elokuvaansa.”

Kyseessä on kauhu-elokuva *Love Kills*. Heinilä sai työn valmiiksi juuri ennen uutta vuotta.

Tänä vuonna Nordic Film Music Days -tapahtumassa on jälleen mahdollisuus luoda uusia kontakteja. Ja voittoa pysti.

ITALIAN VIRALLINEN OSCAR®-EHDOKAS

”HENKEÄSALPAAVA”
ROLLING STONE

”VERMIGLIO VANGITSI MINUT... RAKASTIN SITÄ JA LUOTIN VAHVASTI DELPERON LUOMAAN KUVAAN, OIKEAN ELÄMÄN TODELLISEEN DRAAMAAN”
JANE CAMPION

”VOIMAKKAAN MYÖTÄNTUNTOINEN, TUNTEIKAS JA TARKKANÄKÖINEN DRAAMA PERHESALISUUKSISTA”
THE GUARDIAN

MAURA DELPERO -ELOKUVA

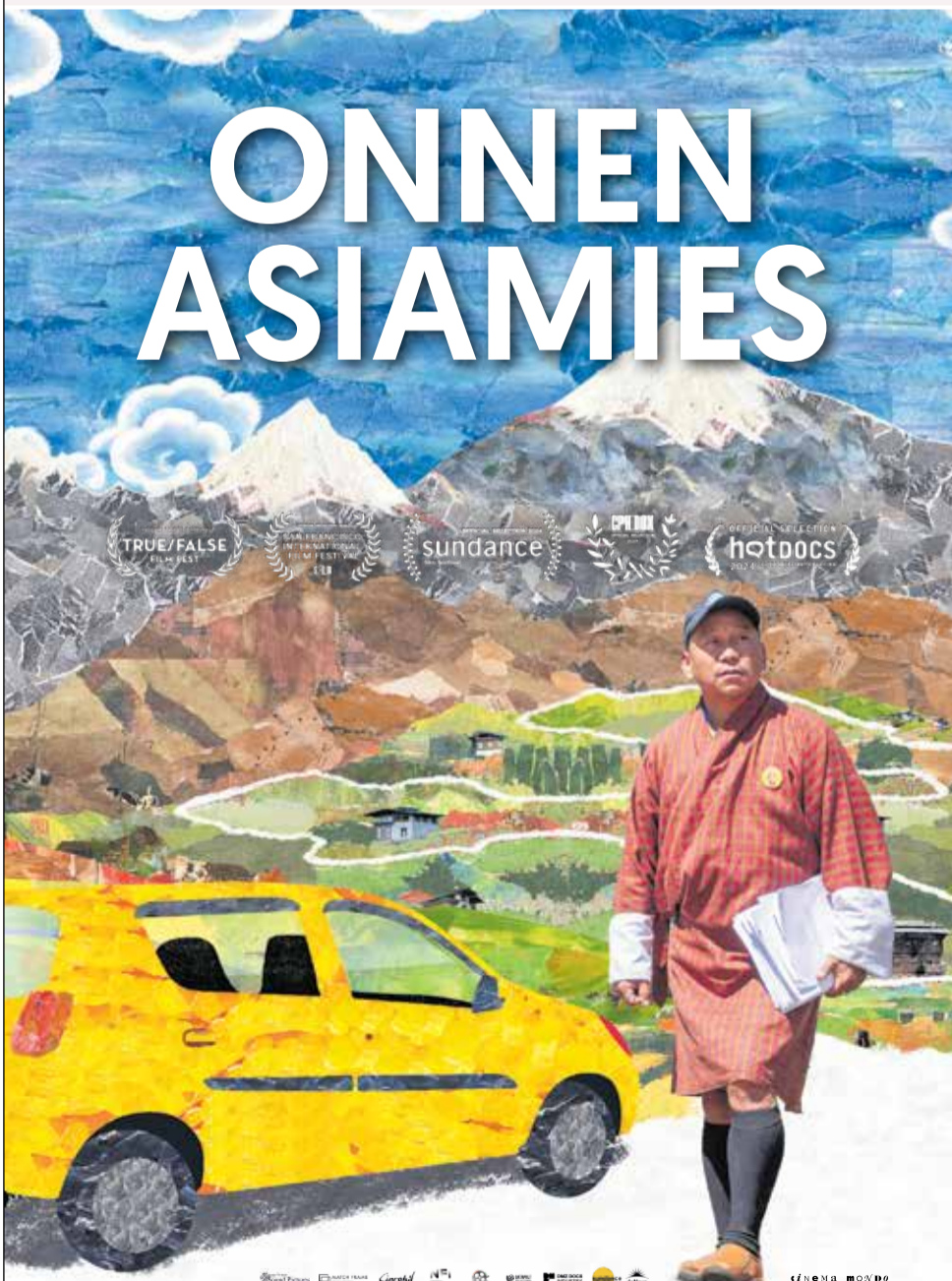
VERMIGLIO

VUORTEN MORSIAN

ELOKUVATEATTEREISSA 7.3.25

ONNEN ASIAMIEN

ELOKUVATEATTEREISSA 7.2.

Riippumattoman taidekeskustelun ytimessä

Kolme eri alojen kriitikkoa suhtautuu leipälajiinsa laajemmin kuin pelkkänä laaduntarkkailuna.

TEKSTI MIKA PEKKOLA

Kritiikki tuo esiin myös taiteen rakenteita

RYHDYIN TEKEMÄÄN kritiikkejä 1990-luvulla opiskellessani taiteiden tutkimusta. Kirjoitin arvioita *Uuteen Suomeen* ja *Lapin Kansaan*, ja vuonna 2009 minut pyydettiin *Helsingin Sanomien* teatteri- ja tanssikriitikoksi. Aiemmin keskityin etenkin marginaalisiin ilmiöihin, mutta nykyään minua kiinnostaa myös valtavirta, koska siinä eri tavat tehdä taidetta ja eri yleisöt voivat kohdata.

Hierarkkisen arvottamisen sijaan kritiikin tulisi keskittyä fasilitoimaan taidekeskustelua. Yksi kritiikin tehtävistä on lisätä tietoisuutta siitä, mitä taiteesta tapahtuu. Suomessa on valtavasti esitystaiteen foorumeita, joista moni ei ole koskaan kuullutkaan. Pysin tekemään omissa kritiikeissäni näkyväksi taiteen luomiseen vaikuttavia rakenteita ja valintoja

sekä nostamaan esiin vaihtoehtoisia toimintatapoja.

Kritiikin tulisi olla läpinäkyvää, ja lukijan tulisi voida seurata kritiikon ajattelun kehittymistä. Taidekeskustelun suola on se, että kykenemme tunnistamaan, kuinka toiset ihmiset kokevat asioita, vaikka kokisimme itse ne eri tavoin.

Kritiikillä on oma roolinsa kulttuurisen muistin ylläpitämisessä. Teatteri- ja tanssiesitykset unohdetaan helposti, ja ilmiöt palaavat takaisin nostalgiana. Emme aina tiedosta, mistä ja miten saavuimme pisteeseen, jossa nyt olemme. Voisimme ottaa oppia Saksasta, jossa teoksia esitetään pitkään ja teatteri toimii eräänlaisena kirjastona.

Maria Paulina Sako

Esitystaidekriitikot voisivat kontekstualisoida rohkeammin ruohonjuuritason taiteellista toimintaa kansainvälisiin ilmiöihin. Kriitikot voisivat niin ikään tehdä enemmän kuratoriaalista työtä ja nostaa esiin erilaisia ääniä. Annetaan erilaisuuden kuulua – toki tietyn reunaehdoin, kuten on toimittu esimerkiksi Brysselissä, jossa taidekenttä on noussut vastustamaan äärioikeistoa mutta antanut muuten erilaisuuden kuulua.

Maria Paulina Sako
Teatteri- ja tanssikriitikko

Taiteilijat voisivat toimia useammin myös kritikoina

KRITIIKON TYÖ oli minulle jo nuorena unelma-ammatti. Se tarjosi mahdollisuuden työskennellä sellaisten asioiden parissa, joita muutenkin tein. Olen kirjoittanut kirjallisuusarvioita *Suomen Kuvalehteen*, *Parnassoon*, *Säeroon* ja maakuntalehtiin. Vuonna 2018 ryhdyin avustamaan *Helsingin Sanomia* kirjallisuuskriittikkona, ja *Nuorta Voimaa* olen päätoimittanut samasta vuodesta alkaen.

Kritiikin tehtävänä on pitää yllä riippumatonta taidekeskustelua. Jos kritiikkiä ei olisi, taidepuhe olisi vaarassa näivettyä ja jäädä yksityisen piiriin. En pidä laaduntarkkailua kritiikin

Pia Pettersson

kiinnostavimpana aspektina, vaikka julkisuudessa keskitytään usein siihen.

Taiteen ja kulttuurin kurjistaminen kurjistaa myös kritiikkiä. Nykytilanteessa suuri osa taiteesta jää vaille arvioita, ja kritiikki on pistemäistä. Olin mukana perustamassa *Runografi*-sivustoa, joka pyrkii arvioimaan jokaisen Suomessa julkaistavan runoteoksen. Vastaavia katalogimaisia projekteja kaivattaisiin muillekin taiteenaloille. Kritiikin määrällisen kasvattamisen lisäksi olisi tärkeä edistää esseemäisempää kritiikkiä, jossa tarkastellaan laajempia kokonaisuuksia.

Eri taiteenlajit ovat kritiikin suhteen epätasa-arvoisessa asemassa. Kirja-alalla valitetaan sitä, että kirjat jäävät vaille kritiikkejä, mutta kirjallisuuden asema on itse asiassa hyvä, jos sitä verrataan monien muiden taiteenlajien asemaan.

Julkinen vastakkainasettelu taiteen tekijöiden ja kritiikoiden välillä on usein tarpeetonta. Monilla taiteilijoilla olisi paljon annettavaa myös kritiikin saralla, ja kritiikin tekemisen kynnyksestä tulisi madaltaa. Toivoisinkin, että taiteen ja kritiikin suhde olisi organisoitavampi.

Vesa Rantama
Kirjallisuuskriitikko

Kritiikki on tärkeintä korkeatasoisille elokuville

OLIN JO lapsena leffahullu ja aloitin elokuvavastustelujen tekemisen harrastuspohjalta yli 20 vuotta sitten. Blogit olivat tuolloin nousussa, ja minullakin oli oma blogi. Kritiikon pesteistä käytiin kovaa kilpailua. Skeneen oli vaikea päästä ulkopuolelta, mutta 2000-luvun alussa minulle avautui mahdollisuus ryhtyä kirjoittamaan elokuva-arvioita juuri perustettuun *Episodi*-lehteen, jossa työskentelen edelleen. *Episodi* pyrkii julkaisemaan arvion jokaisesta Suomessa teatterilevitykseen tulevasta elokuvasta.

Elokvakritiikki on yksinkertaisimmillaan katsomissuositus. Leffaskenessä on paljon valistunutta ja omistautunutta väkeä, joka seuraa kritiikkejä ja tekee niiden pohjalta valintoja. Viihde-elokuvien ja kaupallisten elokuvien kohdalla kritiikkien merkitys ei ole suuri, mutta korkeatasoisempien elokuvien kohdalla asia on toisin.

2000-luvun alussa printtilehden asema oli edelleen vahva. **Helena Yläsen** ja **Tapani Maskulan** kaltaiset elokuvakriitikot olivat omanlaisiaan super-tähtiä. Verkko alkoi kuitenkin horjuttaa painetun median asemaa, ja kuka tahansa saattoi perustaa blogin ja ryhtyä leffakriitikoksi. Nykyään riittää, että postaat päivityksen Instagramiin tai TikTokiin.

Muutos on ollut valtava. Ammattimaisen kritiikin asema on huonontunut. Ennen freelancer-toimittajat saattoivat tehdä leffakritiikkejä useisiin eri lehtiin, toimia avustajina ja saada tuloja. Nykyään *Helsingin Sanomat*, *Aamulehti* ja maakuntalehdet kierrättävät samoja tekstejä. *Ilta-Sanomat* ja *Ilta-lehti* lopettivat elokuvakritiikkien säännölli-

sen julkaisemisen, sillä lehdet havaitsivat, että arviot eivät enää tuoneet verkkosivukäynteihin piikkejä eivätkä siten tuottaneet riittävästi rahaa.

Yritän hyväksyä sen tosiasian, että elokuvakritiikki on muuttunut. Taiteesta voi kirjoittaa monin eri tavoin. Lukijoilla on nykyään suurempi vastuu ammattimaisten tekstien löytämisessä, ja medialukutaidon merkitys on korostunut. En väheksy lainkaan somessa julkaistuja leffa-arvioita, mutta ajattelen silti, että ammattimaisella kritiikillä ja toimittamisella on oma erityinen arvonsa.

Markus Paasila

Jussi Huhtala
Elokvakritiikki

Tilaa Voiman viikkokirje

Uutta luettavaa joka viikko sähköpostiisi voima.fi/uutiskirje

"Minun Helsingissäni tuetaan enemmän kulttuuria, mielenterveyttä ja joukkoliikennettä.

Ja kun uutta kaupunkia suunnitellaan, vaalitaan kaupunkimetsiä ja kulttuurihistoriaa.

Olen ehdolla seitsemännelle kaudelleni Helsingin kaupunginvaltuustoon."

Tuomas Rantanen
Voiman kustantaja ja toimittaja
tuomasrantanen.fi

Mainoksen maksaa ehdokas.

Kriittisen korkeakoulun Kirjoittajakoulu

Filosofia ja humanismi

Mieli ja luova kasvu

Tietokirjoittajakoulu

Viestintä

Taide

T
L
e
k
s
t
u
l
a
h
d
e
n
k
a
t
u
s
!
K
k
r
i
i
t
t
e
a
l
o
s
t
u
s
!
3

Kevään 25 ohjelma on julkaistu!

www.kriittinenkorkeakoulu.fi

SIIRI ANGERKOSKEN OPISSA

Saa numiakin tanssittaa

ENSI-ILTA
4.3.2025

KAIKKI ESITYKSET VÄLILLÄ
4.3.-10.5.2025

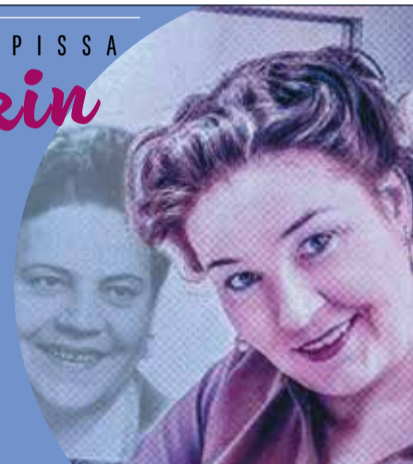
yhteistyössä

RIIHIMÄEN
TEATTERI

lippu.fi

TEATTERI
AVOIMET OVET

Lipunmyynti (09) 4342 510, ti klo 14-17 ja ke-pe klo 11-14, Erottajankatu 5, 00130 Helsinki

VILKKUMAA - KONTU - RASILA

Boss lady

MAIJA VILKKUMAAN
MUSIKAALI 10.5. SAAKKA
Liput 50/48/33 €
lippu.fi

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN **Teatteri**

EHDOLLA KUNTAVAALEISSA

Muzaffardjon Khudoikulov

Espoo
Länsi-Uusimaa

SINUN PUOLELLASI

TAPANILAN
TYÖVÄEN
NÄYTTÄMÖ

PAIKALLISTA
TEATTERIA
VUODESTA 1909

DARIO FO:
NÄILLÄ PALKOILLA EI MAKSETA

LIPUT: WWW.NETTICKET.FI/NAILLA-PALKOILLA-EI-MAKSETA

15.3.
ASTI

SINFONIA LAHTI 75 &
SIBELIUSTALO 25

Katso ohjelma
ja osta liput
sinfonia-lahti.fi

SINFONIA LAHTI lippu.fi

SOLIDAARISUUTTA AINA!

VAPPUKONSERTTI 30.4.2025 KLO 17 • SAVOY-TEATTERI

Lauluja rauhasta / solidaarisuudesta
sekä työstä ja taistelusta!

Monna Kamu / Eero Ojanen / Marko Putkonen
Paleface / Emilia Sisco / Kielo Kärkkäinen / Amalia Martinez
Ari Numminen / Hannu Kella / Tuija Rantalainen / Tuuli Saksala
Eeva Koivusalo / Janne Louhivuori / Markus Jaatinen jne.

RAUHALROCKS

Liput alk. 39,50 €

lippu.fi

VOIMAKAUPPA - UTELIAAN, AKTIIVISEN JA OPPIMISHALUISEN KAUPPA

Tilaukset: kauppa.voima.fi & tilaukset@voima.fi

25€

+ POSTIKULUT

Teppo Eskelinen & Matti Ylönen (toim.)

TYHMENEVÄ DEMOKRATIA?

Kriittisen tiedon- tuotannon tila Suomessa

Omaehtoisen ja kriittisen tiedontuotannon tila on rapistunut kiihtyvällä vauhdilla. Suomi tyhmenee samalla, kun demokratian perusinstituutioiden häiriöiden – tai jopa järkkymisen – riskit kasvavat. Yhteiskuntatutkijoiden Teppo Eskelisen ja Matti Ylösen kuratoima teos analysoi tutkimusta, tiedeviestintää, mediaa ja sen murrosta, valtion tutkimuslaitoksia ja kansalaisjärjestöjä.

VOIMA-PIPO

Suojaudu pakkasilta ja tilaa pränikkä Voima-pipo. Saatavana mustana ja ruskeana.

29⁹⁰€

+ POSTIKULUT

Melanie Joy

MIKSI RAKASTAMME KOIRIA, SYÖMME SIKOJA JA PUKEUDUMME LEHMIIN

Tohtori Melanie Joy on Harvardin yliopistosta valmistunut psykologi, tunnustettu puhuja ja kirjailija, joka käsittelee kirjassaan eläinten hyväksikäyttöä ohjaavaa ajattelua ja sen vaikutusta yhteiskuntaan. Teos tarjoaa kattavan katsauksen karnismiini – uskomusjärjestelmään, joka vaikuttaa useimpien ihmisten toimintaan. Karnismin tunnistaminen ja kyseenalaistaminen auttaa meitä kaikkia tekemään vastuullisia, kestäviä ja oikeudenmukaisia valintoja.

21⁹⁰€

+ POSTIKULUT

27€

+ POSTIKULUT

Cynthia Enloe

FEMINISMI JA SOTA

Tunnettu tutkija-aktivisti Cynthia Enloe kertoo, mitä naisaktivistit ovat oppineet välittömistä sodan kokemuksistaan. Kirja osoittaa kuinka naisten sodat eivät ole miesten sotia ja kuinka patriarkaatti ja militarismi ovat upottaneet itsensä instituutioihimme ja henkilökohtaiseen elämäämme.

Benke Carlsson & Hop Louie

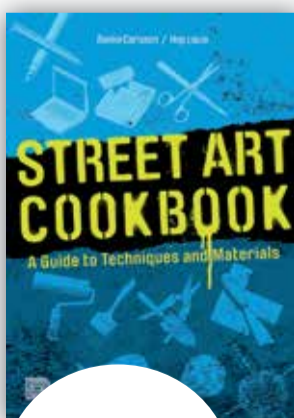
STREET ART COOKBOOK

A Guide to Techniques and Materials

The Street Art Cookbook is a guide to the materials and techniques used within today's most creative and progressive art movement. In hundreds of pictures and illustrations and a dozen of interviews with some of the world's most famous artists, the authors show how street art is made.

19⁹⁰€

+ POSTIKULUT

VOIMAN VUOSITILAUS

Tilaamalla lehden olet ensimmäisten lukijoiden joukossa. Samalla tuet riippumatonta journalismia ja Voiman ilmestymistä jatkossakin.

LISÄÄ TUOTTEITA
VERKKOKAUPASSA!

Vapaa maailma uhattuna

Voiko Yhdysvaltojen tapainen epädemokraattinen valtio neuvotella rauhaa Ukrainaan? Diktaattorit toivovat demokratian romahdusta Ukrainassa ja muualla Euroopassa, muistuttaa Iida Simes esseessään.

TEKSTI IIDA SIMES KUVA RIINA RANNASMAA

JO ENNEN KUIN Yhdysvaltain presidentti **Donald Trump** oli vanonut virkavalansa vuonna 2025, sekä Yhdysvaltain sisäinen että koko maailman poliittinen tunnelma jännittyi. Erityisesti ukrainalaiset seurasivat huolestuneina Yhdysvaltain vallanvaihdosta.

Ukrainan presidentti **Volodymyr Zelensky** kommentoi 6. tammikuuta 2025 *France 24*-kanavalla Trumpin puheita, joiden mukaan Trump saisi pikaisesti rauhan Ukrainaan. ”Varmasti vahva Yhdysvaltain presidentti saisi Venäjän pakotettua neuvottelemaan”, Zelensky sanoi diplomaattisen epämääräisesti.

Venäläis-yhdysvaltalainen journalisti ja kirjailija **Maša Gessen** seurasi Trumpin eli nykyisen kotimaansa vallanpitäjän virkaanastujaisia Ukrainan Odessassa Mustanmeren rannalla. Odessalaiset ovat tottuneet sotaan, Gessen kirjoitti *The New York Times*-sissa. Ilmahälytys soi, mutta raitiovaunut kulkivat ja katukioskit myivät kahvia keskey-

tyksettä. Gessen kävi kauppahallissa, josta katkesivat sähkötkä, mutta kauppa kävi vaikkakin hitusen hitaammin.

Ukrainalainen sota-analyytikko **Hanna Šelest** seurasi vallanvaihdon seremoniaa Gessenin hotellihuoneessa. Trumpin puheet Yhdysvaltain muka hauraasta ”suvereenisuudesta” ihmetyttivät Šelestiä. Suvereniteetilla tarkoitetaan valtion oikeutta hallita aluetta maan rajojen sisällä.

”Olen hyvin hämmentynyt suvereeniteetin painottamisesta”, Šelest sanoi. ”Onko joku uhkaamassa Yhdysvaltain suvereniteettiä? Tätä on erityisen omituista katsoa Ukrainassa, jossa me taistelemme juuri suvereeniuutemme puolesta. Tällaiset puheet tuntuvat aliarvioivan meidän taisteluamme.”

MUTTA VOISIKO YHDYSVALLAT olla rauhanvälittäjä Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaan?

Jos unohtaa hetkeksi Trumpin kampanjapuheet, voi katsoa, mitä presidentti Trump on saanut aikaan ja pohdita niiden kautta kahta tärkeintä kysymystä:

Haluaako Trump

rauhaa Ukrainaan? Ja jos haluaa, min-käläinen rauha olisi hänen tavoitteenaan: suvereeni Ukraina, josta Venäjä vetäytyy, vai Ukrainan liittäminen osaksi Venäjän diktatuuria?

Venäjän Kreml on ilmoittanut haluavansa muuttaa maailmanjärjestystä. Ehkä Yhdysvallatkin haluaa?

Yhdysvallat ei ole enää demokraattinen maa, sanovat useat politiikan tutkijat niin maan sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Trump ei ole demokratiaa kannattava valtionjohtaja, eli voi pohtia onko Ukrainan säilyttäminen demokratiana hänelle minkäänlainen eettinen arvo.

Vaikka EU:n johtajat Unkarin **Viktor Orbánia** lukuun ottamatta puhuvat Ukrainasta Euroopan demokratian itäisimpänä linnakkeena totalitaristista Venäjää vastaan, Yhdysvalloissa Trump ja häntä tukevat tukevat Venäjä-myönteiset Maga-republikaanit saattavat nähdä Ukrainan häviössä enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia: Euroopan taloustilanne heikkenevät, ja voittajia ovat autokratiat, yksinvaltiuteen perustuvat järjestelmät, joissa johtajan valtaa ei rajaa mikään valtion mekanismi, ei edes laki.

Yhdysvaltoja on nimitetty myös plutokratiaksi, järjestelmäksi, jossa valtaa voi ostaa ja jossa valtaan pääsy riippuu varallisuudesta. Koskaan ennen Yhdysvalloissa vallan ja rahan

liitto ei ole ollut näin avoin. Näin ei ollut edes teollistumisen alkuaikoina 1800-luvun lopun kulta-aikana, jolloin **John D. Rockefellerin** kaltaiset teollisuuspohatat olivat toki vaikutusvaltaisia mutta jolloin heidän valtansa ei kuitenkaan ulottunut politiikkaan yhtä vahvasti kuin Trumpin miljardööriystävän **Elon Muskin** valta ulottuu nyt.

YHDYSVALLAT ON LUISUMASSA EPÄVAKAASEEN TILAAN.

Arvovaltainen yhdysvaltalainen demokratian tutkimuslaitos ja kansalaisjärjestö The National Constitution Center avasi maaliskuussa 2024 podcastissaan maan luisumista pois demokratiasta, vaikkei oletettujen ehdokaiden, republikaanien Donald Trumpin ja demokraattien **Joe Bidenin**, myöhemmin **Kamala Harrisin**, välillä ollut vielä tuolloin käyty presidentinvaaleja.

Demokratiatutkija **Steven Levitsky** sanoi painokkaasti, että maa on luisumassa ”epävakaaseen tilaan”. Levitsky

Ukrainan toteutumaton rauha

VENÄJÄ EI JULISTANUT SOTAA hyökätessään Itä-Ukrainaan vuonna 2014. Siksi jopa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj kutsui kymmeniä tuhansia ihmisiä tappanutta ja kaksi miljoonaa kodittomaksi tehnyttä sotaa ”konfliktiksi”. Etyjin neuvotteluista huolimatta rauhaa ei solmittu. Venäjä aloitti laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainaan helmikuussa 2022.

Venäjän presidentti **Vladimir Putin** on ilmoittanut, ettei Venäjä ole valmis rauhanneuvotteluihin Ukrainan **Volodymyr Zelenskyin** kanssa. Näennäinen neuvottelutilanne, jossa Ukrainan hallinto sivuutetaan, on varmasti Putinin toiveuni ja Zelenskyin painajainen.

Ukrainalaiset diplomaatit yrittävät ympäri maailmaa kampailla saadakseen äänensä kuuluviin. Helsingin yliopistolla järjestettiin tammikuussa 2025 keskustelu ”Kuinka lopettaa sota Ukrainassa?”, jossa suomalaiset asiantuntijat keskustelivat etenkin Brasilian ja Indonesian rooleista rauhanvälittäjinä.

Yleisössä ollut ukrainalainen diplomaatti **Maksim Kravtšuk** piti puheen. Hän painotti, että Ukraina on invaasion kohde, ei sen aiheuttaja, ja että sota todellakin alkoi jo vuonna 2014.

Rauhanneuvottelu hyökkääjän eli Venäjän ehdoilla on ukrainalaisille sietämätön ajatus. Ukraina ei myöskään luota neuvotteluihin, jotka organisoiisi Venäjän läheinen kumppani Brasilia tai Indonesia.

viittasi republikaaneihin sanoessaan yllättyneensä siitä, miten ”puolue, joka on osallistunut rauhanomaisesti vaaleihin 150 vuoden ajan, menee yhtäkkiä raiteiltaan ja vie maata pois demokratiasta”. Levinsky sanoi republikaanipuolueen toimineen ennenkuulumattoman röyhkeästi ja rikkoneen demokratian ydinsäntöjä, joita ovat ”vaalituloksen hyväksyminen voitti tai hävisi, yksiselitteinen poliittisen väkivallan vastustaminen ja selvä irtisanoutuminen demokratiaa murentavista voimista”.

Hän selitti myös, ettei kahden puolueen valtapelissä koko maa voi olla demokraattinen, jos toinen puolue sanoutuu siitä irti.

DEMOKRATIAN ROMAHDUS huolestuttaa myös **Anne Applebaumia**, Puolassa asuvaa yhdysvaltalais-syntyistä tutkijaa. Kirjassaan *Autokratia Oy – Diktaattorit, jotka haluavat hallita maailmaa* (Siltala 2025, suomentanut **Markku Päckilä**) Applebaum kuvailee hyytävän tehokkaasti autokratioiden halua tukea toisiaan, oli niissä vallassa islamilainen papisto, kristitty yksinvaltiainen tai sotilasvoimat.

Vaikka monet autokratiat, kuten Venäjä, Valko-Venäjä, Venezuela, Zimbabwe, Pohjois-Korea, Kiina ja Iran, sijaitsevat kaukana toisistaan, ja vaikka ne ovat poliittisesti, kulttuurisesti ja

historiallisesti erilaisia valtioita, silti ne tukevat toisiaan, kun niiden autokratiaa uhataan.

Applebaum tiivistää *Autokratia Oy:n* verkostot ottaen esimerkiksi Venezuelan:

”Presidentti **Nicolás Maduron** johtama valtio saa lainarahaa Venäjältä, joka on investoinut Venezuelan öljyteollisuuteen aivan kuten Iranin. Valkovenäläinen yhtiö valmistaa Venezuelassa traktoreita. Turkin avulla Venezuela voi käydä laitonta kulta-kauppaa. Kuuba on toimittanut jo pitkään turvallisuusneuvonantajia ja valvontatekniikkaa kumppaneilleen [pääkaupungissa] Caracasissa. Vuosina 2014 ja 2017 Caracasin kaduilla

mekauppiaat puolestaan huolehtivat, että valtakoneiston jäsenillä, heidän perheillään ja tukijoillaan on yllin kyllin Versacen ja Chanelin luksus-tuotteita.”

Kansainvälisten sopimusten halveksiminen on demokratian halveksimista, Applebaum kirjoittaa.

”Sodan ensi päivistä lähtien Putin ja Venäjän turvallisuuseliitti ovat osoittaneet halveksivansa röyhkeästi ihmisoikeuskieltä, sodan lakeja ja allekirjoittamia sopimuksia. He pidättivät Ukrainan viranhaltijoita ja siviilijohtajia: pormestareita, poliiseja, virkamiehiä, rehtoreita, toimittajia, taiteilijoita, museoiden kuraattoreita. He perustivat siviileille tarkoitettuja kidutuskammioita useimpiin miehitämiinsä kaupunkeihin Etelä- ja Itä-Ukrainassa.” Applebaum muistuttaa myös tuhansista lapsista, joita Venäjä on kaapannut Ukrainasta eikä päästä heitä palaamaan. Venäjän autokratian tuhovoima on valtava.

AUTOKRATIAN ELI ITSEVALTIUDEN horjuttajia ovat demokratia-aktivistit, kansanliikkeet ja tiedotusvälineet. Siksi diktatuurien propagandakoneistot mustamaalaavat niitä.

Suomessakin nykypäivän vallanpitäjistä häikäilemättömimmät osallistuvat aktiivisesti eripuraa lietsomiseen sosiaalisessa mediassa horjuttaakseen riippumattoman median, yksittäisten

journalistien ja jopa tieteentekijöiden uskottavuutta.

Muutama täkäläinenkin kansanedustaja on ilmoittanut ihaillevansa Trumpia. Trump-ihailuun kuuluu tämän lapsellisen kiukkuisen ulosannin matkiminen. Nyt muotia on ”*woke-ideologian*” tölväiseminen vaikkei tietäisi, mitä ”*woke*” on. Riittää, että kannattajat kuvittelevat sen olevan jotain muka tyhmää.

Applebaum varoittaa ”turboahdetuista disinformaatiokampanjoista”, joita autokratiat rakentavat demokratia-aktivisteja vastaan. Venäjä syöttää disinformaatiota verkkoon tehokkaasti monella kielellä ja monessa maanosassa, ja siksi on paljon ihmisiä, jotka luulevat virheellisesti Ukrainan aloittaneen hyökkäyssodan Venäjällä tai että rokotukset ovat vaarallisia.

Trumpin ystävät, maailman vahvimpia nettialustoja pyörittävät X:n Elon Musk, Googlen **Sundar Pichai** ja Facebookin **Mark Zuckerberg**, ovat jo muokanneet algoritmejaan niin, että nettialustat suosivat kusaamista ja ison rahan mainontaa, mutta myös demokratia-aktivismiä, rauhanliike sekä ympäristö- ja ihmisoikeusaktivistit tarvitsevat viestikanaavia ja hakukoneita.

Vapaan maailman puolesta kampanjoidaan ensin varmasti netissä, sitten mahdollisesti kaduilla ja lopuksi toivottavasti vaaliurnilla.

VALLANPITÄJÄT LIETSOUAT AKTIIVISESTI ERIPURAA.

tukahdutettiin mielenosoituksia kiinalaisilla vesitykeillä, kyynelkaasupatruunoilla ja mellakkakilvillä, niin että yli seitsemänkymmentä ihmistä kuoli. Kansalaisia valvotaan kiinalaisella tekniikalla. Kansainväliset huu-

Amazonia lähestyy keikahduspistettä

Ympäristönsuojelijat taistelevat aikaa vastaan ja väistelevät poliittisia esteitä. Myönteistäkin kehitystä on kuitenkin nähtävissä, kun alkuperäiskansoille kanavoidaan avustusrahoja ilman välikäsiä.

TEKSTI KUKKA-MARIA AHOKAS

AMAZONIA KÄRSII. Maailman suurin sademetsä Etelä-Amerikassa on kestänyt ilmaston vaihtelua 65 miljoonan vuoden ajan, mutta nyt aluetta koettelevat ennennäkemättömät vitsaukset: kuivuus, ilmaston lämpeneminen, tulipalot ja hakkuut, jotka ulottuvat aina sademetsän syvimille alueille.

”Varoitin, että olen sitten hiukan kyyninen”, perulainen **David Alegria** sanoo videopuhelun välityksellä Perun pääkaupungista Limasta ja hymähtää.

Alegria on työskennellyt Perun Amazonialla kansalaisjärjestöjen ympäristönsuojeluprojekteissa vuosien ajan.

Työ vaatii tekijältään suurta kärsivällisyyttä, hän sanoo.

Kiirettä pitää

Kohtaa, jonka ylittyessä ihmisen aiheuttamat ympäristömuutokset ovat peruuttamattomia ja itseään ruokkivia, kutsutaan keikahduspisteeksi. Vaikka esimerkiksi metsäkato lakkaisikin, romahdus jatkuisi omalla painollaan.

On arvioitu, että Amazonian keikahduspiste ylittyy, kun metsäkato kasvaa 20–25 prosenttiin. Tällä hetkellä sademetsäalueesta ainakin 17 prosenttia on kokonaan hävinnyt, ja uusimpien ilmastomallien mukaan lopullinen keikahdus voisi tapahtua jo vuonna 2050, Nature-lehdessä viime

vuonna julkaistu tutkimus arvioi. Seurauksena olisi laajamittainen ekosysteemin romahdus. Se olisi peruuttamaton: jos sademetsä kerran häviää, se ei yleensä kasva takaisin, toisin kuin vaikkapa havupuumetsä.

Amazonian keikahduksella olisi vakavia seurauksia koko maapallon ilmastolle, joka on jo nyt järkkynyt. Metsä voi alkaa hiilensidonnan sijasta vapauttaa hiiltä ilmakehään, mikä lisää ilmaston lämpenemistä. Ilmaston lämpeneminen puolestaan ruokkii Amazonian metsäkatoa, sillä mitä lämpimämmäksi ilmasto muuttuu, sitä kuivemmaksi sademetsäalue käy. Syntyy *feedback loop*, takaisinkytkentä, eli ilmastojärjestelmän palauteilmio, jossa muutos vahvistaa itseään.

Vuosi 2024 oli mittaushistorian lämpimin suurimmalla osalla manteista. Se oli ensimmäinen vuosi, jolloin maapallon keskilämpötila ylitti esiteollisen tason 1,5 asteella, EU:n ilmastotutkimuspalvelu Copernicus on vahvistanut.

YK:n pääsihteeri **António Guterres** sanoitti tilanteen jo vuonna 2022: ”Planeettamme lähestyy nopeasti keikahduspistettä, jonka jälkeen ilmasto-kaaosta ei voi peruuttaa. Ajamme moottoritietä kohti ilmastohelvettiä, ja jalkamme on kaasupolkimella.”

David Alegria

Perulainen journalisti Diego Pérez Romero on kuvannut Amazonian länsiosassa, Madre de Diosin alueella sijaitsevaa sademetsäaluetta, jossa metsänhaku oli laillista valtion määrittämien kestävyystavoitteiden mukaisesti. Rikollisjengi kuitenkin valloitti alueen, hävitti metsän ja pystytti laittoman kaivoksen.

Diego Pérez Romero

Ympäristöjärjestöt yrittävät kuitenkin painaa jarrua.

Tällä hetkellä David Alegria koordinoi Amazonian suojeluun keskittyvää hanketta Britannian suurlähetystössä. Merkittävä osa rahoituksesta tulee globaalista pohjoisesta, etenkin Euroopasta ja Yhdysvalloista, jotka painottavat tällä hetkellä Amazonian suojelua.

IHMISKUNTA AJAA JALKA KAASUPOLKIMELLA KOHTI KEIKAHDUS- PISTETTÄ.

Perun politiikassa puhutaan ympäristön sijaan muista aiheista, Alegria kertoo.

”Vaalit ovat tulossa, mutta ympäristö ei ole minkään puolueen kärkiteema. Ei ole poliittista tahtoa.”

Ympäristönsuojelijat ovat turhautuneita, sillä heidän viestinsä jää mui-

den teemojen jalkoihin: kansallinen turvallisuus, korruptio ja talous puhuttelevat äänestäjiä enemmän.

Kolonialismin perintöä ja maailmankauppaa

Pikakatsaus poliittiseen historiaan valottaa Amazonian vaikeaa tilannetta.

Etelä-Amerikan maiden hallinnolliset ja taloudelliset rakenteet periytyvät kolonialismin ajoilta. Tuolloin eurooppalaiset pitivät Amazoniaa lähinnä raaka-ainevarastonaan. Vaikka maailmanjärjestys on muuttunut, koloniaaliset valtasuhteet ovat säilyneet. 1990-luvulla Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto pakottivat Amazonian alueen hallitukset talouskuriohjelmiin eikä ympäristön kestävydestä välitetty. Kehittyvät valtiot tarvitsivat tuloja, ja niitä revittiin sademetsäalueilta.

Nykyään eurooppalaiset yritykset ostavat mineraaleja Amazonian laittomilta kaivoksilta ja tuovat alueelta soijaa ja naudanlihaa. Yritysvastuu rakoilee.

Euroopan unioni ja Mercosur-maat eli Argentiina, Brasilia, Bolivia, Paraguay ja Uruguay solmivat hiljattain

vapaakauppasopimuksen, jota muun muassa Greenpeace pitää katastrofaalisena. Ympäristöjärjestöt pelkäävät, että lihaa ja muita maataloustuotteita alkaa virrata EU:hun etenkin Brasiliasta, jossa sademetsän hävitys maatalouden tieltä etenee laillisesti.

Oikeusvaltio takaa suojelun

Perussa merkittävämpi ongelma on rikollinen toiminta: laittomat mineraalikaivokset, puukauppa ja huumekauppa, David Alegria sanoo.

”Ympäristörikkokset ovat tämänhetkisen keskustelun *hot topic*.”

Hän muistuttaa paikallisesta todellisuudesta. Kylät, joissa hän on Perun Amazonialla työskennellyt, ovat köyhiä, eikä ihmisillä ole peruspalveluita, terveydenhuoltoa tai mahdollisuutta kouluttautua.

Jos kansallinen minimipalkka on alle 300 dollaria kuukaudessa ja mafian ylläpitämällä kultakaivoksella päiväpalkka jopa 100 dollaria, kukapa ei menisi sinne töihin, Alegria kuvaa.

Ympäristöongelmat ja sosiaaliset ongelmat kietoutuvat toisiinsa. Kun paikalliset ihmiset saavat peruspalvelut ja kestäviä toimeentulon muotoja, ympäristönsuojelukin on mahdollista. Rikollisuutta voidaan torjua paitsi sosiaalipolitiikalla, myös kriminaalipolitiikalla. Suurimmat ongelmat ovat rakenteellisia, joihin ympäristönsuojelijoiden on yksin vaikea vaikuttaa.

”Ilman oikeusvaltiota ympäristönsuojelu on todella vaikeaa, vaikka olisi rajaton määrä rahoitusta ja hyvää tahtoa.”

Luonnonsuojelurahat eivät korruption vuoksi aina päädy oikeaan osoitteeseen.

”Mutta on täältä hyviäkin uutisia”, Alegria kiirehtii lisäämään.

Rahoitusta suoraan alkuperäiskansoille

Brasilian hallitus on ratkaisijan asemassa, sillä maan alueella sijaitsee noin 60 prosenttia Amazoniasta. Ääri-oikeistolaisen **Jair Bolsonaro** presidenttikaudella metsäkato eteni ennätysvauhtia. Kun **Lula da Silva** astui valtaan vuonna 2023, hän lupasi pysäyttää laittomat metsänhakkuut vuoteen 2030 mennessä.

Brasilian avaruustutkimusinstituutin mukaan lupauksella näyttäisi ole-

van katetta. Satelliittidatasta käy ilmi, että metsäkato on vähentynyt selkeästi Lulan kaudella. Maan ympäristöministeriön mukaan tämä johtui hallituksen panostuksista: se antoi lisää resursseja ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka on tunnistanut laittomia metsäkatoalueita ja sakottanut maanomistajia. Karjaa on takavari-koitu, jos niiden laidunmailta on laittomasti hävitetty metsää.

Toisin sanoen, kun instituutiot toimivat ja on poliittista tahtoa, luonnonsuojelu etenee.

Myös ulkomaiset rahoittajat vaativat tehokasta suojelua. Norja, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat sopineet Kolumbian kanssa rahoituksesta metsäkaton torjuntaan. Maa saa tulosperusteista rahoitusta: sen pitää esittää rahoittajille konkreettisia virs-
tanpylväitä tekemissään suojelutoimissa, jotta saisi aina seuraavan rahoituserän.

Järjestelyä pidetään lupaavana, sillä se pyrkii ehkäisemään korruptiota, mutta ehtoja kritisoidaan myös uskolonialismista: vauraat maat rahoittavat Amazonian suojelua, kehittyvät maat sopeutuvat ehtoihin. Samalla globaali pohjoinen jää yhä kauemmas omista ilmastotavoitteistaan.

Usein paikallisten yhteisöjen tarpeet ovat jääneet jalkoihin. Alkuperäiskansojen järjestöt ovat toistuvasti kritisoineet luonnonsuojeluprojekteja siitä, että heidän oikeutensa unohdetaan. Alkuperäiskansojen hallinnoimilla alueilla elonkirjo on säilynyt parhaiten kaikkialla maailmassa.

”Viime aikoina alkuperäiskansoja on kuultu suojeluhankkeissa paremmin, mutta muutos on kovin hidasta”, David Alegria sanoo.

Latinalaisen Amerikan kehityspankilla on meneillään uusia hankkeita, joissa se kanavoi avustusvaroja alkuperäiskansojen järjestöille ilman välikäsiä.

”Tämä on ensimmäinen kerta ikänä”, Alegria sanoo varovaisen toiveikkaana. Varat päätyvät ehkä todennäköisemmin tehokkaaseen käyttöön.

”Meillä on historiallista velkaa alkuperäiskansoille, joka meidän pitää maksaa.”

Artikkelia varten on haastateltu myös emeritussuurlähettiläs Mikko Pyhälää.

Jutun kirjoittamista on tukenut Koneen säätiö Metsän puolella -apurahalla.

Metsä, sukset ja bongi

Olarilaisen räppäriin ja radiotoimittajan Edu Kehäkettusen sukset luistaa Espoon keskuspuiston laduilla – tai luistaisi, jos olisi lunta.

TEKSTI MIKA PEKKOLA KUVA EDU KEHÄKETTUSEN KOTIALBUMI

OLEN ASUNUT lapsesta saakka Olarissa metsän laidalla. Kaupunkilaispoikana en osannut arvostaa luontoa. Stadilaiset luulevat, että Espoo on landea ja espoolaiset maalaisia, mutta me pysyimme betonilla, skeittasimme ostareilla ja pelasimme

koulujen kentillä lätkää. Suhteeni luontoon syveni, kun aloin polttaa 18-vuotiaana bongia ja livahdimme Olarin ostarilta metsään.

Nykyään käyn päivittäin metsässä. Olin lähdössä tänäänkin ulos, mutta päätin, etten mene, koska polut ovat aivan saatanan jäisiä ja olisin kuitenkin

vetänyt lipat. Onneksi olen vanha skeittari ja laskettelija, niin tasapainoilu sujuu.

Olarin sijaitsee Espoon keskuspuiston tuntumassa. Metsässä on sen verran lääniä, että siellä saa pyöriä rauhassa koiran kanssa. Tiedän, mihin polut johtavat, enkä tarvitse karttaa tai puhelinta, vaikka välillä tuleekin pyörityä ympyrää.

Legendaarinen liikunnan maikamme **Timo Konttinen** ymmärsi ala-asteikäisiä poikia ja vei meitä hiihtolenkin varrella sijaitsevalle kalliomäelle, jota laskimme suksilla alas. Retkistä jäi hyviä muistoja, vaikka ei niitä silloin osannut samalla tavalla arvostaa. Olarin lähellä on myös toinen sairaan hyvä mäki, Porrasmäki, jota käyn silloin tällöin laske-
massa.

LÄHENEN VIITTÄKYMPIÄ ja olen ollut sydänleikkauksessa, joten en halua rasittaa itseäni liikaa. Pidän hiihtämisestä. Fiilis on aina huojentava, kun pääsee kotiladulta lähtemään matkaan. Väännän yleensä kahdenkymmenen kilometrin lenkin Olarista Latokaskeen ja takaisin. Espoossa on todella hyvä latuverkosto enkä ole itsekkään ehtinyt hiihtää kaikkia latuja. Kehä III:n takana kulkevia metsäreit-
tejä pitkin pääsee kaupungin laidalta laidalle ja Vantaan kautta vaikka Siiposeen asti.

Tein Espoon kaupungille viime vuonna *Edun LaDulla* -hiihtoesittelyvideon, jossa kokeilin eri reittejä.

Stadilaiset lähtevät aina hiihtämään Paloheinään ja valittavat sitten, että siellä on hirveä ryysis ja parkkipirkot sakottamassa. Miksette mene Espoon keskuspuistoon? Siellä ei ole vittu ketään ja saa olla rauhassa.

Välillä käyn hiihtämässä Lapis-
sa esimerkiksi Rukalla, Ylläksellä ja Saariselällä. Kesken lenkin on siistiä pysähtyä hiihtokahvilaan, vetää munkki turpaan ja jatkaa matkaa hienoissa maisemissa.

HIIHTÄMINEN ON helvetin hyvää kuntoilua. Kun vetää kunnan lenkin ja pääsee tuntumaan, parin tunnin jälkeen on sellainen fiilis, että nyt on tullut tehtyä jotain. Kuuntelen hiihtäessäni musiikkia tai **Perttu Häkkisen** vanhoja musaohjelmia. Ja kun Perttu sitten heittää kesken lenkin sairaan läpän, jolle nauran itsekseni, vastaan tulevat koululaiset ajattelevat, että tuossa menee joku hullu.

Ilmastonmuutoksen seuraukset alkavat olla mittapuiltaan älyttömiä. Olen käynyt itsekin Kalifornian punapuunmetsissä, jotka ovat todella siistejä. Sanoin pari kolme kuukautta sitten, että kohta Los Angelesissa palaa. En kuitenkaan kelannut, että asiat etenisivät näin nopeasti. Nimeltä mainitsemattomat rikkaat ihmiset valittavat Elokapihasta ja väittävät, ettei aktivis-
mi muuta mitään, mutta kai asioiden täytyy sattua omalle kohdalle, jotta jengi tajuaa, että vittu, tässähan pitää tehdä jotain. Elämme mielenkiintoisia aikoja.

MUUT ELÄIMET

Kirjailija Laura Gustafsson pohdii, mitä voimme tietää metsän asukeista.

...**TÄÄLLÄ JÄÄN KÄÄREISSÄ**, hyhmän sylissä jähmeässä, lämpimänä yhtäkaikki; pikkupöhnässä, äh, eihän vähätellä: kännissä – sisäelin pöhoisenä kuin syväpurppura kivi kimmeltävä – minä pärjään, minä kestan, näin olen päättänyt, näin säättää väkeni

pää selviää kyllä kutukaudelle päästäessä, tällöin läiskyttelen, räiskin mätitähkäni käämien käsiin, vitojen tiheään lehvästöön, röyhelöihin yön hämärän – minä, näiden lätäköiden kreivitär, vetten rehevään säätyläinen, sukua särjen, viiksekään jätin sekä kultakylkisen kesyeläimen, minä yhteytän hyvästi happeni

ja sinä: mitä on se vähä, mikä mielessäs minut tiivistää

että täkykalaksi käy vaikkei yleensä saaliina viehätä

että pyynti on vähän kuin surviaissääskien keräily talvella

että vatsa veitsellä halki ja suolaa sisään ja syö tai syömättä jättää, sitä on kiva onkia sen lisäksi pelkkiä numeroita, lukuja: allekymmenensenttiä perätinelijäkilogrammaa kääpiöityy tai selkä köyristyy MITÄ VÄLIÄ – määritelmää, määrerien määreitä, niitä rakastaa eläin joka siis olet,

sillä ne käyvät järkeen, ne ovat tärkeitä, merkitystä täynnään,

sille eläimelle

sillä sillä pitää olla ääret; se ei äärettömyyttä ymmärrä ja siksei se käsität henkeä eikä voi ikinä evillään sfääreihin yltää

siksi sen päähän ei pälkähdä, että en minä voimiensäästösystistä pysäytä pyrstöä, elä evääkään

kääntämättä; ei minua hyötyajattelu pois päältä hätyytä – tiedäthän: energiaa riittää iäti tai vähintään niin pitkään kuin tuo tähti päällämme sädehtii – ei, en säästöliekillä kärise – minä mietiskelen; elämän läikyntää ällistelen...

Carassius carassius

Wilhelm von Wright

KAINUUN METSÄKIISTAT DOKUMENTTITEATTERIESITYS

OULU 1.3. | HELSINKI 27. & 28.3. | VAARAKOLLEKTIIVI.FI

VAAVA

Kestävä tulevaisuus tarvitsee osaajia – oletko yksi heistä?

Yhteishaku 11.3.–25.3.2025

Kulttuurituottaja (AMK ja ylempi AMK)

Yhteisöpedagogi (AMK ja ylempi AMK)

Tulkki (AMK)

Ole ihmisen puolella - opiskele
Humanistisessa ammattikorkeakoulussa

Verkko | Helsinki | Jyväskylä | Kauniainen | Kuopio | Tampere | Turku

hakijanopas.humak.fi ✨

DIAK MASTER SCHOOL – TEE ARVOISTASI TULEVAISUUS

Opiskele YAMK-tutkinto Diakissa
inhimillisyydestä ja eettisyydestä tinkimättä.
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot eli YAMK-tutkinnot
syventävät ammatillista asiantuntijuutta ja erityisosaamista.
Opinnot voi suorittaa joustavasti verkossa.

YAMK-tutkinnot haussa keväällä 2025:

- Monialainen ja yhteensovittava johtaminen
- Ekososiaalinen työ ja globaali osaaminen
- Arvot, yhteisöt ja etiikka

Diakissa voit opiskella myös AMK-tason tutkinnon
viidessä eri kaupungissa ympäri Suomen.

DIAK

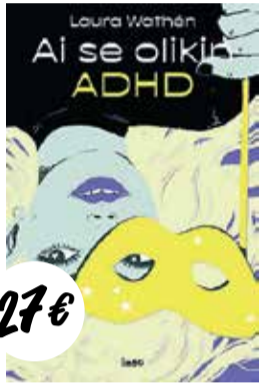
Hae yhteishaussa 11.3.–25.3.
diak.fi/yhteishaku/

SINISILMÄISEN

PASIFISTIN JALANJÄLJILLÄ

Valtavan valikoiman kirjakauppa!

27€

Laura Wathén
AI SE OLIKIN ADHD
INTO
Tietokirja meistä, meille. Kirja kuljettaa Wathénin kuoppaisen markan kasaantuvien mielenterveysongelmien, adhd-diagnoosiprosessin ja sen jälkeisten tunteiden läpi.

25€

Markku Heikkilä
ARKTISEN MAAILMAN JÄLJILLÄ
INTO
Kirja on sukellus maisemiin ja elämään, josta osan olemme juuri menettämässä. Kyse on enemmästä kuin arktisen ilmastosta muuttumisesta.

27€

Anna Kontula
KADONNEEN JÄRJEN METSÄSTYS
INTO
Terapian kielellä käytetään poliittista ja taloudellista valtaa.

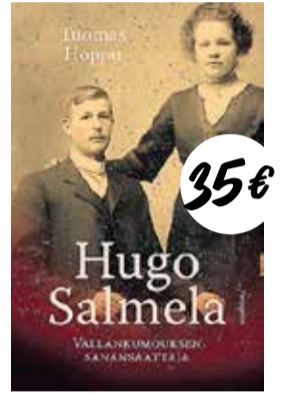
39€

Panu Savolainen & Aleks Talve
ARKKITEHTUURIMME VUOSITUHANNET
SAMMAKKO
Suomen arkkitehtuurin historia alusta loppuun
Kirja kaikille arkkitehtuurista ja historiasta kiinnostuneille.

35€

Franz Kafka
PÄIVÄKIRJAT 1909-1923
SAMMAKKO
Päiväkirjoissa Franz Kafka osoittautuu uteliaaksi, laajasti ihmisiä ja maailmaa ymmärtäväksi kirjailijaksi. Kafkan tuotantoon tutustumisen voi hyvin aloittaa tästä teoksesta.

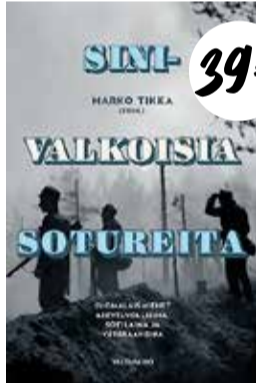
35€

Tuomas Hoppu
HUGO SALMELA VASTAPAINO
Punapäällikkö Hugo Salmelan elämäkerta kuvaa hänen kasvunsa vallankumoukselliseksi ja toimintansa kaartilaisjoukkojen johtajana Kymenlaaksossa ja Tampereella.

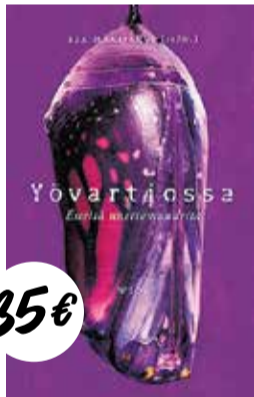
39€

Juho Saari (toim.)
HYVIÄ UUTISIA SUOMESTA
Menestyvän yhteiskunnan tilannekuva
VASTAPAINO
Kirja osoittaa, että historiallisesti tarkasteltuna Suomi on monilla ulottuvuuksilla ja mittareilla ollut parhaimmillaan 2020-luvun alussa.

39€

Marko Tikka (toim.)
SINIVALKOISIA SOTUREITA
Suomalaismiehet asevelvollisina, sotilaina ja veteraaneina
VASTAPAINO
Kirja hahmottelee sotilouden ja sotasankariuden miehistä kehityskulkua 1900-luvun alusta näihin päiviin.

35€

Esa Mäkijärvi (toim.)
YÖVARTIOSSA
Esseitä unettomuudesta
WSOY
Sadat miljoonat ihmiset kärsivät unettomuudesta joka yö. Kiireisessä maailmassamme yleistynyt häiriö on jo merkittävä yhteiskunnallinen ongelma.

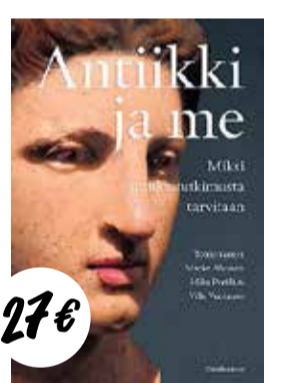
32€

Martin Hårdstedt
SUOMEN RUOTSALAINEN HISTORIA
Tuhat vuotta kieltä, kulttuuria ja politiikkaa
GAUDEAMUS
Millä tavoin ruotsin kielen ja ruotsalaisen kulttuurin vaikutus on näkynyt Suomessa?

29€

Hannu Juusola
ISRAELIN HISTORIA
GAUDEAMUS
Kattava teos käsittelee alueen vaiheita 1800-luvun lopulta ja sionismin synnystä vuonna 2023 puhjenneseen Gazan sotaan saakka.

27€

Ahonen, Perälä & Vuolanto
ANTIIKKI JA ME
Miksi antiikintutkimusta tarvitaan
GAUDEAMUS
Teos esittelee suomalaista antiikintutkimusta, joka on vireää, korkeatasoista ja kansainvälisesti tunnustettua.

50€

Ben Orlin
MATEMATIIKKA RUNOILJOILLE
Universaalin kielen inhimillinen puoli
TERRA COGNITA
Matematiikan havainnollistamisen ja huonojen piirrosten mestari tarkastelee uutuuskirjassaan matematiikkaa kielenä.

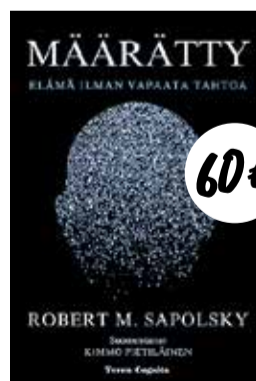
50€

J. Doyne Farmer
JÄRKEÄ KAAOKSEEN
Paremmalla taloustieteellä parempaan maailmaan
TERRA COGNITA
Kuinka kompleksisuustaloustiede parantaa ymmärrystämme talouden toiminnasta.

50€

Peter Turchin
LOPUN AJAT
Eliitit, vastaeliitit ja tie poliittiseen pirstaloitumiseen
TERRA COGNITA
Miten yhteiskunnat ajautuvat sisäisiin kriiseihin ja mitä niistä voidaan oppia.

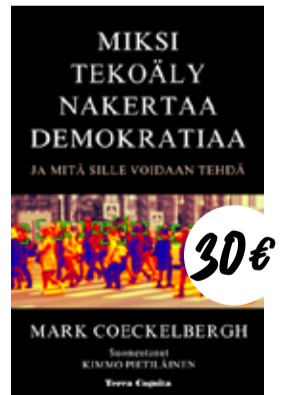
60€

Robert M. Sapolsky
MÄÄRÄTTY
Elämä ilman vapaata tahtoa
TERRA COGNITA
Mitä neurotiede kertoo vapaasta tahdosta.

50€

Vaclav Smil
SUURET SIIRTYMÄT
Kuinka moderni maailma rakennettiin
TERRA COGNITA
Suuret siirtymät, jotka muovasivat modernin maailman.

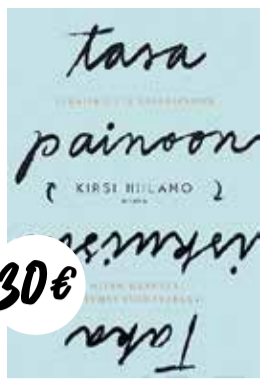

30€

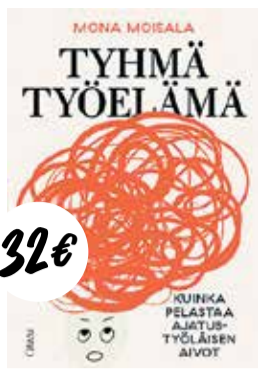
Mark Coeckelbergh
MIKSI TEKOÄLY NAKERTAA DEMOKRATIAA
Ja mitä sille voidaan tehdä
TERRA COGNITA
Tekoälyn uhkat ja mahdollisuudet demokratialle.

rosebud.fi

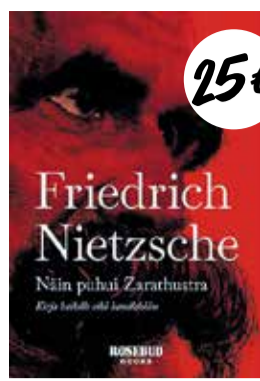
Kirsi Hiilamo
TAKAISKUISTA TASAPAINOON
OTAVA
Muuta vastoinkäymiset voimaksi rohkaisevan opaskirjan avulla.

Mona Moisala
TYHMÄ TYÖELÄMÄ
OTAVA
Aivotutkijan oivaltavat askeleet fiksumpaan työkulttuuriin.

Atefeh Sebdani
OMAN ONNENI NOJASSA
OTAVA
Turvapaikka ei aina ole turvallinen, osoittaa iranilaistyön riipaiseva elämäntarina.

Friedrich Nietzsche
NÄIN PUHUI ZARATHUSTRA
ROSEBUD
Intohimoinen ja satiirinen ilmaisu on sekä nautittavaa että hurjaa luettavaa. Teos on legendaarinen klassikko ja sen kieli on lennokkuudessaan ylittämätöntä.

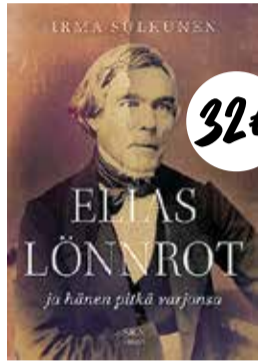
Ursula K. Le Guin
KOMPASSIRUUSU
MOEBIUS
Ursula K. Le Guinin Kompassiruusu on kokoelma novelleja kirjailijan räiskyvimältä luomiskaudelta, 1970-luvulta 1980-luvun alkuun.

Burroughs & Manning
TARZAN KIVINEN FAARAO
ART HOUSE
Tarzan löytää yhdessä Janen ja Korakin kanssa ulos Palul-donin salatuista laaksoista, eksyy muinaiseen Egyptiin ja saa vastaansa pellucidarilaisen Mahar-hirviön.

Minna Silver
SINUHE EGYPTILÄISEN MAAILMA
SKS
Kiehtova arkeologinen matka Mika Waltarin tunnetuimman historiallisen romaanin maailmaan.

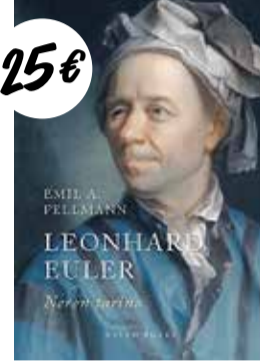
Irma Sulkunen
ELIAS LÖNNROT JA HÄNEN PITKÄ VARJONSA
SKS
Uusi elämäkerta antaa ristiriitaisen kuvan aikansa suurmiehenä juhlitusta Kalevalan kokoajasta.

Elina Sana
KUOLEMAN LAIVA S/S HOHENHÖRN
Juutalaispakolaisten kohtalo Suomessa
ROSEBUD
Suomi luovutti 1942 Saksaan kahdeksan juutalaispakolaista. Vain yksi selvisi hengissä.

Tarmo Kunnas
SUVAITSEVAISUUDEN MONET KASVOT
BASAM
Yritys ymmärtää suvaitsemisen ja suvaitsemattomuuden syvempää olemusta. Tullakseen suvaitsevaksi ihmisen on nähtävä totuudet monesta näkökulmasta.

Emil A. Fellmann
LEONHARD EULER
Neron tarina
BASAM
Euler (1707–1783) oli monien mielestä kaikkien aikojen suurin matemaatikko. Hänen elämäntyönsä on niin valtava, että sen tutkiminen on lähes oma tieteenalansa.

S. Rinne & J. Niemi
MI-NÄ LU-EN -KIRJAT
BASAM
Lukutaidon alkumetreille innostavaa lukemista. MI-NÄ LU-EN on kirjakokonaisuus, jossa Hiiri ja metsän aarre -kirjaa seuraavat muut, pienemmät MI-NÄ LU-EN -kirjat.

Hergé
KAIKKI 24 KOVAKANTISTA TINTTI-ALBUMIA
OTAVA
Tintti on ikinuori lehtimies ja matkailija, jonka rinnalla kulkevat uskollinen koira Milou, kapteeni Haddock, professori Tuhatkauno ja monet muut hahmot.

Sirpa Puhakka & Sari T. Tiiro
RAKKAUDEN RIEKALEITA
Omaishoitajat hoivakriisiä pelastamassa
ROSEBUD
Suomi olisi nykyistään syvemmässä hoivakriisissä, jos omaishoitajat eivät hoitaisi läheisiään. Miten tähän on jouduttu?

Kalevi Kalemaa (toim.)
SUURIA SUOMALAISIA PUOLUSTUSPUHEITA
ROSEBUD
Suomen kansakunnan olemassaolo on ollut monesti uhattuna. Demokraattisia oikeuksia on poljettu, lakia on yritetty väkivaltaisesti muuttaa, ihmisyyttä on loukattu ja oikeutta vapaaseen mielipiteen ilmaisuun kiistä.

Han Kang
WE DO NOT PART
PENGUIN BOOKS
Haunting and visionary new novel, a journey into South Korea's painful history from Nobel Prize winner Han Kang.
NOBEL PRIZE IN LITERATURE 2024

Ilkka Taipale
SINISILMÄINEN PASIFISTI
Kirjoituksia seitsemältä vuosikymmeneltä
ROSEBUD
Kukaan ei tiedä mihin virta vie, mutta Taipaleen kirjoituksissa kuuluu syvä ja vakuuttava rauhan ääni.

Marcel Proust
KADONNUTTA AIKAA ETSIMÄSSÄ
Osat 1-10
OTAVA
1900-luvun merkittävimpiä kaunokirjallisia teoksia, ajan kappaleista rakennettu huikkea sommitelma, muistin ihme. Koko paketti tyylikkäänä pehmytkantinaan.

Tarjoushinnat ovat voimassa helmikuun loppuun.

ONNEKSI MEILLÄ ON MUISTOMME.

Lukemisiin

KAISANIEMENKATU 5
KAISA-TALO, HELSINKI
sivullinen@rosebud.fi

+358 40 017 8965

ROSEBUD
SIVULLINEN

KAIKKIEN ROSEBUDIN
KAUPPOJEN YHTEYSTIEDOT
JA VALTAVAN VALIKOIMAN
LÖYDÄT VERKOSTA.

www.rosebud.fi

SURF ROCKIN UUSI AALTO

Toisen levynsä julkaiseva Mary Ann Hawkins venyttää genren rajoja. Uusissa biiseissä myös lauletaan.

TEKSTI TIMO KALEVI FORSS

MARY ANN Hawkins (1919–1993) oli kalifornialainen surffaja, joka opittiin tuntemaan nimellä ”Queen of the Surf”. Tältä amerikkalaishurjapäältä kuuden helsinkiläismiehen yhtye Mary Ann Hawkins nappasi nimensä.

Vuonna 2015 perustettu instrumentaalibändi tunnettaan energisistä keikoistaan sekä kaurismäkeläisistä musiikkivideoistaan. Yhdysvaltalaiseen surf rockiin pohjaava musiikillinen ilmaisu yhdistyy videoiden suomalaisen todellisuuteen, jossa käydään toamassa räntäsateisella raviradalla taikka ajellaan pitsalähteinä nuhjuisella teollisuusalueella.

”Vaikka aluksi fiilistelimmekin kalifornialaista surf rock -musiikkia, oli selkeää, ettemme halua näyttää siltä. Me asumme täällä Suomessa ja tuomme sen myös esiin. Mielikuva on siis

se, että täällä soitetaan surfia pipot päässä”, saksofonisti **Niko Wilkinson** aloittaa.

Kitaristi **Lauri Talja** täydentää: ”Musiikkivideoitamme voidaan katsoa ikään kuin saman elokuvaohjaajan erilaisina elokuvina, joissa näyttelevät luottonäyttelijät. Meillä on ollut musiikin rinnalla vahvasti visuaalisuus mukana. Mary Ann Hawkins on paljon muutakin kuin musiikkia. Kyseessä on kokonainen juttu taikka konsepti.”

Wilkinsonin tapauksessa koko surf-genre aukesi aikanaan elokuvan, **Quentin Tarantinon Pulp Fictionin**, kautta. ”Sen soundtrackillä oli mageita biisejä.”

Yhtyeeseen kuuluvat myös kitaristi **Janne Nieminen**, rumpali **Eemeli Rimpiläinen**, basisti **Jussi Roine** ja saksofonisti **Aimo Eräkorpi**. Musiikin Mary Ann Hawkins kirjoittaa kollektiivisesti, mutta videoiden käsikirjoituksista vastaavat Talja ja Roine.

”Videoissa ei määritellä mitään tapahtuma-aikaa, niissä on enemminkin jokin fiilis. Toisaalta emme myöskään peittele sitä, että ne tapahtuvat modernissa ajassa. Vähän samaan tyyliin kuin **Aki Kaurismäen** elokuvissa voi olla 2020-luku, mutta kuvassa näkyy silti lankapuhelin ja poliisi polttaa tupakkaa sisätiloissa”, Talja kuvailee.

Mary Ann Hawkins on saanut surfin lisäksi paljon vaikutteita elokuva-musiikista.

”Musiikistamme löytyy suora linkki spagettiwesterneihin, joissa on **Ennio Morriconen** musiikki. Olen kuunnellut ylipäättään paljon leffamusiikkia. Bändimme perusajatus on visuaalisten kokemusten tarjoaminen instrumentaalimusiikin kautta”, Wilkinson sanoo.

Taljan mukaan bändin musiikissa kytkeytyy toisiinsa monta genreä. ”Morriconekin käyttää länkkärimu-

siikissaan paljon twang-kitaraa. Visuaaliseen puoleen olemme saaneet vaikutteita esimerkiksi **Wim Wendersin Paris, Texas** -leffasta. Myös **Jim Jarmuschin** elokuvia on tullut katsottua.”

Vierailevia laulajia

Mary Ann Hawkinsin toinen albumi *Helsinki Surf City* julkaistaan helmikuussa. Tämän jälkeen bändi nähdään keikoilla ympäri Suomen.

Helsinki Surf City -albumilla Mary Ann Hawkins laajentaa reviiiriään ja yllättää. Vaikka albumi lähtee liikkeelle tutulla kitaravetoisella surf rock -jyystöllä, levyn puolivälissä ääneen pääsee kantriokkari **Marko Haavisto**, joka laulaa tyylikkään ja häpeilemättömän iskelmällisen kappaleen *Yöjuna* selvällä suomen kielellä.

Laulubiisejä on levyllä myös muita. Rappäri **Stepa** tulkitsee hupaisan *Beatlesin viisaat sanat*, ja kuvataiteilijanakin tunnettu **Maria Stereo** svengailee biisissä *Rock'n'roll sydän*. Levyn päättää eepin kaihoinen balladi *Ison cityn valot*, jonka tulkitsee näyttelijä-laulaja **Minja Koski**.

”Ekan levyn jälkeen oli aika selkeää, että seuraavaksi tehdään laulubiisejä. Meillä oli jo mielessä tietyt laulajatkin, joiden kanssa halusimme tehdä yhteistyötä”, Wilkinson kertoo.

Bändillä oli Wilkinsonin mukaan pöytälaatikossa useita laulubiisejä, joista levyllä päätyivät mainitut neljä.

”On ollut alusta asti selvää, ettei meidän tarvitse mennä mihinkään muottiin. Rautalankapiireissä on paljon puritanismia. On tietty laatikko, missä saa olla.”

Talja huomauttaa, että vanhoissa 1960-luvun surf-jutuissakin instrumentaalimusiikkiin on yhdistetty laulubiisejä. ”Onhan Agentsillakin sekä instrumentaali- että laulubiisejä.”

Marko Haaviston laulama *Yöjuna* on biisi, jonka voisi kuvitella soivan

tuntuu jatkuvasti kokeilevan uutta. Kuulijasta riippuen osumia ja huteja on varmasti molempia tullut 18 studioalbumin varrella. Uusin levy, *Eteenpäin Elävä*, resonoi tämän kriitikon kohdalla kuitenkin sellaisilla taajuuksilla, että levyä tekee mieli kuunnella uudestaan kerta toisensa jälkeen.

Eteenpäin Elävä on maanläheisyydessään piristävää räppiä. Lajille leimalliset biitit ja loopit loistavat poissaolollaan. Kitara ja viulu soivat, puhaltimet laulavat, ja Asa pistelee ulos omaleimaista pälpätystä, jota elävöittää monipuolinen äänenkäyttö. Levyä voisi kuvailla hauskaksi ja valoisaksi teokseksi, joka on kuitenkin samaan aikaan pohdiskelevan moniulotteinen. Skenessä yhdistellään harvoin näin rohkeasti näin erilaisia elementtejä.

Teemallisesti liikutaan arkisten asioiden äärellä. *Happy Bröodheni* on

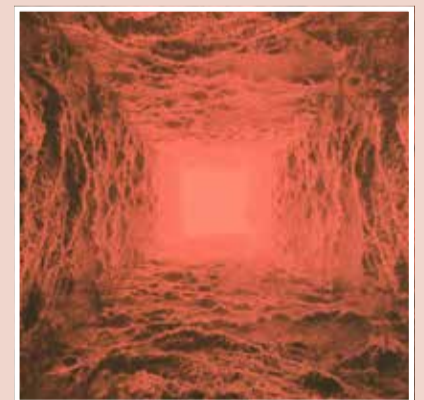
hymynkaaret nostattava biisi onnellisuudesta ja syntymäpäivistä. *Mulle riittää yks puolestaan funtsailee* kysymystä siitä, mikä on tarpeeksi. *Niin pa et vois sin spidaa* vie likviditeetti-huolien äärelle. Vaatimaton mutta anteeksipyytelemätön kokonaisuus osoittaa, ettei aina tarvitse tavoitella suuria.

ANTTI KURKO

Haunted Plasma:

Svart Records (2024)

ROADBURN REDUX -festivaaleille alun perin kasattu *Haunted Plasma* onnistuu debyyttialbumillaan *I* yhdistämään kosmisen krautrock-bändisoiton elektronisiin elementteihin.

Oranssi Pazuzussa, K-X-P:ssä, Grave Pleasuresissa, Circlessä ja Aavikossa vaikuttavien **Juho Vanhasen**, **Timo Kaukolammen** ja **Tomi Leppäsen** yhtye kuvailee musiikkiaan ”kosmiseksi black metaliksi”. Levyn tunnelmat eivät kuitenkaan rajoitu pauhaaviin mustiin syvyyksiin vaan ulottuvat ai-

Asa: Eteenpäin Elävä

Roihis Musica (2024)

NOIN KERRAN VUODESSA levyttävän artistin saattaisi ajatella jumahtavan helposti tyhjäkäynnille, mutta **Asa**

tiuhaan suomalaisilla radiokanavilla. Wilkinsonin mukaan bändi ei kuitenkaan hakenut laskelmoitua radiohiisiä. Laulubiisien myötä levyille on saatu lisää syvyyttä.

”Meidän tyyppistä instrumentaalikamaa jaksaa kuunnella äänitteeltä x määrän verran. Itse olen hakenut aikaa kestäviä biisejä, joiden ääreen voi palata uudelleen”, Niko Wilkinson pohtii.

Instrumentaalikappale *Tour de France* on silkkaa 1970-luvun discoa, jonka sovituksessa isoon osaan pääsee saksofonin lisäksi trumpetti.

”Se tuo mukaan meksikolaisia mariachi-elementtejä. Jossain vaiheessa mietimme, voiko disco-surfia tehdä. Päädyimme siihen, että totta kai voi”, kertoo Wilkinson.

Mielikuvat kumoon

Rautalankatapahtumista elää vahva mielikuva, jossa oikeaoppista musiikkia kuuntelevat vain rock’n’rollin vanoutuneet kannattajat, joista suurin osa on keski-ikäisiä miehiä. Mary Ann Hawkins haluaa ravistella tätä mielikuvaa.

”Suomalainen vanhempi rock-skene on aika pölyttynyt. Meidän agendallamme on vaihtaa etelävaltioiden liput pride-lippuihin”, sanoo Talja.

”Vaikka olemme instrumentaalibändi, haluamme olla vahvasti yhdenvertaisemmän ja oikeudenmukaisemmän maailman takana ja tuoda sitä esiin aina, kun mahdollista – oli se sitten vaikka vaan logomme päivittäminen pride-väreihin”, Wilkinson sanoo.

Hänen mukaansa bändi esiintyy monenlaisille yleisöille. ”Meidät on kyllä otettu yllättävän hyvin vastaan konservatiivisimminkin rockpiireissä”, Wilkinson kertoo.

Mary Ann Hawkins:
Helsinki Surf City (Svart Records)

Antti Sepponen / All Day

na postrockiin, ambienttiin ja noiseen saakka.

I:n verkkaisesti alkavat kappaleet sukeutuvat valtaviksi äänivyöryiksi, ja Haunted Plasman ilmaisu tuntuu-kin nojaavan minimalismin ja maksimalismin kontrastiin. Rytmiosastosta vastaava Leppänen tekee, kuten aina, vakuuttavaa työtä groovaavalla naku- tuksellaan, jonka perustalle Vanhanen ja Kaukolampi loihtivat vaikuttavia melodioita ja tekstuureita vahvasti efektoiduilla kitaroilla, lauluilla ja syntetisaattoreilla.

Vaikka levy on äänimaisemaltaan yhtenäinen, sen viisi kappaletta poikkeaa raikkaasti toisistaan. Levyn aloitava *Reverse Engineer* loksauttaa leuan auki, goottiviboja herättävä *Machines Like Us* panee jalat vispaamaan, ja nimikkobiisi *Haunted Plasma* huipentaa levyn massiiviseen psykedeliaan. Kolkon futuristista tunnelmaa tuke-

vat korvia hivelevät soundit. Kitaroiden ja bassojen äänivallit pauhaavat yhtä muhkeina kuin Oranssi Pazuzun *Muuntautuja* -levyllä (2024).

Nähtäväksi jää, millaiseen mustaan aukkoon Haunted Plasma syöksee yleisönsä esiintyessään 21. maaliskuuta Helsingin Kuudes Linja -klubilla.

MIKA PEKKOLA

Phase Fatale: *Altars*

Bite (2024)

BERLIININ BERGHAIN- ja Tbilisin Khidi-klubien resident-dj **Hayden Payne** eli **Phase Fatale** on tullut tunnetuksi futuristisesta teknotuotannostaan. Hän yhdistelee EBM:n, industrialin ja post-punkin konerytmejä ja

soundeja hienovaraisesti rakennettuihin sekvensserikuvioihin ja -melodioihin. Viime vuoden lopulla ilmestynyt EP *Altars* tuo artistin ilmaisuun uusia hypnoottisia ulottuvuuksia. Levyn on julkaissut Paynen oma levy-yhtiö Bite, joka keskittyy tummasävyiseen ja ko- keelliseen teknoon.

Phase Fatalen aiempia levyjä voi verrata **Ancient Methodsin**, **Crystal Geometryn** ja **Restive Plaggonan** kaltaisten artistien postapokalyptiseen teknoon. Payne tuo *Altarsilla* dystooppisen jyskeen ja äänimaisemien rinnalle toisteista psykedeliaa, kuulaita melodioita ja jopa etäisiä trance-vai- kutteita.

Eheän levyn kolmesta kappaleesta on vaikea valita suosikkia, sillä tuotaja tuntuu varioivan niissä kaikissa samankaltaisia ideoita. **Kangding Rayn** ja **Setaoc Massin** remixit kappaleista *Neon Innocence* ja *Lament Configuration* toimivat mutta eivät avaa uusia ulottuvuuksia. *Altars* herättää ennen kaikkea kutkuttavan aavistuksen siitä, millaisia musiikillisiä muodonmuutoksia Payne suunnittelee tulevaisuudessa.

MIKA PEKKOLA

Ensi-illassa
keväällä
2025:

Minäkkäät

-draamakomedia itsekkyydestä
14.2.-29.3.2025

Ensi-ilta ystävänpäivänä klo 18:30!

Jumalallinen unohtus,
inhimillinen erehdys
Nuoren miehen kasvutarina
11.4.-9.5.2024

Liput: 10-22€

Varaukset:

041 440 5022

tukkateatteri.fi/liput

MARI ROSENDAHL - SARI MAYER - HENRI PUOLITAIVAL - JUSSI-PEKKA NUTO

*This is the flower of a Partisan,
died for freedom.*

ALIVENESS

7.2.-22.2.2025

TANSSITEATTERIMD.FI lippu.fi
HÄLLÄ-NÄYTTÄMÖ HÄMEENKATU 25 TAMPERE

© HEIKKI JÄRVINEN

The Black Rider

The Casting of the Magic Bullets

Musiikki Tom Waits | Ohjaus Lauri Majjala

LIPUT lahdenskaupunginteatteri.fi tai lippu.fi
lktliput@lahti.fi

Teatteri
Telakka
teatteritelakka.fi

tiketti
tiketti.fi/teatteritelakka

ESITYKSET TEATTERI TELAKALLA
26.2. - 14.4.2025

GRETA TUOTANTO ESITTÄÄ KEVÄT 2025

Taianomainen aikamatka keskiajalle
suositussa musikaalissa

ROTTIEN PYHIMYS

21.2.-12.4. Aleksanterin teatteri, Hki

Liput. alk. 49 €

Tulisten tangojen ja upean elokuvamusiikin
tarinallinen kohtaaminen

BUENOS AIRESISTA BERLIINIIN

23.3. Järvenpää-talo
30.3. Savoy-teatteri, Hki

Liput. alk. 36€

Koskettava musiikkidraama Viipurin
evakuonnista 1940

NÄHEMIN, VIIPURI!

1.3. Järvenpää-talo
22. & 29.3. Musiikkiteatteri
Kapsäkki, Hki

Liput. alk. 32 €

Viekoittelevaa ja ilkkurista
20-luvun tunnelmaa

KABAREE BERLIN -KONSERTTI

7.3. Musiikkiteatteri
Kapsäkki, Hki

Liput. alk. 28 €

SVENSKA TEATERN

"Erinomainen
Hamlet
aloittelijoille."
NY TID

"Punk-henkinen
Hamlet iskee
kiinni aikamme
tuntoihin."
VÄSTRA NYLAND

"Kasapin tulkinta
on tinkimätön
ja rohkea."
ARBETARBLADET

SUURELLA NÄYTTÄMÖLLÄ 5.4. ASTI

Hamlet

av William Shakespeare • Regi Dritëro Kasapi

Osta liput svenskateatern.fi • Tekstitys suomeksi • English surtitles

gretatuotanto.fi

lippu.fi + 0600 900 900
(2€/alk.min+mp/mp/vm)

TUOMAS RANTASEN TEATTERIN POLITIIKKA -PODCAST

KUUNNELTAVISSA YLI SATA JAKSOA. KUUNTELE SPOTIFYSTA TAI OSOITTEESTA VOIMA.FI/AUDIO

KAJAANIN KAUPUNGINTEATTERIN KEVÄÄN OHJELMISTOA

Keräilijät - Uusi kotimainen tragikomedial ohjaus Anni Mikkelsen

Ruumiilleni - Kantaesitys 1.2.2025

ohjaus Joel Härkönen

Pesismusikaali - Kantaesitys 14.2.2025

Ohjaus Janne Kinnunen

Veljeni Leijonamieli - Fantasiaklassikko

ohjaus Joel Härkönen

Fucking Åmål - Menestyselokuvan

näyttämöversio, ohjaus Kiia Laine

Lue lisää, varaa liput: kajaaninteatteri.fi

KAJAANIN
KAUPUNGIN
TEATTERI

LILA JOKELIN
VEROT JA KUOLEMA

Action Hero -kirjoittajan uutuuskomedia

Liila Jokelinin uutuus jatkaa Action Hero -komedialla alkaneen äärimmäisen ja absurdin huumorin linjaa.

Liput 38-33 €

TTT TAMPEREEN TYÖVÄEN TEATTERI

PAHA
TEATTERI

Umpimähkä

FARSSIMAINEN TRAGEDIA
PARTIOSTA

VAPAAN TAITEEN TILA 22.2. - 15.3

WWW.PAHATEATTERI.COM

7.3. / 12.3. / 14.3. / 15.3. / 19.3. / 21.3. / 22.3. /
25.3. / 26.3. / 2.4. / 4.4. / 5.4. / 9.4. / 11.4. / 16.4

SARA STRIDSBERG
PYÖRRE
OHJAUS & SUOMENNOS HELENA KALLIO

RODERICK KABANGA NELLY KÄRKKÄINEN FANNI NOROILA ARI HUMMINEN
JAMI TOIVOLA ANNA VEIJALAINEN SENNA VODZOCZE

KOKO

Michail Durnenkov
DIVAN

Huippudraamaatikon uutuusnäytelmä
nyt maailmanensi-illassa!

Esityskausi: 19.3.-11.4.2025
Kansallisteatterin Omapohja-näyttämöllä

Esityskieli: ruotsi

*Kaipuuta, petoksia, yllättäviä
juonenkäänteitä ja glamouria*

► klockrike.fi

Tekstitys suomeksi
Subtitles in English
Русские субтитры

KLOCKRIKETEATERN

28.2. - 2.5.2025

MINNA LUND
HONKANEN / RIDBERG / SUVITIE / MIETALA

DIPTYK

1. EN GOD DÖD 2. JAG VILL SE OSS DANSÄ OCH STÄDA

ESITYS TEKSTITETÄÄN SUOMEKSI
SUBTTILES IN ENGLISH

SIMO PUKKINEN

DIPTYK
PERUSLIPUT
-25% KOODILLA
VOIMA25

15. - 29.3.2025
VIIRUS GUEST
NINNI WEST
HOW TO LIVE TOGETHER

15. - 27.4.2025
VIIRUS GUEST
KAKSI HÖLMÖÄ ODOTTAA
SUSANNA HYVÄRINEN

Diptyykillä tarkoitetaan taideteosta, joka koostuu kahdesta osasta, jotka yhdessä muodostavat yhden taideteoksen. Nämä osat voidaan kiinnittää yhteen tai esittää vierekkäin.

Ohjaaja Minna Lundin Diptyk on kaksiosainen esitys kuolemasta. Se on yhteen huoneistoon sijoittuva intiimi ja banaali montaasi hyvästä kuolemasta ja siitä mitä sen jälkeen.

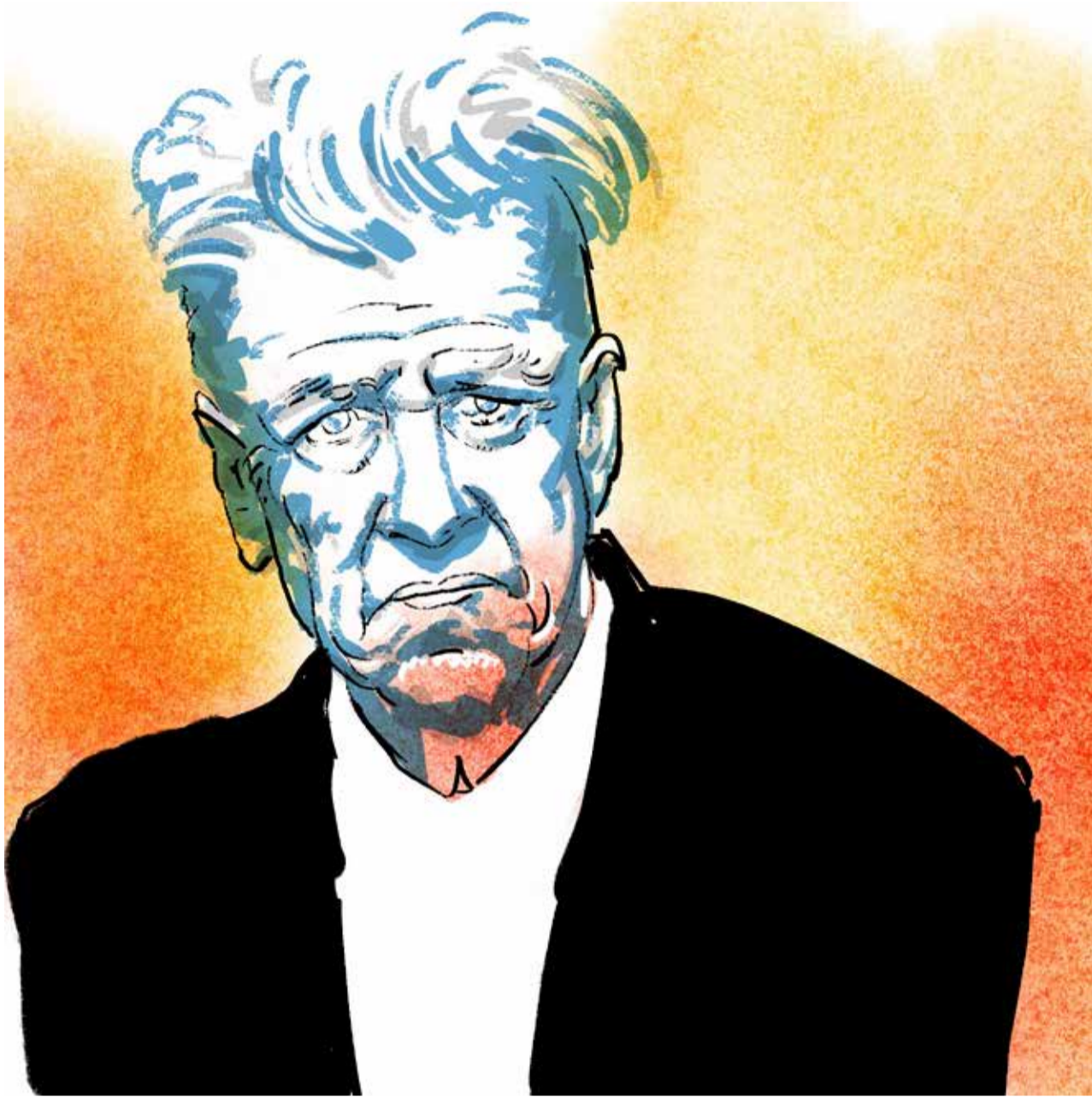
Teoksen ensimmäinen osa pureutuu länsimaisen kuoleman kulttuurin sosiaalisiin ja tilallisiin koreografioihin. Toinen osa kysyy, mitä voimme tehdä kun juuri nyt me kuitenkin elämme?

LIPUT: **fienta**
WWW.VIIRUS.FI
BILJETTER@VIIRUS.FI
+358 9 440 224
VÄLIMERENKATU 14,00220 HELSINKI

17. - 31.5.2025
VIIRUS GUEST
AVARUUDEN NURKKA

5. - 10.6.2025
VIIRUS GUEST
[scene]

VIIRUS

Esoteriaa, salapoliiseja ja flanellipaitoja

Hiljattain menehtyneen elokuvaohjaajan David Lynchin flopista on ajan kanssa kasvanut arvostettu teos.

TEKSTI JANNE SIIRONEN KUVA KARSTEIN VOLLE

LMESTYESSÄÄN vuoden 1992 marraskuussa *Twin Peaks* – *Fire Walk With Me* -elokuva oli tyylijuhla kalkkuna.

Vain kaksi vuotta aiemmin lanseerattu samanniminen tv-sarja oli ollut kansainvälinen hitti ja ilmiö. Tyylijuhlia jännityssarja tuntui raikkaalta tavalla, joka sai muun television näyttämään väsähtäneeltä, halvalta – ja vuonna 1990 – aivan liian kalliulta. *Twin Peaks* oli jotain, josta kohistiin niin koulun pihalla kuin opettajainhuoneessa.

Venäläinen tuttavani kertoi, että kun hänen veljensä 90-luvun alussa lähti vaihto-oppilaaksi Yhdysvaltoihin, tuttavani ainoa tuliaistoive oli ”erikoisagentti Dale Cooperin nauhuri ja pieniä kasetteja”. Toive toteutui.

Ohjaaja **David Lynchin** ja käsikirjoittaja **Mark Frostin** luoma *Twin Peaks* oli hohtokas yhdistelmä flanellipaitaista americanaa, salapoliisijännäriä, surrealismia ja esoteriaa. *Peyton Place*, mutta paljon paljon oudompaa.

Sensaationa debytoinut sarja alkoi kuitenkin menettää momentumiaan jo toisen kauden puolivälissä, kun kysymys ”kuka murhasi Laura Palmerin” sai kanavan painostuksesta vastauksen osassa 17. Loppukausi esitettiin jatkuvasti väheneville yleisömäärille.

Lynch ja Frost päättivät antaa *Twin Peaksin* faneille kunnialliset jäähyväiset elokuvan muodossa. Lynch on myöhemmin myöntänyt, ettei ollut vielä itsekään valmis hyvästelemään

Laura Palmeria ja tämän outoa kotikaupunkia.

Väärin ymmärretty mestariteos

Kun *Fire Walk With Me* teattereihin syksyllä 1992 paljon oli muuttunut.

Se *Twin Peaks*, mihin katsojat olivat rakastuneet, loisti poissaolollaan. Elokuvateatteriin eksynyt yleisö toivoi epäilemättä lisää sitä ”hemmetin hyvää kahvia” ja kirsikkapiirakkaa. Sen sijaan he saivat bruttaalin ja kylmän elokuvan Laura Palmerin elämän seitsemästä viimeisestä päivästä.

Alkuperäisessä sarjassa **Sheryl Leen** esittämä Laura on poissaoleva päähenkilö. Tutustumme hänen elämänsä muiden näkökulmasta. *Fire*

Walk With Me -elokuvassa Laura saa äänen, ja hänestä tulee jotain muuta kuin vain muoviin kääritty kuollut tyttö.

Lynch itse on todennut, että elokuva kertoo ”inestin uhrin yksinäisyydestä, häpeästä, syyllisyydestä, hämmennyksestä ja tuhosta. Se käsittelee myös isän piinaa – sotaa hänen sisälleen.”

Aikalaisarvostelut olivat pahimmillaan bruttaalit. ”Herra Lynchin maku aivokuolleen groteskiuden suhteen on menettänyt uutuudenviehätyksensä” (*The New York Times*). ”Mustan huumorin fanit eivät löydä mitään naurettavaa tästä kauhistuttavasta katsauksesta Lauran viimeisiin seitsemään päivään, elleivät sitten Lynchin teennäisyyttä.” (*The Washington Post*). ”Synkkä ja masentava” (*USA Today*).

Näin elokuvan erikoisnäytöksessä Helsingissä vuonna 1997, viisi vuotta sen ilmestymisen jälkeen. Muistan olleeni järkyttynyt, mutta sitä enemmän yllättyneet. Elokuvanhan piti olla huono? Oliko se huono? En osannut sanoa. Ilmeisesti se oli, koska kaikki vihasivat sitä. Huomasin kuitenkin pian suosittelvani sitä parin viinilasin jälkeen kaikille, jotka jaksoivat kuunnella.

Vuosien mittaan rakkauteni *Fire Walk With Me* -elokuva kohtaan on vain kasvanut – enkä ole ainoa.

Viimeisen reippaan kymmenen vuoden aikana *The Village Voice* on kutsunut elokuvaa ”David Lynchin mestariteokseksi”, *The Telegraph* ”laajasti väärin ymmärretty mestariteokseksi” ja *Time Out* -lehden mukaan se on ”suoraviivaisin, oudoin, surullisin ja kiistatta loistavin kaikista Lynchin elokuvista”. Vuonna 2019 elokuva valittiin British Film Instituten 1990-luvun neljänneksi parhaaksi elokuvaksi.

Ajassa kiinni jälleen

1990-luvun alussa *Fire Walk With Me* oli oudolla tavalla *sekä* edellä *että* jäljessä ajastaan. Tämän vuosituhannen puolella sen ahdistavuus tuntuu jo luonteelta.

Internet-ajassa *Twin Peaksin* kulttisuosio on muutenkin ottanut uusia kierroksia. Sarjan mysteeri on innoittanut loputtomiin spekulatioihin ja uusiin tulkintoihin.

Joidenkin faniteorioiden mukaan *Twin Peaksin* spirituaalinen taso esimerkiksi on sekoitus sarjan luoneiden Lynchin ja Frostin yhteisiä ja henkilökohtaisia uskomuksia. Ainakin mustan ja valkoisen killan konseptit on helposti jäljitettävissä Frostin teosofia-kiinnostukseen ja teosofian äidin **H. P. Blavatskyn** kirjoituksiin.

Teosofian mukaan kaikkien uskontojen taustalla on esoteerinen oppi, joka on muinoin levinnyt ympäri maailman. Nykyisin se on löydettävissä täydellisenä vain muutamista salaisista kirjastoista, jotka ovat ”henkisen veljeskunnan” hallinnassa. Tätä veljeskuntaa on kutsuttu valkoiseksi killaksi (*White Lodge*), ja Blavatskyn mukaan sen juuret ovat pääosin Tiibetissä.

OHISALO

ALGORITMIEN VALTAA EI PIDÄ OTTAA ANNETTUNA

Todistamme parhaillaan, kuinka demokratiat – tavalla tai toisella – suistuvat itsevaltiuteen. Vallan keskittyminen on saanut uusia muotoja: rahan ja poliittisen vallan rinnalle on syntynyt algoritmien ja datan valta. Tuorein esimerkki on Yhdysvalloista, jossa teknologiamiljardöörit rahoittivat presidentti Donald Trumpin uudelleenvalinnan.

Algoritmit ovat kaikkialla. Ne määrittelevät sananvapautta, viestintää, journalismia, demokratiaa, yhdenvertaisuutta, politiikkaa. Näihin vallankäytön muotoihin on yhä useammin pääsy vain yhä harvemmillä superrikkailla teknomiljardööreillä.

Natsitervehdykset ja mitä kummallisimmat kulttuurisodan lietsomiset eivät ole vahinkoja. Niillä siirretään ihmisten fokusta kipeistä poliittisista päätöksistä. Samalla yhteiskuntien ja kautuminen vahvistuu. Ihmisten epävarmuus omasta ja lähipiirin pärjäämisestä kasvaa, kun ympäri maailmaa työntekijöiden oikeuksia rajataan, terveydenhuoltoon ja koulutukseen pääsyä vaikeutetaan, kansalaisyhteiskunnan, tieteen ja taiteen toimintaedellytyksiä kavennetaan, sananvapauden nimissä ruokitaan naisvihaa, rasismia, homo- ja transfobiaa.

Lopulta tästä kaikesta hyötyy vain se kourallinen miehiä, jotka pitää hallussaan rahaa, kaikkia algoritmeja ja nyt jopa valtaa, joka demokratioissa kuuluu kansalle.

Trumpit lupaavat rahoittajilleen purkaa teknojättien sääntelyä, ja samalla somealustojen ja algoritmien hallitsijat nauravat matkalla pankkiin, kun eripura somealustoilla tuottaa taas lisää dataa myytäväksi eteenpäin. Kreikan entinen valtiovarainministeri Yannis Varoufakis ei turhaan ole kutsunut uutta aikaa teknofeodalismiksi, jossa me tuotamme alustoille ja niiden omistajille mammonaa, usein ilman suurempaa päätösvaltaa.

Tätä vastaan voi, ja pitää, taistella. Kiristetään rikkaimpien verotusta. Laitetaan rajat tekoälylle ja algoritmeille. Laitetaan rajat vaalirahoitukselle. Vaaditaan enemmän ilmasto- ja luontotoimia. Turvataan ihmisoikeudet. EU:n suunnan pitää olla jatkossakin demokratia ja oikeusvaltio, monenkeskinen kansainvälinen yhteistyö, ei yksinvaltiutus. Tämä suunta varmistetaan niin kaduilla kuin kabineteissa. Ei turruta ja hiljennyt, vaan nostetaan enemmän ääntä.

Maria Ohisalo

MARIAOHISALO.FI • @MARIAOHISALO

Monet teosofian opeista juontavat juurensa hindulaisiin pyhiin Veda-kirjoihin ja buddhalaisuuden perusajatuksiin. Lynchin oma linkki molempiin syntyi jo vuonna 1973, jolloin hän aloitti päivittäiset transsendenttisen meditaation (TM) harjoituksensa. TM:n kehitti intialainen joogaguru **Maharishi Mahesh Yogi**, joka tunnetaan länsimaissa esimerkiksi The Beatles -yhtyeen hengellisenä opettajana. Maharishin teesit perustuvat pitkälti hindulaisen Vedanta-filosofian opetuksiin.

Näillä opeilla on yhteys myös Lynchin paljon lainaamaan lempi-elokuvaan *Ihmema Oziin* (1939). Alkuperäisen teoksen kirjoittanut **L. Frank Baum** oli nimittäin niin ikään teosofi. Erään teorian mukaan Baum käytti kirjassaan tarkoituksella symboliikkaa, joka välitti teosofian ja buddhalaisuuden keskeisiä käsitteitä lukijoille. Täten tulkittuna *Ihmema Ozin* päähenkilöiden kokemukset voi nähdä myös allegoriana sielun matkalke kohti valaistumista.

Ehkä *Twin Peaks* oli David Lynchin yritys luoda jotain vastaavaa? Lynch otti ainakin meditaation äärimmäisen vakavasti. Hän muun muassa kiersi 16 eri maassa promotoimassa perustamaansa David Lynch Foundationia. Järjestön päätehtävä on rahoittaa transsendenttisen meditaation harjoituksia julkisissa kouluissa.

”Olemme kuin nukkuja”

Fire Walk With Me -elokuvan alkupuolella agentti Phillip Jeffries (**David Bowie**) materialisoituu FBI:n alueelliseen päämajaan Philadelphiassa ja kertoo kiihtyneenä agentti Cooperille (**Kyle MacLachlan**) ja tämän pomolle Gordon Colelle (Lynch), kuinka ”me elämme unen sisällä”.

Sama ajatus, ”olemme kuin nukkuja, joka näkee unta ja elää sitten unessa”, toistuu myös *Twin Peaksin* vuonna 2017 esitetyllä kolmannella kaudella.

Repliikki on suora lainaus hindulaisista Veda-kirjoista ja kuuluu kokonaisuudessaan näin: ”Olemme kuin hämähäkki. Kudomme elämämme ja kuljemme sen varassa. Olemme kuin nukkuja, joka näkee unta ja elää sitten unessa. Tämä pätee koko maailman kaikkeuteen.”

Transsendenttisen meditaation kivijalkana toimivaan Vedanta-filosofiaan kuuluu perusajatus nondualismista. Nondualistiset uskonnot opettavat, että perimmäinen todellisuus on yhtenäinen, jakamaton kokonaisuus ja että kaikki ilmeiset erot välillämme ovat vain illuusiota.

Puhuessaan aiheesta Lynch itse käytti usein (pseudo)tieteellisiä termejä kuten ”yhtenäinen kenttä” (*unified field*). Hänen mukaansa kentän piiriin pääsi transsendenttisen meditaation avulla.

Toinen elokuva, jonka vaikutus näkyy Lynchin filmeissä, on kokeellisen elokuvan mestarin **Maya Derenin** *Meshes of the Afternoon* (1943). Myös Maya Deren tunsu hindulaisen filosofian ja vaihtoi nimensäkin hindu-

jen ”illuusion jumalattaren” innoittamana.

Hindufilosofiassa Maya on ”voimakas voima, joka luo kosmisen illuusion siitä, että kokemamme maailma on todellinen”. Pohjimmiltaan Maya on tiedon puutetta todellisesta luontees-tamme, ja kuten mikä tahansa tietämättömyyden muoto, se lakkaa olemasta kun tiedämme paremmin.

Lynch näki ihmiset, itsensä mukaan lukien, ”salapoliiseina” maailmassa, joka on täynnä merkkejä ja vihjeitä, joita yritämme ymmärtää. Mark Frost on vahvistanut, että agentti Dale Cooperin hahmo perustuikin monella tapaa Lynchin itseensä, puhetapaa myöten.

”Vihjeitä on kaikkialla, kaikkialla ympärillämme. Mutta palapelintekijä on fiksu. Vaikka vihjeet ympäröivätkin meitä, ne sekoitetaan jotenkin johonkin muuhun. Ja tätä jotain muuta, vihjeiden väärää tulkintaa, me kutsumme maailmaksemme. Meidän maailmamme on maaginen savuverho”, pohdiskeli Pölkkyrouva *Twin Peaksin* uusintoihin lisätyssä, Lynchin kirjoittamassa introssa vuonna 1993.

Fire Walk With Men äärimmäisen väkivaltaista loppukohtausta seuraavassa epilogissa Laura Palmer ja agentti Cooper ovat kaksistaan punaisessa huoneessa. Yhtäkkiä Laura näkee aiemmin kadonneeksi luulemansa enkelin. Loppukuvassa hän nauraa ja itkee helpottuneena. Katsoja ei tiedä miksi. Ehkä syynä on todentuntuinen uni – painajainen – josta hän on hetki aiemmin herännyt? Tai kaiken kattava kosminen vitsi, jonka hän tajuaa juuri kokeneensa.

Wannabe-hippi hyvin istuvassa puvussa

Ei tarvitse olla uskontotieteilijä kyetäkseen arvostamaan Lynchin ja Frostin luomaa rikasta maailmaa *Tiibetiläisine kuolleiden kirjoinen* ja muinaisine uskomuksineen. Loppujen lopuksi Lynch oli itsekin vain entinen partiolainen ja wannabe-hippi hyvin istuvassa puvussa.

1960- ja 1970-luvuilla Yhdysvalloissa nuoruutensa eläneet olivat ”etsijöiden sukupolvi”, joka hylkäsi monia vanhempiansa uskomuksia ja arvoja. Vuonna 1946 syntynyt Lynch oli teknisesti ottaen ”boomer”, eikä hänen polkunsu henkisen kehityksen ja uususkontojen maailmaan ollut erityisen poikkeuksellinen.

Puhuessaan elämästään Lynch nosti esiin aina idyllisen taianomaisen lapsuuden ja myöhemmät opiskeluvuotensa Philadelphiassa. Kaupungin pahoinvointi, pelko, viha ja rasismi jäivät pysyvän jäljen taiteilijaan. Tämä kontrastien Amerikka – valo ja varjo, viattomuus ja korruptio – on Lynchin taiteen universaalia ydintä.

Vaikka joskus saattoi tuntua siltä, Lynch ei yrittänyt hämmentää katsojaa, päinvastoin. Lynchin elokuvat ovat yritys paljastaa taikurin temppu: raottaa verhoa ja esittää ne abstraktit, salaperäiset voimat, jotka – hänen mukaansa – ohjaavat tietämättämme elämiämme.

Jessi Jokelainen alkoi piirtää sarjakuva-albumia naisten roolista Suomen politiikassa ja päätyi itse kansanedustajaksi ennen kirjan ilmestymistä.

TEKSTI ANSSI BWALYA KUVAT JESSI JOKELAINEN

”**N**O, KAI täällä on asiat mallillaan 2000-luvulla?” kyselevät Suomen ensimmäiseen

eduskuntaan vuonna 1907 valitut kansanedustajat **Hilda Käkikoski** ja **Miina Sillanpää** sarjakuvahahmoina.

Kuinka tasa-arvoista yhteiskunnallinen vallankäyttö on nykyisin maassa, jossa naisille saatiin aikoinaan äänioikeus ensimmäisenä Euroopassa? Vasemmistoliiton kansanedustajan **Jessi Jokelaisen** marraskuussa ilmestynyt *Femokratia*-sarjakuvateos koettaa vastata tähän kysymykseen.

Jokelainen ammentaa sarjakuvassa omista kokemuksistaan, tutkimuslähteistä ja lähivuosien uutisvirrasta. Teos havainnollistaa, mitä naispoliitikot saavat arjessaan kestä: suoraa seksuaalista häirintää muilta kuntapolitikoilta, naisvihaa verkossa, median ulkonäkökeskeisyyttä.

Kirjaa aloittaessaan Jokelainen oli istunut useamman vuoden Oulun

kaupunginvaltuustossa ja osallistunut vuosia poliittiseen keskusteluun sosiaalisen median ja bloginsa kautta. Viime kesänä hän nousi varasijalta eduskuntaan.

Valtakunnan politiikassa ei ole tullut vastaan sellaista kasvokkaista asiattomuutta, jota hän kohtasi aloitettuaan kaupunginvaltuutettuna. Jokelainen arvioi silti samojen asenteiden kohdistuvan naisiin kaikilla politiikan areenoilla.

”Kyllä se on valitettavasti aika samanlaista riippumatta paikasta”, hän sanoo.

Tarvitaanko tasa-arvoon naispoliitikkoja?

Politiikassa naisia kohdellaan huomnommin kuin miehiä, ja tällä voi olla laajoja seurauksia. Jos häirintä ja syrjivät asenteet työntävät naisia ja marginalisoituja vähemmistöjä pois politiikasta, tämä heijastuu Jokelaisen mukaan myös tehtyihin päätöksiin. Ja

poliitikkojen päätökset taas vaikuttavat tasa-arvon toteutumiseen.

Jokelainen uskoo, että jos politiikkaa tekevät ennen kaikkea keski-ikäiset miehet, se vaikuttaa siihen, millaista politiikkaa keskimäärin tuotetaan.

Tampereen yliopiston tutkijatohtori **Josefina Sipinen** toteaa, että teoriassa miespoliitikko voi tietysti edistää naisia koskevia tasa-arvokysymyksiä siinä missä naispoliitikkin. Käytännössä sukupuolella näyttää kuitenkin olevan merkitystä.

”Löytyy paljon kotimaista ja kansainvälistä tutkimusta siitä, että tietyt naisille spesifit kysymykset ovat paremmin mukana päätöksenteossa, kun naisia on myös päättäjissä”, Sipinen sanoo.

Tällaisia kysymyksiä ovat perhevapaat, lasten päivähoito ja ikäihmisten palvelut. Jos yhteiskunta ei huolehdi lapsista ja ikäihmisistä, hoivavastuu siirtyy tyypillisemmin naisille kuin miehille.

Tasa-arvon edistäminen ei toki voi perustua siihen, että jokaisesta ihmisryhmästä olisi eduskunnassa omat edustajansa. Lisäksi kansanedustajien päätökset vaikuttavat moniin ihmisiin, joilla ei edes ole äänioikeutta eduskuntavaaleissa: lapsiin ja nuoriin, Suomessa vailla kansalaisuutta asuviin sekä tuleviin sukupolviin. Päättäjille soisi kykyä ajatella muidenkin kuin itsensä kaltaisten ihmisten tarpeita.

Tiettyyn ryhmään kuuluminen tekee silti politiikasta yleensä sitoutu-

neemman tämän ryhmän oikeuksien puolustamiseen. Naisten ja vähemmistöjen osallistuminen päätöksentekoon todella vaikuttaa politiikan suuntaan.

Edistystä ikuisella työmaalla

Naisten edustus politiikassa on viime vuosikymmeninä kasvanut. Vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen 200 kansanedustajasta naisia oli ennätyselliset 94 eli 47 prosenttia, mutta vuoden 2023 eduskuntavaalien jälkeen naisedustajien määrä laski kahdella. Suomen kunnanvaltuustoissa naisten osuus oli vuoden 2021 vaalien jälkeen 40 prosenttia.

Yksi selitys naisten pitkään jatkuneelle aliedustukselle voi Sipisen mukaan olla se, että naisten usko kykyihinsä politiikassa on keskimäärin selvästi heikompi kuin miehillä. Taustalla vaikuttavat sosiaaliset normit ja stereotypit.

”Poliittisena johtajana ja edustajana toimiminen ei kuulu naisen sukupuolirooliin niin vahvasti kuin miehen”, Sipinen sanoo.

Mielenkiintoinen poikkeus sääntöön olivat aluevaalit. Vuonna 2022 valituista aluevaltuutetuista 53 prosenttia oli naisia. Tämäkin voi liittyä sukupuolirooleihin: aluevaltuustot keskittyvät sosiaali- ja terveysasioihin, jotka on perinteisesti nähty naisille ominaisina aloina. Valtuustoihin äänestettiin pal-

voima **Tilaa Voiman viikkokirje**
 Uutta luettavaa joka viikko sähköpostiisi
 voima.fi/uutiskirje

Tampere Filharmonia

95

Konserttiin Tampereelle

Pe 28.3. klo 19
Game on!
 Pelimusiikkia

Elisar Riddelin, kapellimestari

Musiikkia klassikkopeleistä
 Assassin's Creed IV, Angry Birds,
 Minecraft, Halo, Final Fantasy III,
 Fortnite, Alan Wake ja Lego
 Ninjago...

Pe 11.4. klo 19
Zappa

Jukka Lisakkila, kapellimestari
Marzi Nyman, kitara ja laulu
Arttu Takalo, lyömäsoittimet

Zappa-faneille! Legendaarisen
 amerikkalaisuusikon ja
 säveltäjän Frank Zappan
 tuotantoa orkesterisovituksina.

Liput 40/30/20 €.
 Tampere Filharmonian konsertit
 Tampere-talon Isossa salissa.
 Konsertti- ja lipputiedot:
tamperefilharmonia.fi

Kuva: Aki-Pekka Simkoski

jon naisvaltaisten sotealojen ammattilaisia. Tutkimusten perusteella poliitikon sukupuoli vaikuttaa siihen, kuinka päteväksi hänet arvioidaan milläkin politiikan osa-alueella.

Suomessa on kuitenkin tapahtunut myös aitoa asennemuutosta. Yhä useampi on valmis äänestämään naista siinä missä miestäkin. Aiemmin selkeä enemmistö miehistä äänesti miesehdokkaista, kun taas naisten äänet jakaantuivat tasaisemmin naisille ja miehille.

Vuosien 2019 ja 2023 eduskuntavaaleissa tämä ero näyttää käytännössä hävinneen. Viime eduskuntavaaleissa sekä miehistä että naisista noin 60 prosenttia äänesti kanssaan samaa sukupuolta olevaa ehdokasta. Sipilén pohtii, että muutosta voi osin selittää naisten nousuminen näkyviin rooleihin monessa puolueessa.

Jessi Jokelaisen sarjakuva-albumin viimeisiltä sivuilta löytyy median uutisotsikoita kuvitteellisesta tulevaisuudesta. Yksi niistä julistaa, että sukupuolten tasa-arvo on viimein saavutettu.

Miltä tällainen Suomi näyttäisi? Mistä tietäisimme päässeemme perille? Jokelainen naurahtaa kysymykselle.

”Se on ehkä semmoinen työmaa, mikä on ikuisesti käynnissä.”

Tavoitteesta ei silti saa hellittää. Tarvitaan selkeästi tasa-arvoon tähtävä poliittikka. Esimerkiksi työelämän rakenteissa ja perhepolitiikassa riittäisi Jokelaisen mukaan vielä ravisteltavaa.

Femokratia-arvio sivulla 44.

BORIS GODUNOV - MIES KUIN UNELMA

Kantaesitys 1.2.2025

teatteri
JURKKA
lippu.fi⁺
www.jurkka.fi

KONFUUSIO

-festivaali
vol. 2

15.3.2025
Tiivistämö, Helsinki

9.2.-4.5.2025

Hyvinvoinnin
UUSI
SUKUPOLVI

MUSEOKESKUS TAIKA | HÄMEENKATU 3D, HYVINKÄÄ
TI-PE 12-18, LA-SU 11-17 | WWW.MUSEOKESKUSTAIKA.FI

SUSANNA AIRAKSINEN / ROSA-MARIA PERÄ

ENSI-ILTA 12.2.2025

VAMPIIRA

MITEN KAIVAA OMA HAUTA SUULLA

TARTU EARLY BIRD -LIPPUTARJOUKSEEN: KOM.LIPPU.FI

Uusi kotimainen kantaesitys kertoo kulttihahmo Vampiran luoneen, amerikansomalaisen **Maila Nurmen** tarinan ja kuljettaa sen mukana katsojansa 50-luvun Hollywoodiin loistoon, mutta toisaalta outojen ja ulkopuolisten maailmaan.

KOM-teatterin Vampira yhdistelee iloisesti camp-henkeä ja mustaa huumoria. Se on ylistys mielikuvituksen rikkaukselle, erikummallisuudelle ja ulkopuolisuudelle.

Rooleissa **Vilma Melasniemi, Juho Milonoff, Isla Mustanoja, Alina Tomnikov** ja **Juho Uusitalo**.

KOM
TEATTERI

SELLOSALI

Tutustu koko ohjelmistoon:
sellosali.fi

Pe 21.2.
Miiko Toiviainen:
Kepeä elämäni

Ke 26.2.
Minun elämäni Ukraina!
Sotaa paenneiden naisten tarinoita

La 1.3.
Lämpöklubi:
Johanna Tohni: Huonosti käyttäytyvät äidit

Ke 5.3.
Suomifilmin Salaiset Kansiot – kadonnutta naisroolia etsimässä

To 20.3.
Will Funk For Food:
Fistful of Funk

© Kajo Rauni

Pe 21.2.

Ke 26.2.

La 1.3.

© Esko Paavola

Ke 5.3.

© Jussi Ulkumäki

To 20.3.

KulttuuriEspoo

lippu.fi⁺

Sellosali, Soittoniekanaukio 1 A, Leppävaara

Konfliktin pitkät juuret

Uudet käännokirjat kertovat Gazan sodan taustasta Palestiinan näkökulmasta.

 Kirja-arviot

TEKSTI ESKO JUHOLA

LOKAKUUSSA 2023 ALKANUT viimeisin Gazan sota on herättänyt myös suomalaiset kustantamot. Israel-Palestiinan konfliktia ovat käsitelleet viime aikoina romaaneissaan muun muassa **Terhi Törmälehto** ja **Irene Zidan**. **Hannu Juusolan** *Israelin historiasta* on puolestaan äskettäin ilmestynyt laajennettu laitos.

Tietoa konfliktista lisäävät myös **Rashid Khalidin** *Palestiina* ja **Raja Shehadehin** *Mitä Israel pelkää?* Ensimmäinen on perusteellinen historiallinen tutkimus ja toinen taas esseemuotoinen tiivistys konfliktin historiasta. Kumpikin teos nostaa esiin palestiinalaisen näkökulman.

Modernin Israelin historian alkupiste on 1800-luvulla syntynyt juutalainen kansallisuusaate eli sionismi. Sen pohjimmaisena ajatuksena on, että juutalaiset eivät ole vain uskonnollinen ryhmä vaan muodostavat oman kansakuntansa. Liikkeen keskeinen tavoite oli juutalaisen kansallisvaltion perustaminen Palestiinaan, mikä toteutui vuonna 1948. Siinä missä Israelissa kyseistä vuotta juhlietaan itsenäistymisvuonna, alueen palestiinalaiselle väestölle se on *nakba* (arab. katastrofi).

Raja Shehadehin esseessä juuri *nakba* on konfliktin ydin. Toisaalta, kuten Khalidi osoittaa, *nakba* oli oikeastaan vain kulminaatiopiste kolonialistisessa prosessissa, joka oli alkanut jo 1800-luvulla. Se konkretisoitui vuonna 1917 annettuun Balfourin julistukseen, jossa Britannia ilmoitti tukevansa juutalaisten kansallisen kodin perustamista Palestiinaan. Ongelmana tietysti oli se, että alueella asui jo joku muu.

KHALIDIN KIRJAN läpileikkaava teema on asutuskolonialismina tunnettu ilmiö. Lyhykäisydessään sillä tarkoitetaan kolonialistista prosessia, jossa ulkopuoliset uudisasukkaat pyrkivät muuttamaan alueelle ja syrjäyttämään siellä ennestään asuvan väestön. Tällaisia asutuskolonialistisia valtiota ovat

muun muassa Yhdysvallat, Kanada, Australia – ja Israel.

Khalidi pyrkii kirjassaan osoittamaan, että sionismien ja myöhemmin Israelin valtion pohjimmainen tavoite on ollut alusta lähtien koko Palestiinan kolonisoiminen ja siellä asuvan palestiinalaisväestön pois karkottaminen. Tulkinta vetää mutkia suoraksi, mutta täysin vääränä sitä ei voi pitää, varsinkin jos asiaa katsoo palestiinalaisten näkökulmasta. Palestiinalaisten elintila on vuosi vuodelta kaventunut, minkä lisäksi Israelin nykyisessä oikeistohallituksessa istuu ministereitä, joiden tavoite on liittää vuoden 1967 sodassa miehitetty alueet lopullisesti osaksi Israelia – kansainvälisen yhteisön mielipiteistä välittämättä.

Khalidin kirja ei ole mitenkään radikaali, sillä Israelin historian tulkitseminen asutuskolonialismin näkökulmasta on tätä nykyä jo tutkimuksen valtavirtaa. Näkökulma ei ole kuitenkaan lyönyt kovin hyvin läpi kansainvälisessä tai suomalaisessa mediassa. Tämä on yhtäältä seurausta Israelin ylläpitämästä narratiivista ja toisaalta journalismin sisäänrakennetusta pakosta tarkastella Palestiinan konfliktia kummankin osapuolen näkökulmasta. Samanlainen tasapuolisuuden pakko ei näy esimerkiksi Ukrainan sodan uutisoinnissa.

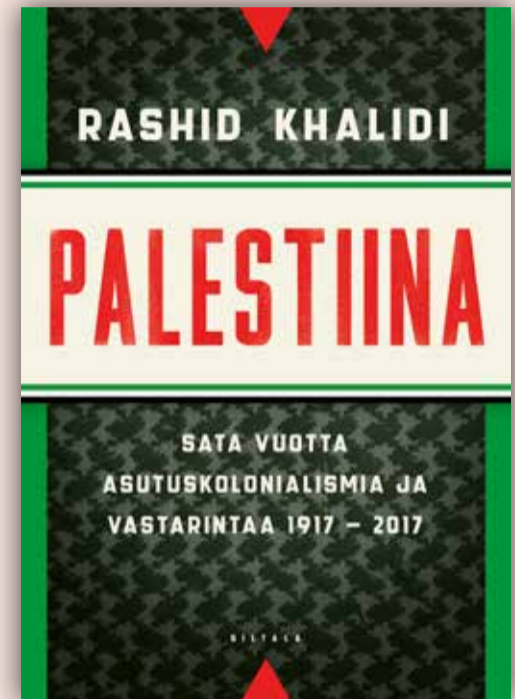
KHALIDIN JA SHEHADEHIN TEOKSIA yhdistää ajatus siitä, että palestiinalainen narratiivi on jäänyt pimentoon erityisesti yhdysvaltalaisessa kontekstissa. Tämä on keskeistä, sillä Israel on pitkälti riippuvainen Yhdysvaltain sotilaallisesta ja poliittisesta tuesta. Yhdysvallat on **Joe Bidenin** johdolla seisonut Israelin rinnalla vankkumatta myös nykyisessä Gazan sodassa, ”ellei oteta lukuun vaisuja ja silminnähden epäaitoja retorisia moitteita”, kuten Khalidi kirjassaan toteaa.

Shehadeh (ja esseeseen esipuheen kirjoittanut **Noora Dadu**) siteeraa puolestaan palestiinalais-amerikkalaista **Edward Saidia**: ”[V]aikka palestiinalaisilla on ollut tukenaan kansainvälisen oikeuden, päätöslauselmien ja konsensuksen mukainen laillisuus, oikeutus ja toimivalta, kuten on yhä tänäkin päivänä, yhdysvaltalaiset lainsäätäjät ja media yksinkertaisesti kieltäytyivät ’näkemästä yhteyksiä, tekemästä johtopäätöksiä [ja] toteamasta yksinkertaisia tosiasioita.’” Yhdysvaltojen lisäksi tämä koskee toki muitakin länsimaita.

Myös Khalidi viittaa taajaan kirjassaan Yhdysvaltoihin ja siihen, kuinka voimakkaasti Israel on keskittynyt vaikuttamaan maan mediaan ja politiikan avainhenkilöihin. Yhdysvaltain Israel-myönteisyyteen vaikuttaa suurvaltopoliittisten motiivien lisäksi myös se, että myös Yhdysvaltojen oman eetoksen ytimessä on ajatus uudisraivaajakansasta, joka on luonut valtion ”tyhjästä”.

KHALIDI EKSYI KIRJASSAAN paikka paikoin yksityiskohtiin ja oman henkilöhistoriansa erittelyyn siinä määrin, että kokonaiskuva hämärtyy. Suomentaja **Anna Tuomikoski** on selvinnyt pääosin hyvin Khalidin monopolvisista lauseista, vaikka alkukieli paistaakin toisinaan läpi.

Myös **Koko Hubaran** käänno Shehadehin kirjasta on suurimmalta osin sujuva. Khalidin suomen-

noksen kustantajalle täytyy kuitenkin antaa pyyhkeitä siitä, että teksti on pakattu aivan liian pieneen tilaan. Pienen tekstin tihrustaminen ei ainakaan lisää lukunautintoa.

Alueella on yli sadan vuoden aikana käyty useita sotia, mutta väkivaltaisuuksissa kaikki niistä kalpenevat tämänhetkisen Gazan sodan rinnalla. Jo aiemmin Israelin sotilaallisia operaatioita ja Gazan pommituksia on kuvattu ”täysin suhteettomiksi”, mutta nykyisen tuhon laajuuteen eivät enää sanat riitä.

Sekä Shehadeh että Khalidi käsittelevät teoksessaan myös nykyistä Gazan sotaa. Khalidille sota on vain jatkumoa vuonna 1917 alkaneelle ”sata-vuotiselle sodalle”. Shehadeh puolestaan korostaa, kuinka Hamasin lokakuun 2023 hyökkäyksestä on tullut Israelissa jotain sellaista, jonka varjolla voidaan oikeuttaa mitä tahansa.

Khalidin ja Shehadehin teokset nostavat tärkeällä tavalla esiin palestiinalaisen äänen, joka on konfliktin historiassa jäänyt suurimmaksi osaksi Israelin narratiivin varjoon. Kumpikin teos on tärkeä lisä suomenkieliseen aiheesta käsittelevään kirjallisuuteen ja avaa uusia näkökulmia konfliktin historiaan.

Rashid Khalidi:
Palestiina – sata vuotta asutuskolonialismia ja vastarintaa 1917–2017
Suom. Anna Tuomikoski
Siltala 2024, 389 s.

Raja Shehadeh:
Mitä Israel pelkää? – Israel–Palestiina-kysymyksen historia, nykyhetki ja tulevaisuus
Suom. Koko Hubara
Kosmos 2024, 127 s.

Saisinko huomionne, sanoi influensseri

Mediamaisemasta kertova teos päivitettiin nykyaikaan.

TEKSTI ANTTI KURKO

VUONNA 2012 ILMESTYNYT

Mediayhteiskunta-teos piirsi kuvan yhteiskunnan mediariippuvuudesta. Dataa on virrannut paljon verkkokaapeleissa tämän jälkeen – arvioiden mukaan 90 prosenttia kaikesta siitä on luo- tu viimeisen parin vuoden aika- na. Mediasisältöjen digitalisoitu- minen ja määrä ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Jokainen äly- puhelimen ja sosiaalisen median tilin omistava ihminen on käytän- nössä digitaalisen sisällön tuotta- ja ja niiden kuluttaja.

Kun *Mediayhteiskunta*-teosta lähdettiin päivittämään, sen teki- jät, professorit **Janne Seppänen**

ja **Esa Väliverronen**, joutuivat kirjoittamaan lähes kaiken uusiksi. Ja lisäämään nimen perään alaotsi- kon ”viestintä ja valta huomiotalous-*nessa*”. Teos ilmestyi marraskuussa.

Datamäärien kasvun huomioon ottaen on para- doksaalista, että internet on tilana ”kutistunut” vii- meisen kymmenen vuoden aikana. Vietämme suu- rimman osan ajastamme rajatuilla alustoilla ja sivustoilla, emmekä surffaile vapaina kuten ennen.

Erityisesti sosiaalisen median palvelut haluavat pitää käyttäjät omien palveluidensa sisällä. Syy- nä on huomiotalous: media-alus- tat ja niiden käyttäjät kilpailevat huomiosta, josta kerättävä käyt- täjädata taas on mahdollista ja- lostaa myytäväksi tuotteeksi.

Kirja tarkastelee näitä ympä- ristöjä mediatutkimuksen näkö- kulmasta. Siinä sisältöjen rin- nalle nostetaan vähintään yhtä merkittäväksi tekijäksi viestimet, kuten laitteet ja alustat, joissa si- sältöjä luodaan ja kulutetaan. Keskiöön nousevat tällöin vallan uudet muodot, kuten alustakapi- talismi, algoritmit sekä koukutta- vuuteen pyrkivä suunnittelu.

Vielä kymmenen vuotta sitten sosiaalisen me- dian alustoista kirjoitettiin ylistävään sävyyn. Ne nähtiin hauskoina ja demokraattisina tiloina, jot- ka toivat yhteen vanhoja luokkakavereita ja kaatoi- vat diktatuureja. Optimismi on vaihtunut kysymyk- seen, pitäisikö näitä alustoja pikemminkin kieltää, koska ne muodostavat alustan vakoilulle, vihapu- heelle, valeutisille ja propagandalle. Ne myös kyt-

keytyvät entistä kovemmin poliittiseen ja taloudel- liseen valtaan.

Kirjan loppupuolella huomio siirtyy mediasisältöi- hin. Journalistisen median portinvartijuuden rinnalle on noussut alustoja, algoritmeja ja influenssereita. Tä- mä on laajentanut sisältöjen monipuolisuutta. Samal- la viestinnästä on tullut yhä enemmän vaikuttajavies- tintää ja rajat journalististen ja kaupallisten sisältöjen välillä ovat hämärtyneet.

Mediayhteiskunta – viestintä ja valta huomiotalous- dessa -kirjalta olisi voinut toivoa vielä vahvempaa näkökulmaa median ympäristövaikutuksiin näin ilmastokriisin ja luontokadon aikana. Striimaami- nen, tekoäly ja ylipäätänsä digitaalisen median kul- tus todetaan ekologisesti haitallisiksi, mutta sen toteamisesta jatketaan heti muihin aiheisiin. Mah- dollisuus yhdistää huomiotalouden toimintalogiik- ka mediaympäristöjen materiaaliin vaikutuksiin, kuten kaivos- ja energiateollisuuteen, jätettiin nyt käyttämättä. Siinäpä näkökulmaa seuraavaan teok- seen Kokonaisuudessaan kirja tarjoaa kuitenkin selkeän ja kompaktin mutta kattavan näkökulman 2020-luvun mediayhteiskuntaan.

Janne Seppänen & Esa Väliverronen:
*Mediayhteiskunta – Viestintä ja valta huomiotalous-*nessa**
Vastapaino 2024, 333 s.

Feminismin perusteet tekstivetoisena sarjakuvana

TEKSTI MIIA VISTILÄ

KANSANEDUSTAJA Jessi Jokelainen kertoo teoksessaan historiallisten ja omakohtaisten esimerkkien kautta, millaista häirintää ja vähättelyä nai- set joutuvat politiikan kentillä kohtaamaan. Samalla käy selväksi, miten mies on yhä normi ja miksi politiikkaan tarvitaan useampia erilaisia näkö- kulmia. Kriittinen katse kääntyy myös feminismin ja naisille tarjottujen voimaantumismallien suuntaan.

Femokratia on sisällöltään painava ja lukukokemuksena raskas. Vaikka sivut ovat ilmeisesti taitettuja ja selkeästi sekä miellyttävän persoonallisesti tekstattuja, tekstimassaa on suhteessa kuvien mää- rään niin paljon, ettei sarjakuvakerronnan eri keinoja juuri päästä käyttämään. Tämä tuo yksityiskohdiltaan muuten hallittuun teokseen zinemäistä henkeä: on menty sanomisen tarve edellä!

Harmaasävyiset henkilökuvat elävöit- tävät tekstiä ja muistuttavat, kuka puhuu tai keistä puhutaan. Kuvat ovat kauniita ja valokuvamaisen eloisia, mutta suurin osa niistä on puhuvia tai poseeraavia päitä. Il- meiden ja asentojen takia kuvat muistuttavat valokuvien päälle tehtyjä digi- maalauksia. Visuaalisesti kiinnostavimpia ovat sivut, joissa on puhuvia päi- tä monipuolisempaa kuvakerrontaa.

Kirja on havainnollistava aikalaishistoriikki naisten asemasta politiikas- sa ja hyvä perusteos feminismin varsinkin niille, jotka eivät ole aiheesta vie- lä paljoa lukeneet.

Jessi Jokelainen: *Femokratia*
Suuri kurpitsa 2024, 126 s.

Saunatontun verilöylyssä

TEKSTI JARI TAMMINEN

AKI MÄKIAHON *Saunatonttu* on häpeilemät- tömän verinen ja pulp-kirjallisuuden perin- teestä ammentava teos, jonka piti alun perin nähdä päivänvalo elokuvana. Koska elokuva- projektit ovat hitaampia kuin mannerlaatat ja kalliimpia kuin kulta, Mäkiäho päätti muo- toilla tarinansa kirjaksi. Hyvä että päätti, lu- kija kiittää.

Teoksen minäkertojana toimii sauna- tonttu, jonka asenne nykyihmistä kohtaan on välinpitämätön, toisinaan jopa lannistuneen misantrooppinen. Saunatonttu elää ja liik- kuu ihmisten maailmassa ja auttaa saunoja vapautumaan taakoistaan mutta on samalla hämmästyntynyt yhteiskunnan menosta. Usein minäkertojan tuntemusten keskiössä on syvä paheksunta nykyaikaista kulutuskulttuuria, pinnallisuutta, itsekokeskeisyyttä sekä kaiken sotkemista kohtaan.

Vuosisatojen mittaisen elämänkaarensa aikana saunatonttu on nähnyt kristinuskon saapumisen ja vanhojen uskomusten katoamisen. Ihmisten ja tonttujen välinen ymmärryksen puute ja harvinaiset kohtaamiset johtavat toistuvasti hyvin verisiin lopputulemiin – toisinaan tarkoituksella ja toisi- naan ihan vaan epähuomiolla. Hyvää tarkoittava tonttu kuitenkin iloitsee vilpittömästi, jos ihmisen kuolema on kivuton, komea ja kunniakas.

Mikäli Mäkiähon tarina näkisi päivänvalon elokuvallisena hankkeena, sii- tä voisi syntyä jotain joulupukkimytoлогияa purkavan *Rare Exports* -elokuvan kaltaista. Vanhoja myyttejä tarkastellaan vilpittömän kiinnostuneena, samal- la niistä kuitenkin huumoria löytäen.

Saunatontun tehtävä on huolehtia siitä, että saunojat tulevat puhtaiksi. Toisinaan pelkkä pinnan puhdistaminen ei riitä – silloin varsinaisen löylyn lisäksi tarvitaan verilöyly.

Aki Mäkiäho: *Saunatonttu*
Omakustanne 2024, 214 s.

Räjähdysherkkää tavaraa

TEKSTI VENLA VÄLIKANGAS

UUTUUSSARJIS YLLÄTTÄÄ räjähdysherkkyydellään. **Tex Hänninen** kieltää lukijaa jyrkästi lukemasta teosta siellä, missä on avotulta. *Café Nobody Extra* -albumin huumori on paikoin melko synkkää, ja luodinkestäviin silmälaseihin sonnustautuminen osoittautuu järkitekoksi, kun koossa ovat kaikki katastrofin ainekset.

Ted Nougat on kadonnut. Tämän etsintä saa kaistapäisiä käännteitä, kun mestaridekarit Silvio ja Jalmari Jalopenos osoittautuvat heti kättelyssä toheloiksi. ”Voi tietty olla, että me ajettiin sen yli. Tätä kärkyä on nimittäin tosi vaikea pitää tiellä”, Silvio aprikoi ja viittaa kulkupeliin, joka on ovelasti naamioitu elintarviketukun autoksi kiinnittämällä sen katolle jättimäisen maustekurkun.

Työ on rankkaa ja arvaamatonta. Jalmari Jalopenos -taiteilijanimellä tunnettu Bob Camaro päätyy henkisesti vääristyneiden tai pahasti loppuun palaneiden ammattitsivien tukiryhmään.

Hänninen on sarjakuvataiteilija, joka on toiminut myös Like- ja Johnny Kniga -kustantamoiden graafikkona. Hänen *Pupuankka*-sarjakuviansa nimikkohahmo tekee paluun tuoreessa teoksessa. Muutoin Hänninen on ammentanut koko ”kepeän kasvutarinan” aiheet päiväkirjamerkinnöistään, joskin tapahtumat ovat vain ”suuntaa-antavia”.

Teoksen ironia jatkuu mainoksissa, joissa lehtikioskeilla ja kaduilla retelöiviä lukijoita kehoitetaan tilaamaan *Café Nobody* -lehdet itselleen ”katumellakkahintaan”, jotta nämä lakkaisivat nujakoimasta keskenään eivätkä suistuisi ties mihin hämäräbisneksiin.

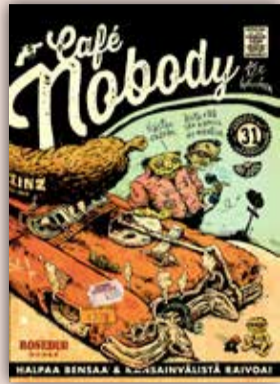
Kuvitukset ovat taidokkaita, pääasiassa mustavalkoisia ja tarkan yksityiskohtaisia. On ilahduttavaa, että kun teoksen ilmestymistä on aina tilanteen vaatiessa lykätty hamaan tulevaisuuteen, taiteilija viimein suvaitsee vapauttaa lukijansa epä tietoisuudesta.

Café Nobodyssa vaara on alati läsnä. ”Voiko päivä enää kovaotteisemmin alkaa? Ei kai.”

Tex Hänninen: *Café Nobody Extra*

Rosebud Books 2024, 60 s.

(Rosebud Books on Voima-lehteä kustantavan Voima Kustannuksen osakas.)

Väärillä papereilla rajan yli

TEKSTI MIIA VISTILÄ

VENÄLÄINEN AKTIVISTI pakenee kotimaansa kiristyvästä tilannesta Suomeen punkbändin matkassa. Sopeutumista uuteen kotimaahan helpottaa sateenkaareva punkskene, johon päähenkilö solahtaa kohtalaisen sutjakasti huolimatta ikävistä sattumuksista, kuten omaisuutensa menettämisestä tulipalossa. Oleskeluluvan saamiseksi hän solmii avioliiton suomalaisen (pano)kaverinsa kanssa.

Niko-Petteri Nivan *Salome*-teoksen pelkistetty piirrosjälki on ilmeikästä ja zinehenkisen letkeää, mikä sopii hyvin tarinan henkeen. Mustavalkoisen tussiviivatarinan ruuduissa mustaa on käytetty säästeliäästi, mutta käsikirjoituksen huumorissa sitäkin runsaammin. Kuvista voi tulla huolimaton vaikutelma, mutta sen ei pidä antaa hämätä – tarina on todella mieitty ja käsikirjoitus erinomainen. Kahdessa aikatasossa kulkeva tarina kerii auki kohtausta kohtaukselta, kuinka Salome aloittelee uutta elämää Suomessa ja mitä tapahtui ennen hänen lähtöään.

Räävitön huumori sekä päähenkilön kekseliäs selviytyjäasenne pehmentävät tarinan taustalla piileviä synkkiä ja moniulotteisia poliittisen vallankäytön muotoja. Pehmeyttä ja lämpöä tarinaan tuovat monenlaiset ihmissuhteiden kuvaukset ja solidaarisuus, joka on yksi tarina suurista teemoista.

Teos nostattaa monenlaisia tunteita ja kestää useammankin lukukerran.

Niko-Petteri Niva: *Salome*

ZumTeufel 2024, 192 s.

“AIDAN TOISELLAKIN PUOLELLA ON ÄITEJÄ”
MAYA ARAD YASUR: 17 ASKELTA KUINKA PYSYÄ HUMANISTINA VERILÖYLYN JÄLKEEN
OHJAUS: HEIKKI HÄKKÄ LAVALLA: MONA KORTTELAMPI
ENSI-ILTA: 7.2.2025

tiketti Helsinki

VT VALTIMON TEATTERI
Aleksis Kiven katu 22, Helsinki, www.valtimonteatteri.com

Nordic Drama Corner

Talteen edistämiskeskus
Centre for Konstruktivende
Actis Promotion Centre Finland

MAYA ARAD YASUR:

A M I S
T R E U R
D A M I

OHJAUS: HEIKKI HÄKKÄ
LAVALLA: MONA KORTTELAMPI, ANNA RANTA & ASTA RENTOLA
ESITYSKAUSI: 3.2-29.3.2025

tiketti Helsinki

VT VALTIMON TEATTERI
Aleksis Kiven katu 22, Helsinki, www.valtimonteatteri.com

Talteen edistämiskeskus
Centre for Konstruktivende
Actis Promotion Centre Finland

Vaikka *Queen of Fucking Everything* -sarjan kiistaton näkökulmahenkilö on Linda, siinä on panostettu myös sivuhahmoihin. Esimerkiksi Juho Milonoffin esittämän pultsarin voi nähdä taivaallisia varoituksia tuovana arkkienkelinä tai Lindan tunnontuskien ruumiillistumana.

Teatteria ja kameratöitä

Queen of Fucking Everything -televisiosarjan luoneen Tiina Lymin henkinen koti löytyy teatterista.

TEKSTI TUOMAS RANTANEN

Jaakko Kahilanen / Rabbit Films

KIINTEISTÖVÄLITTÄJÄ Linda huomaa tulleen miehensä pettämäksi ja olevansa puilla paljailla. Oman keskiluokkaisen statuselämänsä säilyttääkseen hän on valmis ryhtymään vaikka huumekaupiaaksi ja murhaajaksi. Luokkasatiiri ja Lindan sisäinen kamppailu kiteytyvät kohtauksissa, joissa hän joutuu hankaukseen kotikulmilla hengaillevan asunnottoman pullojen kerääjän kanssa.

Tällaista tapahtuu **Tiina Lymin** kirjoittamassa ja ohjaamassa *Queen of Fucking Everything* -televisiosarjassa, joka on saanut suuren suosion. Vuonna 1994 Teatterikorkeakoulusta näyttelijäksi valmistuneella Lymillä on takanaan pitkä ura teatterin, television ja elokuvien parissa niin näyttelijänä, ohjaajana kuin kirjoittajana.

”Kirjoitin sen spurgun hahmon muistuttamaan, että vaikka ihmisillä on joskus fyysisesti eroa vain kadun leveys, henkisesti ja sosioekonomisesti heidän välillään voi olla pisin mahdollinen matka. Maagisen realismin tyyliä lajissa hahmo edustaa myös Lindan syvintä pelkoa siitä, mitä hänelle itselleen voi tapahtua. Lisäksi hän on Lindan samusirkkamainen omatunto, joka pääsee huutamaan koko universumin puolesta, että hänen tekemisensä on väärin”, selittää Lymi.

Hahmoja esittävät **Laura Malmivaara** ja **Juho Milonoff** ovat tunnettuja teatterinäyttelijöitä. Lindan ja spurgun kohtaamisessa voi tunnistaa myös sellaista absurdia liioittelua, joka on ehkä tutumpaa teatterista kuin suurimmasta osasta television kotimaisia draamasarjoja.

”Oli kyse teatterista tai kameratyöstä, jokaisessa jutussa on oma realisminsa. Ja ohjaajan tärkein tehtävä on virittää asiat kohdalleen niin, että kaikki osallistujat tekevät töitä saman realismin eteen. Teatteri on tuonut omaan tekemiseeni ymmärryksen henkilön kaaresta. Näyttelijä ei voi seisoa hahmonsa vieressä, vaan hänen on voitava näyttellä hahmoaan alusta loppuun asti sen kipupisteestä käsin.”

Vaikka sarjassa korostuu näyttelijätyö, Lymin mukaan sen budjetissa ei ollut yhtään enempää harjoitusaikaa kuin muissa vastaavassa sarjoissa.

”Ahkeran ennakkoharjoittelun sijaan käytän muutenkin mieluummin aikaa siihen, että puhun näyttelijän kanssa läpi kohtaukset ja kaiken sen, mistä roolissa minusta on kyse. Ajattelen, että jos jokin ei toimi, en itse ole antanut riittävästi informaatiota.”

Mitään ei myöskään improvisoitu.

”Kaikki replat on kirjoitettu side-sanoja ja rytmiä myöten! Mutta kameratyö eroaa teatterista siinä, että näyttelijällä ei ole mitään hajua kokonaisuudesta, vaan hänen on pakko luottaa palasten yhteen kokoamisesta vastaavaan ohjaajaan.”

Television realityharha

Queen of Fucking Everything kuuluu Lymin edellisen *Sisäilmaa*-sarjan (2021) tai vaikka **Leea Klemolan** ja **Kaarina Hazardin** *Myrskyn jälkeen* -sarjan tapaan teoksiin, jotka kyseenalaistavat television liitettävää realismin vaatimusta. Sosiaalisen median perusteella joitakin katsojia tuntuu häirinneen esimerkiksi se, että siinä on kuvattu huumekauppaa ja kunnallista päätöksentekoa ilakoivan tyyliä. Teatterissa

”No siinä nurinassa pointti kyllä vähän hukkuu. **Aristoteles** on sanonut jotain sellaista, että taiteen tehtävä ei ole kertoa, mitä tapahtuu, vaan mitä olisi voinut tapahtua. Esimerkiksi siinä kaavoituskuviossa olennaista tietenkin on se, että meidän täytyy pitää huolta, että kuvatun kaltaisia välistä-veitoja ei tapahtuisi.”

Kiinnostavampana Lymi pitää kuitenkin sitä, miten joidenkin katsojien on ollut vaikea sulattaa keski-ikäisen naisen kyseenalaisia valintoja.

”Siinä on kyse rakkaudettomasta henkilöstä, joka on kykenemätön ottamaan toisten tunteita huomioon. Kaikkien *Kummisetien* ja muiden jälkeen herää kysymys, että voisiko se tyrmistys liittyä jotenkin sukupuoleen.”

Sarja edustaa muutenkin tuoreella tavalla sitä elokuva- ja televisiotuotantojen uutta aaltoa, jossa naisnäkökulma korostuu niin tekijyydessä kuin aiheissakin. Samasta ehkä kertonee sekin, miten Lymin ohjaaman *Myrskyluodon Maijan* (2024) on nähnyt elokuvateatterissa jo yli 470 000 katsojaa.

”Kyllä tällaista tilaa on alalle tullut, mutta ei pidä harhautua ajattelemaan, että tasa-arvokysymys olisi nyt lopullisesti hoidettu pois päiväjärjestyksestä tai että muutenkin kaikki olisi hyvin. Käynnissä oleva alan rutistaminen juuri nousukiidossa on surullista. Se rikkoo niin ihmisiä kuin tekemisen rakenteita tavalla, jota on todella vaikea korjata myöhemmin.”

Takaisin teatteriin

Tekijälle itselleen televisiosarjan menestys todistaa siitä, että kaiken ta-

vanomaisen keskellä ihmiset haluavat katsoa myös omaehtoisempia vaihtoehtoja, kun sellaisia heille tarjotaan. ”Minulle on iso voitto, että sarjan seuraajien sukupuoli näyttää olevan fifty-fifty ja että seuraajien ikäjakauma ulottuu 15-vuotiaista aina niihin kuuluisiin Pihtiputaan mummoihin.”

Aikaa kuvastaa hyvin se, että yleisömenestyksestään huolimatta Lymi on tällä hetkellä työtön.

”Vireillä toki on asioita. Tietysti tässä vaiheessa uraa sitä haluaa myös palkkaa tekemisistään. Samalla on pakko ottaa huomioon sekin, että mihi haluaa käyttää seuraavat kaksi tai kolme vuotta, joka väkisinkin menee hankkeisiin, joissa itse käsikirjoittaa ja ohjaa.”

Paluu teatteriinkin on aina mahdollinen. Lymi muistuttaa, että Suomessa on kiinnostavasti muuntautuva kansanteatterin perinne: ”Minulle se on henkinen koti, jota rakastan. Kaikki asiat, joita näyttelijänä, ohjaajana tai kirjoittajana osaan tai kuvittelen osaavani, tulevat pohjimmiltaan teatterista.”

Teatterissa käyminen on yhteisöllisempää kuin televisiosarjojen seuraaminen kotisohvalla. Lymistä on ollut kiinnostavaa, miten hänen sarjastaan on tullut ilmiö sosiaalisessa mediassa.

”Siinä keskustelussa on jotain halua sellaiseen yhteisöllisyyteen, joka teatteriin kuuluu jo lähtökohtaisesti. Siis vähän samalla tavalla kuin teatterissa ensin ollaan yhdessä ja esityksen jälkeen poistuttaessa pulistaan siitä, mitä on porukalla koettu.”

Queen of Fucking Everything löytyy Yle Areenasta.

Miehen kuolema

BORIS GODUNOV (1552–1605) vehkeili itsensä tsariksi asemastaan **Iivana Julman** vähälahjaisen kruununperijän holhoojana. Hänen jämästä johtajuudestaan **Aleksandr Puškin** kirjoitti näytelmän (1831) ja **Modest Musorgski** sävelsi oopperan (1874), jonka jykevät bassoroolit sittemmin siivittivät tähteyteen **Martti Talvelan** ja **Matti Salmisen**.

Teatteri Jurkan *Boris Godunov – mies kuin unelma* -esityksessä ollaan tekevinään Puškinin näytelmää, mutta sopasta syntyy läikähdyttävän moniaineinen ja itseironinen tutkielma kuningasnäytelmien toksisesta maskuliinisuudesta. Materiaalivirrassa vilisee **Shakespearea**, ulkoisia ja sisäisiä elimiä, fallistista Neuvosto- ja Venäjämilitarismia, Pussy Riotia, sankarioopperaa, metsästys- ja eränkävijämiehisyyttä aina **Vesa-Matti Loiria** myöten ja aika paljon muuta. Välillä lähdetään kultaisella vessanpontolla tutkimusmatkalle miehen kehon sopukoihin, ja toisaalla Puškin näyttäytyy nukketeat-terihahmona ja lammasteleva kansa lystikkäinä sorminukkeina.

Esityksen konsepti on kreditoitu Puškinin ohella koko työryhmälle. Lavalla nähdään nimihahmon ohella it-

seenä ja alter egoaan **Eetu Rauhas-ta** esittävä **Ville Sandqvist**, hänen kauniisti laulavana peniksenään **Iiro Ollila** ja palvelijakseen kesytettynä karhuna **Sanna Hietala**.

Tekstin poliittisesta epäkorrektiudesta tulevat mieleen Hietalan mainiot näytelmät *Saalistajat*, *Tätiratsastajat* ja *Kettutytön paluu*. Tärkeässä osassa esityksen estetiikkaa ovat **Nuutti Koskisen** surrealistiset videot, **Jorma Uotisen** koreografiat, **Saku Kaukiaisen** valot, **Heini Maarasen** nuket ja **Noora Salmen** puvut. Aivan erityisen onnistunut ratkaisu liittyy ilmeikkääseen karhupukuun, jonka takaa Hietala näyttelee sukupuolisarkastista rooliaan sananmukaisesti silmät edellä.

Loputtoman amokin, luikurinlaskun ja liioitellun patetian keskellä ihan kaikki ei osu lankulle eikä langanpäistä pidä lukua kukaan, mutta lopputulos on kaikessa luovassa hiltittömyydessään viihdyttävä ja pohja-ajatukseltaan puhutteleva. Joku voisi toki epäillä, ettei se mies oikeasti sitenkään kuollut, vaan siellä ja lepattaa entistään pontevampana heti kun esirippu laskeutuu.

Esitykset 7.5. asti.

Ei makseta!

ANTONIA JA MARGHERITA ryntivät kotiin isojen kantamusten kanssa. Paikallisessa supermarketissa on noussut hintakapina, ja väki on haalinut joukkovoimalla tavaroita mukaansa.

Näin alkaa Nobel-kirjailijan **Dario Fon** (1926–2016) *Ei makseta, ei makseta* (1974), jota esitettiin jo vuonna 1978 Helsingin Lilla Teaternissa. Nyt sen voi nähdä **Ari Wahlstenin** ohjauksena Helsingin Tapanilassa nimellä *Näillä palkoilla ei makseta!*

Vuonna 1908 perustettu Tapanilan Työväen Näyttämö on pääkaupunkiseudun vanhin harrastajateatteri. Vaikka näyttelijöiden osaaminen ymmärrettävästi vaihtelee, ensamblen meiningsä näkyy aito innostus tarinaan ja omiin hahmoihin.

Parhaiten iskut osuvat kohdalleen Antoniaa esittävältä **Paula Koskelainen-Nordbergiltä** ja hänen miehensä Vannin nahkoihin hypänneeltä **Juha**

Halmelalta. Hauska yksityiskohta liittyy tv-hahmo Columbolta lainattuun poliisitarkastajan olemukseen.

Vaikka tekstiin on lisäilty arvonnalisävero, ilmastonmuutosta ja SAK:ta, Italian 1970-luvun anarkistinen omakädenoikeus ja marxilainen luokkatheoria eivät jäännöksettä istu 50 vuotta myöhempään Suomeen. Silti Fon teksti on yhä hykerryttävän hauska, ja siitä riittää piikkejä meillekin.

Esitykset 15.3. asti. Ari Wahlsten vieraillee helmikuussa Teatteri politiikka -podcastissa.

Eläinkautinen

TAISTELLESAAN Espanjan sisällissodassa vasemmiston riveissä **George Orwell** turhautui stalinistien, trotskilaisten ja anarkistien keskinäiseen vihanpitoon. Tämän siivittämänä hän kuvasi *Eläinten vallankumouksessa* (1945) vertauskuvallisen eläintilan kautta Neuvostoliiton totalitarismin synnyn. Siinä vallanhimoinen sika Napoleon (**Stalin**) muuttaa vanhan siitossian Majurin (**Leninin**) idealismin sen irvikuvaksi, karkottaa sika Lumipallon (**Trotskin**) maanpakoon ja alistaa farmin kaikki muut eläimet lammaslaukukseen.

Ajallisesta ja paikallisesta sidoksestaan huolimatta teos kuvaa yleispätevästi ihmisuuntoon kuuluvaa autoritäärisyyttä ja laumasieluisuutta sekä erityisen ajankohtaisellakin tavalla poliittisen puheen ja propagandan loittumista.

Michael Baranin Kansallisteatteriin ohjaamassa sovituksessa Orwellin klassisen tunnistettavaa diktatuuri-mallia ei ole ryhdytty sovittamaan oman yhteiskuntamme salakavalampaan manipulointiin. Sen sijaan faabeli on käännetty ympäri eikä lavalla nähdä yhtään eläintä. Kun kahlehditut ihmisingit kertovat meille Orwellin

tarinaa eläytyen vain osittain sen hahmoihin, syntyy vertauskuva tuotantoeläimistä, jotka lusivat edessämme omia elinkautisiaan.

Keskeisistä hahmoista **Vernerin Liljan** Napoleonissa on harkitun anoksin Stalinin julmaa vainoharhaisuutta ja **Marketta Tikkasen** Lumipallossa Trotskin älyllistä energisyyttä ja monentasoista turhautumista. Erityisen tärkeäksi nousee **Wenla Reimaluodon** Vinkuja, jonka hahmossa ikaikainen lakeijuus törmää tämän ajan poliitikkojen tekoja ja puheita lipevimmäksi veistelevään spin doctoriin.

Tärkeää symboliikkaa sisältää myös lavastus- ja pukusuunnittelija **Tarja Simonen** esityksen aikana täydentämä suuri taustakuva, jossa näytelmän tapahtumia kuvataan kuin luolamaalaukseen ikuistuneena ihmisen kronikkana. Samalla se näyttää tallentavan muistiin myös ihmisen eläimille aiheuttaman kärsimyksen historiaa.

Esitykset 27.3. asti. Näyttelijä Wenla Reimaluodon ja puku- ja lavastussuunnittelija Tarja Simonen haastattelu löytyy Teatterin politiikkaa -podcastista.

Elämä työnä

KUORO MARSSII yhtenä rivinä kohti etukatsomoa laulaen kuin 1970-luvun Ylioppilasteatterissa konsanaan. Kappaleessa kysytään: *Miksi haet tätä työtä? Miksi juuri sinut pitäisi valita?*

Näin potkaistaan käyntiin Porttiteatterin musikaali *Balladi työstä*. *Esitys merkityksellisyydestä*. Nykyisten ja entisen vankien sekä taiteen ammattilaisten muodostaman teatteriryhmän näytelmissä omakohtaiset kertomukset elämän käännekohtista sidotaan yhteen jonkun kattoteeman kautta.

Nyt pääaiheena on suhde työhön, mutta sen kautta piirtyvät esiin ky-

symykset suhteesta auktoriteetteihin, pärjäämiseen ja elämänhallintaan. Tämän päälle keriytyy näkökulmia perheeseen, päihteisiin, rahahuoliin ja epärehellisyyteen sekä Suomeen muuttamiseen liittyneisiin odotuksiin ja pettymyksiin.

Pudota voi mistä vain. Entisinä työpaikkoina mainitaan esimerkiksi autokauppias, hitsari, bingoemäntä, trukki-kuski, lihamestari, taidekasvattaja ja alusvaatemalli. Yksi kertoo asiansa venäjäksi, toinen arabiaksi ja kolmas hihkaisee olleensa työkseen Helsingin toiseksi paras subdiileri.

Totutusti esityksen ohjaaja on **Tuija Minkkinen** ja musiikin on säveltänyt **Sanna Salmenkallio**. Esityksen pyssäyttävimmässä kohtauksessa pettymysten kolhima mieshahmo laulaa yksin tyhjällä näyttämöllä, kuinka vaikea on luottaa ja päästää toista lähelle.

Esitykset Koko Teatterissa ovat päättyneet. Teatterin politiikkaa -podcastista löytyvät tekijähaastattelut koskien Porttiteatterin La Familiaa (2021) ja Kuninkaita (2024).

Täältä tullaan, koulukoti

Uhma-elokuva jatkaa nuorisokuvausten pitkää perinnettä, jossa hahmot tappelevat tiukkoja sääntöjä vastaan.

TEKSTI KAISU TERVONEN KUVA VIVI KOVELO

PÄÄHENKILÖ **VILMA** on alati vihainen. Hänen isänsä on kuollut, eikä äidin uudessa perheessä oikein ole tilaa. Sijaisperhekin kyllästyy nuoren kapinointiin, joten tie vie Suvantolan koulukotiin, jonne *Uhma* sijoittuu. Siellä Vilma joutuu ankarien sääntöjen alle ja toisaalta tutustuu kaltaisiinsa.

Visa Koiso-Kanttilan ohjaaman ja **Reeta Ruotsalaisen** käsikirjoittaman elokuvan lopputeksteissä lukee, että teos perustuu todellisiin tapahtumiin. Jo Koiso-Kanttilan varhainen dokumenttielokuva *Karkotetut* (1998) käsitteli lähiönuorten kamppailua. Vuonna 2020 hän teki neliosaisen audiodokumenttisarjan *Huostassa*, jossa kuullaan lastensuojelun sijaishuollossa kasvaneita nuoria. Molemmat löytyvät Yle Areenasta edelleen.

Uhmassa pääosaa näyttelevä **Ona Huczowski** kertoo kuunnelleensa *Huostassa*-audiodokumentin moneen otteeseen rooliin valmistautuessaan.

”Huomasin, että siitä oli otettu elementtejä myös tähän elokuvaan, esimerkiksi juuri Vilman hahmoon.”

Haavoittuvaisessa asemassa olevien nuorten kuvaaminen tuntui vastuuna näyttelijän harteilla.

”Sitä halusi tehdä parhaansa, vaikka kokonaisuus on totta kai aina monen eri jutun summa”, Huczowski sanoo.

”Halusin systeemissä olleiden ihmisten tämän nähtyään tuntevan, että heitä on kuunneltu.”

Haastattelussa on mukana myös **Kati Outinen**, joka näyttelee elokuvassa koulukodin työntekijää, Vilman omaohjaajaa Annelia.

”Tiesin, että Visa oli hyvin tarkkaan miettinyt tämän asian. Hän ei antaisi mennä seulastaan läpi minkään sellaisen, joka banalisoi näitä kokemuksia”, Outinen sanoo.

Osa perinnettä

Niin maailmalla kuin Suomessakin on pitkä perinne nuorisoe elokuvissa, joissa päähenkilöt rikkovat sääntöjä ja odotuksia.

”**Tapio Suomisen** *Täältä tullaan elämä!*, **Dome Karukosken** *Tummien perhosten koti*, **Jarmo Lampelan** *Sairaana kaunis maailma*, **JP Valkeapään** *He ovat paenneet...*”, toimittaja ei ehdi listassaan **Selma Vilhusen** *Hölmöön nuoreen sydämeen*, kun **Kati Outinen** huudahtaa: ”Mä olen niissä kaikissa!” *He ovat paenneet* -elokuvas-ta hänen roolihaamonsa tosin leikattiin pois.

Outinen aloitti uransa *Täältä tullaan elämä!* -elokuvan (1980) sivuosassa tarkkailuluokan ainoana tyttönä.

”Se perustui semmoiseen realismiin traditioon, jossa otetaan tarkaste-luun joku yhteiskunnallinen epäkoh-ta. Esimerkiksi **Ken Loachin** elokuvat ovat sitä koulukuntaa, ja niin on myös *Uhma*”, Outinen sanoo.

Uhma nostaa esiin epäkohtia lastensuojelussa. Sama aihe on ollut esillä myös mediassa. Alkuvuodesta on uutisoitu epäillyistä seksuaalirikoksista eräässä koulukodissa sekä siitä, miten lastenkodeista on tullut miljoonabiznes.

Outinen ei kuitenkaan pidä yhteiskunnallisten asioiden käsittelyä työs-ään korkeimpana arvona.

”Mulle on yhtä merkittävää tuoda valkokankaille myös hyvää viihdettä.

En laita niitä mihinkään arvoasteik-koon”, hän sanoo.

”Mutta toivon tietysti tämän leffan kohdalla, että oikeasti otettaisiin har-kintaan se, pitääkö koulukotilapsilla tienata vai pitääkö heitä auttaa.”

Syvissä vesissä

Ona Huczowskille Vilman osa oli ensimmäinen elokuvan päärooli. Hänet tunnetaan kuitenkin muun muassa Ylen nuortensarjasta *Savela* (2022–). *Uhman* tuottaja **Tiina Pesonen** kehotti sarjan perusteella Huczowskia hake-maan mukaan elokuvaan.

”Mun fiilikset oli, että olen varmaan liian vanha – olin kai täyttänyt jo 22 vuotta – mutta ajattelin mennä koekuvauksiin katsomaan, mikä meininki siellä on”, Huczowski kertoo.

Hän kuuli vasta Vilman roolin saatuaan, että kyse oli pääosasta. Huczowski on mukana lähes joka koh-tauksessa, joista osa oli rankkojakin. Mukana on nöyryyttämistä ja suoranaista väkivaltaa.

”Rooli vaati sitä, että meni vähän syviin vesiin. Mulla ei ole itsellä kuitenkaan mitään kosketuspintaa tähän maailmaan. Kuuntelin esimerkiksi raskasta musiikkia päästäkseni siihen sisään.”

Huczowski myös jututti laitok-sissa nuoruuttaan viettäneitä tutta-via ja kävi lastenkodissa puhumas-sa työntekijöiden kanssa. Tuotannon näyttelijävalmentaja **Miina Turunen** vinkkasi Huczowskille saksalaiselo-kuvan *System Crasher* (2019), jonka hän katsoikin moneen kertaan ennen kuvauksia.

”Olin aivan lumoutunut siitä. Vaik-ka sen päähahmolla on ikäeroa Vil-

maan, niillä oli periaatteessa vähän samat haasteet.”

Uhma ei ole mustavalkoinen ahdis-tuskuvaus. Eikä näyttelijöidenkään kokemus ollut varsinaisesti synkkä.

”Kuvauksissa kaikki yrittivät pitää meidän työntekijöiden tunnelmaa ke-peänä. Ja mun mielestä tuotantoyhtiö otti tosi huolella huomioon sen, että me ollaan tekemässä rankkaa aihe-ta”, Outinen kertoo.

Molemmat näyttelijät keuhvat erityisesti kuvauspaikkaa, Salossa sijait-sevaa Bergvikin kartanoa. Siellä tehtiin suurin osa kuvauksista.

”Kun oli se yksi ainoa kuvauspaik-ka, siellä oli myös taukotilat – siis jotain muuta kuin paku, jossa laitetaan lämpöpari huutamaan kymppillä”, Outinen sanoo.

”Ja siellä oli vessat. Kun menin seu-raavaan tuotantoon, siellä oli bajama-ja eikä käsienspesumahdollisuutta.”

Huczowski vietti kartanolla kol-me kuvausviikkoa maanantaista per-jantaihin. Yhden viikon hän yöpyi nuorisoporukkaa näyttelevien kolle-goidensa kanssa sivurakennuksessa.

”Siellä oli kerrossängyt. Ja kun kuvauspäivä oli ohi, pelasimme lauta-pelejä. Se oli oikeasti ihanaa.”

Mukavat kuvausolosuhteet ovat ras-kaita aiheita käsittelevälle näyttelijälle myös keino palauttaa fiilis normaalkiksi.

”Kuvausten ajan ja vähän yli-kin välttelin rankkojen filmien kat-somista tai rankan kirjallisuuden lu-kemista vapaa-ajalla. Sitä hakeutui vastapainoksi mieluummin kaikkeen semmoiseen mukavaan, leppoisaan ja kivaan”, kuten Outinen asian sanoo.

Visa Koiso-Kanttila: *Uhma* Ensi-ilta 28.2.

Elinkautisia tuomioita ja sankaripiirakkaa

Suhtemme muunlajisiin eläimiin on niin karmea, että monet kestävät kohdata sen vain animaatioelokuvan kautta.

TEKSTI JARI TAMMINEN

TEOLLINEN eläintuotanto on nykymaailmaan kuuluva ilmiö. Samalla meidän on vaikea kohdata se, kuinka kohtelemme muita lajeja. Aiheesta kirjoittaminenkin herättää usein paheksuntaa. Taiteelle annetaan kuitenkin erivapauksia, joten toisinaan taiteen kautta voi sanoa sen, minkä sanomista pidetään muuten epäkohteliaana.

Englantilaisen **Nick Parkin** vahananimaatioiden ehkä kuuluisimmat hahmot ovat Wallace-ihminen ja Gromit-koira. Heidän rinnallaan seikkailee monenlaisia eläimiä, joilla on omaa toimijuutta.

Tammikuussa Netflix julkaisi Parkin viimeisimmän elokuvan *Wallace ja Gromit: Kosto kynittävänä*. Animaatiossa näytetään, kuinka mestarivarkalle – joka on pingviini – langetetaan elinkautinen vankeus. Hän päätyy kärsimään rangaistustaan eläintarhaan, jossa ei tosiaan tehdä lajien säilyttämiseen tähtävää työtä. Vapauden menetys sen sijaan tulee perinteisen vankila- ja vankilapakokuvauksen kautta selväksi. Ja juuri vapautensa eläintarhan asukkaat menettävät, vaikka tätä harvemmin ääneen sanotaan.

VUONNA 2000 ENSI-ILTANSA saaneen *Kananlennon* Park ohjasi yhdessä **Peter Lordin** kanssa. Se lainaa muotonsa sotaelokuvilta, joissa paetaan keskitysleiriltä.

Kananlennon keskeiset toimijat ovat kanoja. He elelevät vankileirissä, josta isäntä käy hakemassa heidän mu-

niaan. Pian toimeentulo-ongelmien kanssa painiva isäntä päättää rakentaa vankileirin viereiseen rakennukseen huipputeknisen tuotantolaitoksen, jonka tarkoituksena on prosessoida tarinan sankarit piirakoiksi. Laitos tuo mieleen Atrian viime vuonna Nurmossa avaaman megatehtaan, jossa prosessoidaan neljä kanaa sekunnissa.

Yhtäläisyydet ihmisten toisille ihmisille tekemiin systemaattisiin kauheuksiin ovat ilmeiset, vaikka sen ääneen sanomista pidetäänkin asiattomana. Elokuvan yleisö myös epäilemättä samaistuu kanoihin, vaikka monet heistä ovatkin omassa elämässään isännän asiakkaita. Itsereflektio on vaikea laji.

MYÖS MAINOKSET saavat osansa pikeistä. Uudessa *Wallace ja Gromit* -elokuvassa vankilan muuriin on maalattu suuri ja sympaattinen kuva vangitusta pingviinistä. Pingviinin iloinen olemus mainostaa eläintarhaa potentiaalisille vierailijoille.

Kananlennon jatko-osassa *Nugettipainajaisessa* (2023) puolestaan nuori ja naiivi kana erehtyy uskomaan kanatehtaan mainosta. Hän kuvittelee kuvassa näkemänsä iloisten kanojen kansoittaman FunLandin olevan oikeasti ihana paikka.

Park ja Lord ovat kertoneet, ettei heidän tarkoituksenaan ole ollut tehdä erityisesti eläinoikeuksista puhuvia elokuvia. Nämä teemat ovat vain nousseet pintaan elokuvia tehdessä. Teoksia voisi siis kuvailla vahingossa eläinoikeusteemaisiksi.

K
A
N
I
G
R
E

Kaiva esiin parhaat leffat Kino Reginan kevätohjelmistosta

Orson Welles

Michelle Yeoh

David Cronenberg

Frederick Wiseman

Catherine Deneuve

kinoregina.fi

ELOKUVAT

**Mohammad Rasoulof:
PYHÄN TEMPELIVIIKUNAN
SIEMEN**

Elokuvateattereissa nyt.

Iranilainen käsikirjoittaja-ohjaaja **Mohammad Rasoulof** joutui viime keväänä pakenemaan kotimaastaan saatuaan vankeusrangaistuksen. Hän asettui Berliiniin, jossa hänen edellinen elokuvansa *There is No Evil* (2020) voitti Kultaisen karhun. Rasoulof on tehnyt elokuvia Iranin hallinnon kiellostä huolimatta.

Pyhän temppeliviikunan siemen (2024) itää kuitenkin juuri Iranin kipupisteistä. Ja vahvasti itääkin. Elokuva erottaa aluksi toisistaan perheen ja yhteiskunnan. Syyttäjän vaimo (**Soheila Golestani**) ja kaksi teinitytärtä (**Mahsa Rostami** ja **Setareh Maleki**) pysyttelevät kotona,

poissa naisten masinoimista mielenosoituksista, joissa riisutaan huiveja ja jotka virkavalta sammuttaa kovin ottein. Misogynia tapahtuu kodin seinien ulkopuolella. Siellä toisaalta sikiää myös vapauden mahdollisuus.

Rasoulof kutoo kaksi maailmaa taitavasti yhä tiiviimmin toistensa lomaan. Syyttäjä (**Missagh Zareh**) tuo kotiin asean, opiskelijatyttö vallankumouksellisemman kaverinsa. Elokuva muuttuu perhedraamasta jännäriksi, jossa yhteiskunnan jännitteet peilautuvat lähipiiriin.

Fiktion lomaan leikataan dokumentaarista materiaalia todellisista mielenosoituksista vuodelta 2022. Harvoin kaksi erilaista kuvatyyppeä elää rinnakkain keskenään yhtä voimakkaina rohkeuden ja sorron todistajina.

KAISU TERVONEN ★★★★★

**Michael Gracey:
BETTER MAN**

Elokuvateattereissa nyt.

Poptähti paljastaa tuskansa elokuvassa, jossa hänen alter egonsa on apina. Jo poikasena **Robert Williams** koki olevansa huonompi kuin muut niin futis kentällä kuin kotonaan. Showmies-isän rakkaus oli pojan ulottumattomissa. Onneksi oli mummu, jonka kanssa katsoa telkkaria ja syödä sipsejä.

Kun teiniapina Robert on antanut kaikkensa poikabändin koelauluissa, manageri **Guy Chambers** (**Tom Budge**) muuttaa hänet Robbieksi ja muoava poikapoppoosta Take That -bändin. Tästä käännekohdasta *Better Man* muuttuu massiivisemmaksi sekä konserttispespe- taakkeleissa että kokaiinipölyisissä takahuoneis-

sa. Kamera ajaa liidokilla, ja leikkaajan sakset käyvät tiheään. Nopeasta temposta huolimatta elokuva usko toistoon – liikaakin.

Robbin urakehityksen myötä tarina paljastaa kannansa, joita ovat Take Thatin tuotoista ison osan kääriä tanssitaidoton sanaseppo **Gary Barlow** (**Jake Simmance**) ja poikia riistävä tuottaja Chambers. Kun romanttinen tanssi muusikko **Nicole Appletonin** (**Raechelle Banno**) kanssa on ohi, Robbin elämän pilaa Oasis-tähti **Liam Gallagher** (**Leo Harvey-Elledge**). Angstin Robbie heräilee lattioilta, mutta yhä uudestaan hän nousee lavalle ottamaan turpaan ammatissa, josta on tullut taakka.

Tarinan pahin konna on kuitenkin Robbie Williams itse itselleen. Vasta kun hän sen oivaltaa, hän muuttuu paremmaksi mieheksi.

IIDA SIMES ★★★★★

Arthur Franck: HELSINKI EFFECT

Ensi-ilta 21.2.

Elokuussa 1975 kylmän sodan jälkeinen liennytys saavutti huippupisteensä, kun 35 maan johtajat **Urho Kekkosen** johdolla allekirjoittivat Finlandia-talossa ETYK-asiakirjan. Ohjaaja **Arthur Franck** on löytänyt juhladokumenttiinsa kiitettävän paljon konferenssipöytästä eloisampia arkistokuvia.

Ajankohtaa kehystetään Kyproksen konfliktilla, Watergate-skandaalilla ja **Aleksandr Solženitsynin** *Vankileirien saariston* länsijulkaisulla. Samalla kun tekoälyn tuella äänen pääsevät **Henry Kissinger** ja **Leonid Brežnev**, elokuvan juhlava johtopäätös on, että edellisen kynnisyydestä huolimatta päätösasiakirjan kansalaisvapausteetit käynnistivät perhoseffektinä Itä-Euroopan demokratoitumisen.

TUOMAS RANTANEN ★★★★★

**James Mangold:
A COMPLETE UNKNOWN**

Elokuvateattereissa nyt.

Elämäkertaelokuvista ja -kirjoista saattaa syntyä virheellinen käsitys, että ne piirtävät tarkan tai oikeellisen kuvan oikeasta henkilöstä. Oikeasti tarjolla on aina jonkinlainen karikatyyri, väläys ja tulkinta, joka saattaa olla parempi tai huonompi, rehellisempi tai vähemmän sitä. **Bob Dylanin** elämää kuvaava, vuonna 2007 ensi-iltansa saanut *I'm Not There* ratkaisi tämän ristiriidan siten, että siinä nähtiin hajanaisia katkelmia Dylanin elämän varrelta ja jokaisessa häntä esitti eri näyttelijä (ehkä parhaiten **Cate Blanchett**).

James Mangoldin ohjaama, Dylanin uran alkua kuvaava *A Complete Unknown* on

muodoltaan suoraviisempi ja perinteisempi. **Timothée Chalamet** esittää vakuuttavasti New Yorkiin saapuvaa ujoa ja sulkeutunutta Dylania, joka näennäisen puolivahingossa päätyy hurrikaanin silmään.

Kiinnostavaksi elämäkerralliseksi teokseksi Mangoldin elokuvan tekee se, ettei se lopulta – nimensä mukaisesti – kerro paljoakaan Dylanista ihmisenä tai siitä, mitä hän ylipäätään ajattelee. Elokuva on pikemminkin kuvaus ajasta ja paikasta, jossa **Robert Zimmermanista** kuoriutui Bob Dylan. Ehkä Dylanista ja hänen ajatuksistaan kiinnostuneet saavat jakossakin paremman kuvan henkilöstä kuuntelemalla hänen kappaleitaan, mutta kyllä tämä leffakin kannattaa tarkastaa.

JARI TAMMINEN ★★★

KOONNUT TUOMAS RANTANEN

20.2. MTV Sub: **Rio Bravo** (USA 1959) **Howard Hawksin** ohjaama klassikkowestern on luokkansa aatelia, vaikka suuren amerikkalaisen kertomuksen sijaan siinä käsitellään oikeudenmukaisuuden ja toveruuden teemoja enemmän yksilötasolla ja sukupolvi- ja sukupuolirajat ylittävällä tavalla. Lajityypin roolistereotyyppiä haastaa aikaansa edellä oleva naispäähahmo (**Angie Dickinson**), mikä epäilemättä palautuu Hollywoodin kultakauden tunnetuimman naiskäsikirjoittajan **Leigh Brackettin** (1915–1978) kirjoituskoneelle.

21.2. Yle Teema & Fem: **Aftersun – päivämme auringossa** (Britannia, USA 2022) **Charlotte Wellsin** omakohtainen esikoiselokuva kerii takautuvasti tyttären lapsuudenmuistoja hänen viimeisestä isänsä kanssa viettämästään kesälomasta tavalla, joka on saavuttanut laajaa arvostusta taide-elokuva- piirien ulkopuolellakin. Ei liene sattumaa, että elokuvan tuottajien joukosta löytyy myös elokuvallisesta herkkyydestään tunnettu **Barry Jenkins** (*Moonlight, If Beale Street Could Talk*).

Netflix: **Top Boy** (Britannia 2011–2013 & 2019–2023) **Ronan Bennettin** fiktiiviseen pohjoislontolaiseen Summerhousen vuokratolalähiöön

sijoittama sarja kuvaa huumorikollisuuden arkea tavalla, joka on paljon velkaa **David Simonin** *The Wire* (2002–2008) sosiaalipoliittiselle realismille – tosin kapeammalla vallankäytön rajoituksella ja ilman poliittista satiiria. Vaikka tarinan käänteet eivät ole erityisen tuoreita, huolella luodut henkilöhahmot – ei vähiten **Jasmine Jobsonin** esittämä pikkudiileri Jaq – nostavat sen lajityyppinsä laatuluokkaan.

22.2. Yle Teema & Fem: **Kasvot kuva-ruudussa** (USA 1976) **Sidney Lumetin** nerokas mediasatiiri näyttää, kuinka omistajavallan ja huomiotalouden imperatiivit korruptoivat uutisjournalismia ja miten vahvaa kaupallista vetoa on vihapuueella, sosiaalipornolla ja räikeillä vastakkainasetteluilla. Epäilemättä myös *Succession*-sarjan (2018–2023) esikuvana ollut mestariteos vaikuttaa tämän päivän mediatodellisuudessa niin sokeeraavan profeettalliselta, että sen ilakoivan liioittelun äällä on jopa tuskaista nauraa.

Yle Arena 29.3. asti: **Invisible Demons – Tuhon merkit** (Suomi 2021) Joulukuussa edesmenneen dokumentti-tuottajan **Ilkka Vehkalahden** (1949–2024) mentoroina ja **Rahul Jainin** ohjaama dokumentti sukeltaa silmiä avaavan suorasti Delhin suurkaupungin saasteongelmassa kiteytyvien globaalien eko- ja sivilisaatiokriisien sisälle. Pysäyttävän terävä journalistinen näkökulma ja loisteliaisuus saattavat katsojat muun muassa saastevaahdossa perinneritualeja tekevien ihmisten ja kaatopaikkajätteitä märehähtävien lehmien eteen.

Lue lisää
arvioita
osoitteessa

TASAVALLAN VIKKELÄLIIKKEISIN ELOKUVAFESTIVAALI

night visions

30 BLOODY
BEST GENRE
FILM FESTIVALS
IN THE
WORLD 2019
MovieMaker

25 BLOODY
BEST GENRE
FILM FESTIVALS
IN THE
WORLD 2020
MovieMaker

WORLD'S 50 BEST
GENRE
FESTIVALS
2021
MovieMaker

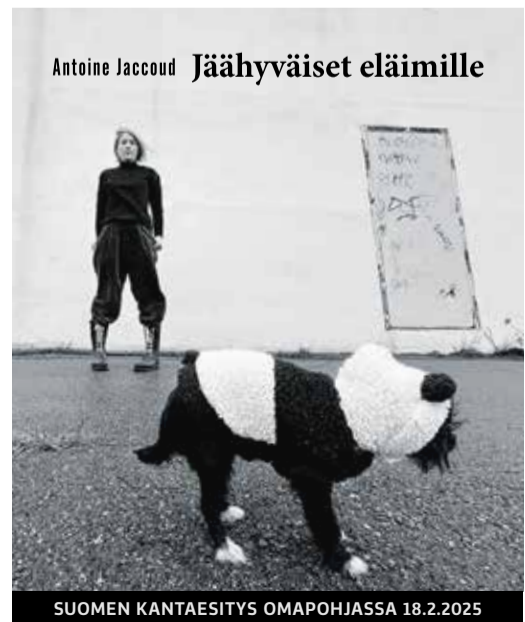
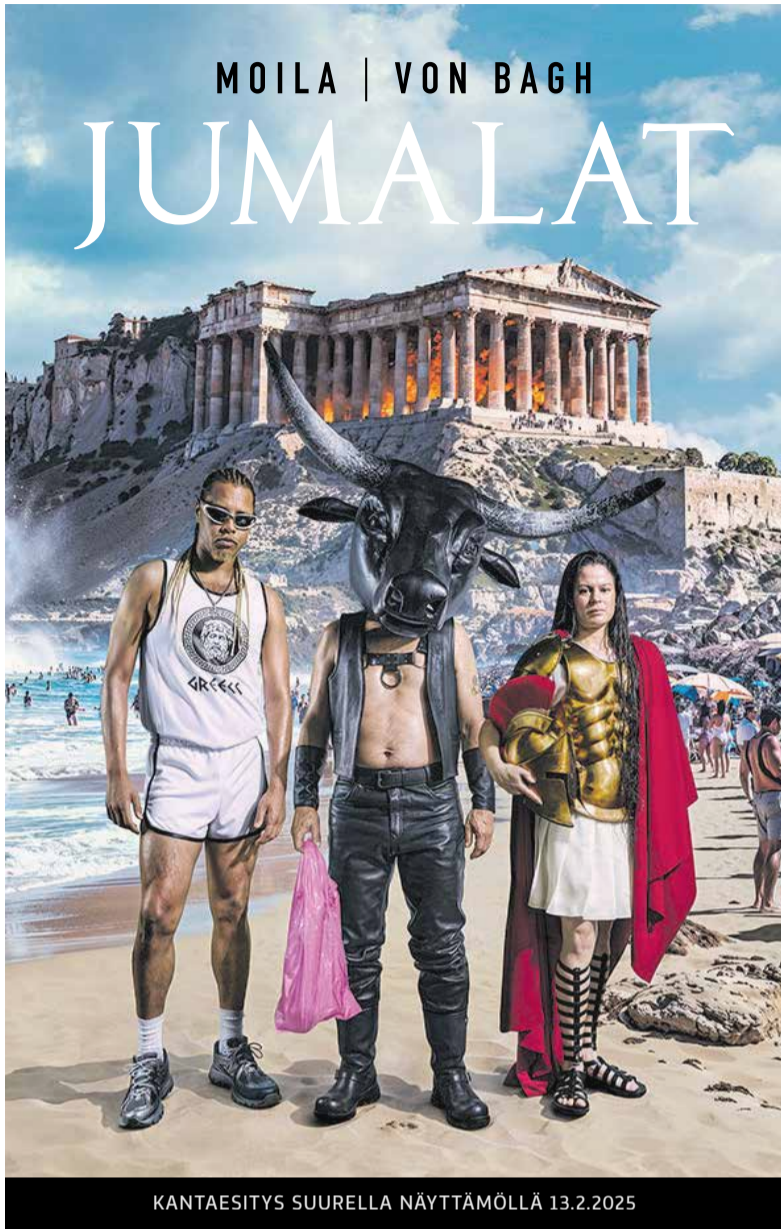
BACK TO
BASICS **2025**
2.-6.4.2025 HELSINKI

ENNAKKOMYYNTI 21.3.2025 ALKAEN: WWW.NIGHTVISIONS.INFO

@NIGHTVISIONSFESTIVAL @NIGHTVISIONSFF #NIGHTVISIONSFESTIVAL

PÄÄSYLIPPUJA AJATUSTEN MAAILMAAN

KANSALLISTEATTERI

LIPUT
KANSALLISTEATTERIN
LIPPUMYYMÄLÄSTÄ
010 733 1331
(0,0835 € +pvm/mpm)

lippu.fi⁺

KATSO KOKO
OHJELMISTO
kansallisteatteri.fi

kahvilawillensauna.fi